

สภาการศึกษาสวนา 2020 (OEC Forum 2020): การศึกษายกกำลังสอง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

สภาการศึกษาแห่งชาติ 2020
(OEC Forum 2020):
การศึกษาฯ กำลังสอง

สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

370.78 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ส 691 ส สภาการศึกษาเสวนา 2020 (OEC Forum 2020):
การศึกษายกกำลังสอง/ กรุงเทพฯ : 2564
169 หน้า
ISBN 978-616-270-350-8
1. การศึกษา – ข้อคิดเห็น
2. สภาการศึกษาเสวนา 2020 (OEC Forum 2020):
การศึกษายกกำลังสอง

สภาการศึกษาเสวนา 2020 (OEC Forum 2020): การศึกษายกกำลังสอง

สิ่งพิมพ์ สกศ.	อันดับที่ 86/2564
พิมพ์ครั้งที่ 1	ธันวาคม 2564
จำนวน	1,000 เล่ม
ผู้จัดพิมพ์และเผยแพร่	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 99/20 ถนนสุขุทัย แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทรศัพท์ 0 2668 7123 ต่อ 2316, 2314 โทรสาร 0 2243 7914-5 Website: http://www.onec.go.th
พิมพ์ที่	บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด 19/25 ม.8 ถนนเต็มรัก-หนองกวางเขน ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี 11000 โทรศัพท์ 0 2150 9676-8 โทรสาร 0 2150 9679 E-mail : 21centuryprint@gmail.com www.21century.co.th

คำนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเป็นที่รู้จักของสังคมจากการเป็นหน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่จัดทำนโยบายและแผนการศึกษาของประเทศ ชี้นำทิศทางและแนวทางในการจัดการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาของประเทศไทยมีความเป็นเอกภาพ ต่อเนื่อง ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา และสอดคล้องเชื่อมโยงกัน ในทุกระบบการศึกษาและในทุกสังกัด แต่เบื้องหลังก่อนที่นโยบายและแผนการศึกษาต่าง ๆ จะทำสำเร็จได้นั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดทำนโยบายและแผนการศึกษานบนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้องและทันต่อสถานการณ์ โดยใช้การวิเคราะห์สถานการณ์ทางการศึกษาเป็นกระบวนการในการสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่นโยบายและแผนการศึกษาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

หนึ่งในกิจกรรมที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ริเริ่มและดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 คือ โครงการประชุมทางวิชาการสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วิเคราะห์ประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษาที่สาธารณชนให้ความสนใจหรือส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา โดยใช้เวทีสภาการศึกษาเสวนาเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษา รวมทั้งนำเสนอแนวทางในการพัฒนาการศึกษาหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น อันนำไปสู่การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย

ในอนาคต กระบวนการเช่นนี้ เป็นการเปิดมิติใหม่ในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาร่วมคิด ร่วมให้ข้อเสนอ และร่วมจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายไปพร้อมกัน

ตลอดระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา การประชุม OEC Forum ได้ดำเนินการไปแล้วทั้งสิ้น 38 ครั้ง โดยได้นำเสนอประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษาในหลากหลายมิติ หลากหลายนมูมอง อาทิ ระบบการศึกษา กฎหมายการศึกษา คุณภาพการศึกษา ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ความสามารถทางการแข่งขันด้านการศึกษา โดยได้รับเกียรติจากผู้ทรงคุณวุฒิและวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในสาขาวิชาต่าง ๆ รวมทั้งผู้เข้าร่วมประชุมจากทุกภาคส่วน ทำให้ได้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาการศึกษาจำนวนมาก

สำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 การประชุม OEC Forum ได้จัดภายใต้หัวข้อเรื่อง การศึกษายกกำลังสอง ซึ่งเป็นนโยบายที่สำคัญของกระทรวงศึกษาธิการ ในอันที่จะเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาและเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ตามยุทธศาสตร์ชาติ การปฏิรูปการศึกษาตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาโดยการเน้นการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในแบบฉบับของแต่ละคน และเป็นการศึกษาที่เข้าใจ Supply และตอบโจทย์ Demand

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารสภาการศึกษาเสวนา 2020 (OEC Forum 2020): การศึกษายกกำลังสอง จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน และสามารถนำองค์ความรู้และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายไปต่อยอดสู่การพัฒนาและแก้ไขปัญหาของหน่วยงานต่าง ๆ ได้ต่อไปในอนาคต

(นายอานาจ วิชยานุวัติ)
เลขาธิการสภาการศึกษา

บทสรุปผู้บริหาร

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้จัดการประชุมสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ภายใต้หัวข้อ การศึกษาที่กำลังสอง ซึ่งเป็นนโยบายที่สำคัญของกระทรวงศึกษาธิการ ที่เน้นการพัฒนาความเป็นเลิศทางการศึกษา การสร้างระบบนิเวศทางการศึกษาที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยหลักการของนโยบายการศึกษาที่กำลังสอง คือ การปรับเปลี่ยนระบบการศึกษาให้เกิด “การศึกษาที่มีความเป็นเลิศ (Education for Excellence)” มีความยืดหยุ่นเท่าทันกับบริบทภายนอก และกระแสโลกที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว สามารถพัฒนาทุนมนุษย์ของประเทศ ที่ตอบโจทย์ความต้องการของสังคมและตลาดได้ ซึ่งจะต้องมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาศักยภาพบุคคลสู่ความเป็นเลิศในแบบฉบับของแต่ละคน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้สังเคราะห์นโยบายการศึกษากำลังสอง จนนำไปสู่การจัดประชุม OEC Forum จำนวนทั้งสิ้น 6 ครั้ง โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 999 คน การประชุมแต่ละครั้งมีรายละเอียด ดังนี้

ครั้งที่ 1 เรื่อง AI นวัตกรรมพลิกโลกการศึกษา วันพฤหัสบดีที่ 30 มกราคม 2563 ณ โรงแรมเดอะเบอร์เคลีย์ ประตูน้ำ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 264 คน

- การบรรยาย เรื่อง **การพัฒนาประเทศด้วยวิทยาศาสตร์วิจัย และนวัตกรรม**

โดย **พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง**

ประธานกรรมการการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม วุฒิสภา

- การบรรยาย เรื่อง **การปรับตัวของระบบการศึกษาให้รองรับการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัล**
โดย **ดร.กฤษณพงศ์ กีรติกร**
ประธานคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ
ด้านการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
- การบรรยาย เรื่อง **บทบาทของภาคเอกชนต่อระบบการศึกษาในยุคดิจิทัล**
โดย **ดร.กตัญญู กลับสุวรรณ**
นายกสมาคมสมาพันธ์ค้าปลีกไทยแลนด์
- การบรรยาย เรื่อง **Disruption Technology กับการจัดการเรียนการสอน**
โดย **ศาสตราจารย์ ดร.สุชัชวีร์ สุวรรณสวัสดิ์**
ประธานที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย

ทั้งนี้ การประชุมดังกล่าวมีสาระที่น่าสนใจโดยสังเขป ดังนี้

1) การใช้ AI เป็นเครื่องมือพลิกกระบวนการศึกษาเป็นเรื่องที่ทำนายแต่ต้องไม่ประมาท ต้องเรียนรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา ในปัจจุบันในระบบราชการมีผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับ AI อยู่ไม่น้อยมาก ในหลายประเทศ AI ใช้ในหลายศาสตร์ทั้งการแพทย์ กฎหมาย การท่องเที่ยว ไทยจึงต้องมีการเตรียมความพร้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่อง Big Data ต้องถูกต้อง เชื่อถือได้ ทันสมัย และตรงกับประโยชน์ที่ต้องการเรียนรู้จากบทเรียนในอดีตในระบบการศึกษา สิ่งใดเป็นเรื่องที่ประสบความสำเร็จ ต้องเตรียมอะไรบ้าง บุคลากรอะไรบ้าง จึงนำไปสู่การใช้ประโยชน์จาก AI อย่างเต็มที่ ไปสู่การนำ AI มาใช้ในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การฝึกอบรม การสร้างโอกาสในการเรียนรู้ให้กับ

คนไทย นำไปสู่การพัฒนาตนเองให้มีความรู้ มีทักษะตรงความต้องการ
ที่คาดหวังไว้

2) สังคมเริ่มพัฒนาเป็นสังคม 1.0 เมื่อมนุษย์ประดิษฐ์เครื่องจักร
ไอน้ำ ถือเป็นการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งแรกเมื่อปี 1897 และเมื่อมีการ
ค้นพบพลังงานไฟฟ้าและรถยนต์โลกเข้าสู่การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 2
ในช่วงปี 1975 ต่อมาเมื่อมีการพัฒนาเกี่ยวกับวงจรไฟฟ้าทำให้โลกเข้า
สู่การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 3 สมัยก่อนการศึกษา 1.0 เน้นโรงเรียน
ที่คนมาแลกเปลี่ยนกัน เช่น สำนักของเพลโต สำนักดักศิลาในอินเดีย
ซึ่งเน้นเรื่องปรัชญาและการคิดเชิงวิพากษ์ โรงเรียนในสมัยนั้นจะอิง
กับวัดเป็นการศึกษาฐานศาสนา เน้นสังคมวิทยา เทววิทยา ต่อมา
เมื่อมีการปฏิวัติอุตสาหกรรม เริ่มเกิดมหาวิทยาลัยทางเทคนิค
เป็นการศึกษาในลักษณะ Silo in Silo มีการแบ่งแยกการเรียนรู้ในศาสตร์
ต่าง ๆ ออกจากกันอย่างเด็ดขาดระหว่างสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์
และในแต่ละศาสตร์ก็จะมีแบ่งสาขาย่อยแยกออกจากกันไปอีก อาทิ
แพทยศาสตร์ ก็จะมีศึกษาสาขาเฉพาะ เช่น หัวใจ จักขุ ทำให้มนุษย์
ไม่สามารถศึกษาความรู้ข้ามศาสตร์ได้ แต่การศึกษาในโลก 4.0
จะต้องเป็นการศึกษาแบบพหุวิทยาการ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ในศาสตร์
ต่าง ๆ ได้ตามความสนใจ เป็นการเปลี่ยนความคิดในการจัดการศึกษา

3) การจัดการศึกษาในอนาคต รูปแบบจะค่อย ๆ เปลี่ยนไป
การเรียนรู้โดยใช้ VDO จะมีมากขึ้น เนื้อหาสาระต่าง ๆ จะหาได้ใน
อินเทอร์เน็ต การเรียนจะมีปฏิสัมพันธ์ผ่านทางออนไลน์ การเรียน
ต้องเข้าใจเด็กและพัฒนาเด็กรายบุคคล (Customized learning)
การเรียนเน้นการเรียนรู้จากปัญหาและลงมือปฏิบัติจริง ความรู้
จะได้จากการเรียนและเทคโนโลยี ขณะที่ทักษะและเจตคติจะได้จาก
ประสบการณ์และการลงมือปฏิบัติ

4) เทคโนโลยีทันสมัยประเภทต่าง ๆ อาทิ Learnig machine, Big data, Data analytic, blockchain ถูกพัฒนาให้ทำงานประสานกันทำให้เกิดนวัตกรรมมากมาย อาทิ ในกรุงเทพฯ มีกล้องวงจรปิดเป็นจำนวนมาก คนไม่สามารถบริหารจัดการกล้องจำนวนมาก ต้องให้ AI ในระบบ Robotic Process Automation เข้ามาช่วยจึงจะสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเหล่านั้นได้อย่างเต็มที่ การใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการจะทำให้ผู้บริหารมีข้อมูลในการตัดสินใจที่ถูกต้อง สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างทันท่วงที อาทิ การแก้ไขปัญหาหน้าท่วม ระบบ AI จะช่วยจำลองสถานการณ์ และทางเลือกในการแก้ไขปัญหา ทั้งหมดนี้เกิดจากความรู้ทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ทั้งสิ้น การเรียนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้คนสามารถเรียนรู้เทคโนโลยีเหล่านี้ได้

ครั้งที่ 2 เรื่อง ยกกำลังสองศักยภาพผู้เรียน ผ่านการประเมินที่หลากหลาย วันพุธที่ 22 กรกฎาคม 2563 ณ โรงแรมปรีณซ์พาเลซ มหานาค โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 170 คน

- การบรรยายพิเศษ เรื่อง **การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในรูปแบบพหุปัญญา**
โดย **ดร.จรวัยพร ธรณินทร์** กรรมการสภาการศึกษา
- การเสวนา เรื่อง **แนวทางการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมและส่งเสริมความสามารถที่หลากหลายของผู้เรียน**
โดย **ดร.ธงชัย ชิวปรีชา**
ผู้อำนวยการกิตติมศักดิ์โรงเรียนกำเนิดวิทย์

นายรณชัย ฅมยาปรีวัฒน์ (ออด คีรีบุญ)

เจ้าของโรงเรียนดนตรีคีรีบุญ จีเนียส มิวสิก

ร้อยตำรวจโท เกียรติศักดิ์ เสนาเมือง

ประธานมูลนิธิจีโก้

● ดำเนินรายการ

โดย ดร.พลพี ทุมมาพันธ์

อาจารย์คณะวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ทั้งนี้ การประชุมดังกล่าวมีสาระที่น่าสนใจโดยสังเขป ดังนี้

1) ผู้เรียนเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาและเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุด ขณะที่ปัญหาการจัดการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนในปัจจุบันประการหนึ่ง คือ ขาดระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่น ตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน และรองรับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน รวมทั้งไม่มีระบบการประเมินผลผู้เรียนที่หลากหลายตามความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคนด้วยเช่นกัน ดังนั้นจึงต้องให้ความสำคัญกับแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนในรูปแบบพหุปัญญาเพิ่มมากขึ้น

2) การเพิ่มศักยภาพผู้เรียนด้วยพหุปัญญา คือ การลงมือปฏิบัติการศึกษา ซึ่งหัวใจสำคัญ คือ การพัฒนาผู้เรียน ปัญหาด้านการศึกษาเป็นปัญหาที่หลากหลายและท้าทายระบบการศึกษาอย่างยิ่ง แต่ปัญหาที่แท้จริงของการศึกษาคืออะไร มีข้อเสนอการปรับตัวของการศึกษาที่หลากหลายมาก เช่น ต้องเปลี่ยนเป็นความปกติใหม่ (New Normal) โดยเน้นทักษะ เสริมสร้างสมรรถนะ การเรียนรู้แบบบูรณาการที่แท้จริง

ระหว่างการสอนแบบตัวต่อตัว กับการสอน online บนแพลตฟอร์ม (platform) ที่หลากหลาย

3) การจัดการศึกษาต้องอยู่บนปรัชญาความเชื่อว่า คนเราเกิดมามีความแตกต่างกัน เราต้องเชื่อและเคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล เด็กที่เกิดมาแต่ละคนจะมีศักยภาพ มีความสนใจ มีความรัก มีคุณสมบัติที่แตกต่างกันไป ดังนั้นทำอะไรให้เด็กได้ค้นพบความถนัด ความรัก ความสนใจของตนเอง ผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากในการช่วยให้เด็กได้ค้นพบตนเองอันดับแรก คือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ในขณะที่โรงเรียนเองก็ควรจัดการศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการที่แตกต่างกันของเด็กแต่ละคน โดยอาจจัดให้มีชั่วโมงเรียนที่เป็นกิจกรรมที่หลากหลาย นักเรียนสามารถเลือกทำกิจกรรมที่ตนรัก มีความถนัด และสนใจ โดยมีครูเป็นผู้คอยสังเกตเด็กแต่ละคนว่ามีความถนัดหรือสนใจด้านใด

4) การจัดการศึกษาควรปรับเปลี่ยน โดยใช้หลักการง่าย ๆ ทางพุทธศาสนา คือ “อิทธิบาท 4” เริ่มจากต้องหาให้เจอ “ฉันทะ” คือ สร้างความพึงพอใจ รักใคร่ในสิ่งนั้น ลงสู่จิตใจผู้เรียนให้ได้ หลังจากนั้น “วิริยะ” เมื่อมีความรักในสิ่งนั้น ก็จะมีคามเพียรตามมาโดยอัตโนมัติ แต่จะอย่างไรให้เกิด “ฉันทะ” นั้น คงต้องหากระบวนการกันต่อไป กระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์มีความสามารถที่หลากหลาย เพราะฉะนั้นอย่ารีบด่วนผลักเด็กไปอยู่ในมุมใดมุมหนึ่ง เมื่อวันเวลาค่อย ๆ ผ่านไป ๆ เขาอาจจะไม่รู้ตัวว่าเขามีความรักหรือชอบอะไร เราไม่รู้ว่ามีวันหนึ่งในอนาคตเด็กคนนั้นจะเติบโตเป็นอะไร ดังนั้น จึงต้องเตรียมกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลายให้กับเขา

ครั้งที่ 3 เรื่อง ยกกำลังสองสมรรถนะการศึกษาของประเทศ ผ่านมุมมองดัชนีชี้วัดความสามารถทางการศึกษานานาชาติ วันพฤหัสบดีที่ 30 กรกฎาคม 2563 ณ โรงแรม เดอะ เบอร์เคลีย์ ประตูน้ำ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 151 คน

- การบรรยายพิเศษ เรื่อง การจัดการศึกษาที่ “เข้าใจ Supply ตอบโจทย์ Demand” ของประเทศ

โดย นางสาวจิรพร จารุกรสกุล

ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร กลุ่มบริษัท ดับบลิวเอชเอ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

- การเสวนา เรื่อง ยกกำลังสองสมรรถนะการศึกษา ของประเทศ ผ่านมุมมองดัชนีชี้วัดความสามารถทางการศึกษานานาชาติ

โดย นายธีรนนท์ ศรีหงส์

ประธานสมาคมการจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย (TMA)

รองศาสตราจารย์ ดร.วิเลิศ ภูริวัชร

คณบดีคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.ชูกิจ ลิมปิจำนงค์

ผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์

และเทคโนโลยี

- ดำเนินรายการ โดย ดร.นิภาพร กุลสมบุญ

ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา บริษัท ปีโก (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน)

ทั้งนี้ การประชุมดังกล่าวมีสาระที่น่าสนใจโดยสังเขป ดังนี้

1) การเข้าใจ Supply ตอบโจทย์ Demand ของประเทศ คงไม่ได้มองแต่เพียงปัญหา แต่ควรมองถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหา และควรมองถึงโลกในอนาคตที่จะเป็นอย่างไร เพื่อเป็นแนวทาง และความหวังของสังคมในการปรับเปลี่ยน ดังนั้น การเตรียมเด็ก เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วได้ ควรมีการจัด ทำหลักสูตรเพื่อสร้างเด็กให้สามารถคิดวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูลได้ ไม่ใช่แค่ท่องจำเท่านั้น ซึ่งอาจไม่ต้องรอถึงการปรับระบบการศึกษาใหญ่ ทั้งประเทศ แต่อาจทำเป็นกรณีตัวอย่างที่สามารถทำได้ เพื่อให้เห็น ผลได้จริงและสามารถนำมาขยายผลหรือทำต่อได้ รวมถึงการเลือก มหาวิทยาลัยเรียน ควรเลือกเรียนในมหาวิทยาลัยที่มีหลักสูตรหรือ วิชาเรียนที่สามารถนำความรู้มาใช้ในชีวิตในอนาคตได้ ซึ่งปัจจุบันยังพบ ว่า หลักสูตรการเรียนของมหาวิทยาลัยยังคงเป็นหลักสูตรเมื่อ 30 ปีที่ ผ่านมา และไม่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก

2) เด็กในปัจจุบันมีความต้องการที่จะเป็นเจ้าของกิจการ (Entrepreneurship) มากกว่าการเป็นลูกจ้าง ดังนั้น ควรสร้างความ เป็นเจ้าของกิจการให้แก่เด็ก จึงควรสร้างให้เด็กมีความคิดที่ถูกต้อง และเหมาะสมสำหรับการเป็นเจ้าของกิจการ โดยมีกรอบแนวคิดความ เป็นเจ้าของกิจการ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความพร้อมเพื่อให้ เด็กได้เข้าใจถึงความท้าทาย การตัดสินใจ และการยอมรับผลที่เกิดขึ้น รวมทั้งความสำคัญของการมีความรอบรู้ เหนือกว่าความเชี่ยวชาญ เฉพาะทาง (Generalist over Specialist) ซึ่งเมื่อเริ่มต้นการทำงาน นายจ้างต้องมีความรอบรู้ มากกว่าความเชี่ยวชาญเฉพาะ เนื่องจาก การเป็นคนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะอาจถูกแทนที่ด้วย AI

3) ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีปัญหาเรื่อง ผลผลิตภาพค่อนข้างมาก และเป็นปัญหาในทุกภาคส่วน กล่าวคือ ประเทศไทยเป็นประเทศที่ใช้ Input มาก ก่อนที่จะได้ Output โดยเฉพาะการใช้ทุนมนุษย์ไม่ว่าจะเป็น ภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม ทั้งนี้ ผลผลิตภาพแรงงานของประเทศไทยอยู่ในอันดับต่ำ ขณะที่ประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมสูงอายุ ทำให้อัตราการเติบโตของการจ้างงานอยู่ในระดับต่ำ ความสามารถในการดึงดูดคนเก่งเพื่อเข้าทำงาน เป็นประเด็นที่อยู่ในระดับที่ควรเฝ้าระวัง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศไม่มีความสามารถในการแข่งขันในด้านนี้ และการสูญเสียคนเก่งออกนอกประเทศ เนื่องจากคนทำงานไม่สามารถทำงานได้ดีในประเทศ การฝึกอบรมแรงงานเป็นประเด็นที่ควรเฝ้าระวัง

4) ครูในปัจจุบันยังคงสอนตามหนังสือ ทำให้ทักษะในการคิดของผู้เรียนต่ำ คุณครูทำหน้าที่เป็นผู้บอก (teller) ดังนั้นครูควรเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนการสอน เนื่องจากปัจจุบันเด็กสามารถหาความรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา นับเป็นสิ่งที่ท้าทายวงการศึกษาว่าจะทำอย่างไรให้เกิด Critical Thinking in Teaching คือ ทักษะความคิดรวบยอดในการสอน ครูจำเป็นต้องเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอน ไม่ใช่แค่ครูเป็นผู้บอกเพียงอย่างเดียว ครูควรเป็นผู้สาคิตให้เด็กดูว่าสามารถนำความรู้ไปใช้จริงได้อย่างไร รวมทั้งครูจำเป็นต้องเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ของเด็ก

5) ในทุกยุคทุกสมัยการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพได้รับใช้สังคม แต่เมื่อพิจารณากราฟความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีและการศึกษา พบว่า ในอดีตกราฟของการศึกษาและกราฟของเทคโนโลยีเป็นกราฟที่เป็นคู่กันมา แต่พอมาถึงช่วงเวลาหนึ่งกราฟจะแยกออกห่าง

จากกัน หรือที่เรียกว่าเกิด Industrial Revolution กล่าวคือ คนแข่งกับเทคโนโลยี แต่ในความเป็นจริงคนไม่สามารถแข่งกับเทคโนโลยีได้ การศึกษาต้องพัฒนาคนให้ทันเทคโนโลยีเพื่อที่จะไปพัฒนาเครื่องจักรใหม่ และเมื่อการพัฒนาการศึกษาไม่ทันเทคโนโลยี จึงทำให้เกิดคนว่างงาน ซึ่งถ้าพัฒนาคนได้ทันกับเทคโนโลยีคนก็จะได้มีงานทำ เพราะคนสามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ได้ และพัฒนาเทคโนโลยีตามขึ้นมาได้เช่นกัน และเมื่อเข้าสู่ยุคเทคโนโลยีพัฒนาอย่างก้าวกระโดด เทคโนโลยีกลับแข่งการศึกษา แต่คนยังตอบโจทย์เดิม ๆ จึงทำให้ปัจจุบันนี้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีปัญหาที่ไม่สามารถผลิตคนได้ตรงกับความต้องการใช้ได้ เพราะฉะนั้นจำเป็นต้องพัฒนาการศึกษาเพื่อที่จะทำให้คนสามารถเข้าใจและสามารถใช้ชีวิตในยุคใหม่ได้

ครั้งที่ 4 เรื่อง ยกกำลังสองโรงเรียนขนาดเล็กด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์มและโรงเรียนช่วงชั้น วันอังคารที่ 18 สิงหาคม 2563 ณ โรงแรม สวิสไฮเต็ล กรุงเทพฯ รัชดา โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 148 คน

- การบรรยาย เรื่อง **แนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กด้วยแนวคิดโรงเรียนช่วงชั้น**

โดย **ดร.สุภัทร จำปาทอง** เลขาธิการสภาการศึกษา

- การเสวนา เรื่อง **ลดช่องว่างทางการศึกษาด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์ม**

โดย **ดร.วิริยะ ฤาชัยพาณิชย์**

ผู้ก่อตั้ง www.eduzones.com

ดร.นิภาพร กุลสมบุรณ์

ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา บริษัท บีโก (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน)

นายอนุสรณ์ ดำรงธรรม

ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและการศึกษา

บริษัททรู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

- ดำเนินรายการ โดย รองศาสตราจารย์ ดร.อนิรุทธิ์ สติมัน
อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ทั้งนี้ การประชุมดังกล่าวมีสาระที่น่าสนใจโดยสังเขป ดังนี้

1) ตัวอย่างความสำเร็จของการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก คือ ระบบโรงเรียนช่วงชั้น ที่เป็นการกำหนดให้โรงเรียนขนาดเล็ก ที่อยู่ในพื้นที่ 5-6 กิโลเมตร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่สามารถเดินทางได้โดยที่ไม่ยุ่งยากเกินไป สามารถทำงานด้วยกันได้ เช่น จากเดิมโรงเรียนจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ก็เปลี่ยนมาจัดการเรียนการสอนเพียง 1 ช่วงชั้น คือ ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 3 และให้โรงเรียนใกล้เคียงเปิดสอนในช่วงชั้นที่ 2 ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ถึง 6 เป็นต้น ซึ่งการจัดการเรียนการสอนแบบนี้มีข้อดี คือ (1) โรงเรียนในพื้นที่นั้นจะสามารถควบคุมเด็กได้ในจุดเดียวกัน และสามารถส่งต่อเด็กได้ ไม่เกิดปัญหาการแย่งเด็กนักเรียนซึ่งกันและกัน ทำให้โดยภาพรวมแต่ละโรงเรียนจะมีจำนวนนักเรียนมากขึ้น (2) จำนวนชั้นเรียนที่ลดลงจะทำให้ผู้อำนวยการและครูบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ช่วยลดปัญหาการขาดแคลนทรัพยากร และปัญหาการมีครูไม่ครบชั้นเรียน (3) ครูสามารถออกแบบการจัดการเรียนการสอนได้ง่ายขึ้น จำนวนนักเรียนต่อชั้นเรียนมีมากขึ้น สามารถดูแลนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของ

นักเรียน อย่างไรก็ตาม การจัดการโรงเรียนช่วงชั้นอาจยังมีข้อจำกัด เช่น การเดินทางระหว่างโรงเรียน ต้องมีระบบโรงเรียนเครือข่ายเพื่อส่งต่อผู้เรียนจากช่วงชั้นหนึ่งไปอีกช่วงชั้นหนึ่ง จึงจะทำให้การจัดการเรียนการสอนมีความต่อเนื่อง หรือต้องมีระบบโรงเรียนพี่เลี้ยงเพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนแต่ละช่วงชั้น เป็นต้น ซึ่งการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กอาจไม่สามารถคำนึงถึงความคุ้มค่าได้ แต่ให้มองว่าเป็นโอกาสทางการศึกษาของเด็ก การศึกษาจะเปลี่ยนชีวิตและให้โอกาส ทั้งนี้ การศึกษาไม่ได้เป็นเพียงสิ่งเดียวที่เปลี่ยนชีวิตคนได้ เพราะสุดท้ายเด็กทุกคนมีศักยภาพที่แตกต่างกัน การวัดผลด้วยการสอบต่าง ๆ ไม่ได้บ่งชี้ถึงศักยภาพเด็กทุกคน ซึ่งนโยบายการศึกษาที่กำลังสองมีการพูดถึงเกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาตามศักยภาพที่ตนถนัด ซึ่งวิธีที่จะพัฒนาตามศักยภาพเด็กแต่ละคนในประเทศไทยยังมีน้อย ดังนั้น ในอนาคตการจัดการศึกษาไทยต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปตามศักยภาพเด็ก เพิ่มการจัดการศึกษาเฉพาะทางให้มีมากขึ้น เพื่อตอบสนองโจทย์การเรียนรู้และการพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล

2) การที่จะนำเทคโนโลยีหรือดิจิทัลแพลตฟอร์มมาช่วยลดช่องว่างทางการศึกษาได้ ต้องเกิดจากการลงมือปฏิบัติจริง ภาครัฐต้องสนับสนุนงบประมาณโดยมีภาคเอกชนให้ความร่วมมือ นอกจากนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน และบุคลากรทางการศึกษาต้องให้ข้อเสนอแนะหรือเสียงสะท้อนอย่างตรงไปตรงมาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ซึ่ง social network จะเป็นอีกแพลตฟอร์มหนึ่งที่สำคัญในการสร้างการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา เกิดการต่อยอดความคิดสร้างสรรค์แอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่จะมาช่วยลดช่องว่างของคุณภาพการศึกษาได้

3) การที่จะทำแพลตฟอร์มใด ๆ ตามวิสัยทัศน์ที่มี จะต้องเข้าใจถึงระบบนิเวศทางการศึกษา (Education Ecosystem) ด้วยว่ามีความเกี่ยวข้องกันในหลาย ๆ เรื่อง การที่จะไปส่งผลถึงตัวเด็กได้จะต้องผ่านไปในหลาย ๆ จุด เพราะฉะนั้น การศึกษาคือการลงทุนระยะยาว แต่ดิจิทัลแพลตฟอร์มจะช่วยขยายให้รวดเร็วและกว้างขวางยิ่งขึ้นหากใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) แม้ว่าอุปสรรคของดิจิทัลแพลตฟอร์มจะมีค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะเป็นในฝั่งผู้บริหาร ครู เด็ก ผู้พัฒนาแพลตฟอร์ม รวมถึงยังไม่มีแพลตฟอร์มใดที่สามารถตอบโจทย์การเรียนการสอนได้ดีที่สุด แต่หากครูผู้สอนสามารถเลือกและนำมาปรับใช้ได้เหมาะสม คำนึงถึงผลสัมฤทธิ์ที่จะเกิดกับนักเรียน ผนวกกับการมีวิธีการจัดการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ดี ดิจิทัลแพลตฟอร์มต่าง ๆ ที่มีอยู่จะสามารถช่วยตอบโจทย์ครูและนักเรียนในยุควิถีใหม่ เกิดการพัฒนาได้ตรงจุดตามความต้องการของผู้เรียน และช่วยลดช่องว่างทางการศึกษาได้

ครั้งที่ 5 เรื่อง ยกกำลังสองครูยุคใหม่ ผ่านมุมมองของผู้ปกครอง เยาวชน และชุมชน วันพุธที่ 26 สิงหาคม 2563 ณ โรงแรมเดอะ รอยัลริเวอร์ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 145 คน

● การบรรยายพิเศษ เรื่อง **แนวทางการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21**

โดย **ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร**

กรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

- การเสวนา เรื่อง ครูยุคใหม่ในมุมมองของผู้ปกครอง
เยาวชน และชุมชน
โดย นายอภิศักดิ์ เทพผดุงพร
นายกสมาคมผู้ปกครองและครูสตรีวิทยา
นายณัฐธีร์ โกศลพิศิษฐ์
ผู้ประกาศข่าวและพิธีกร
นางสาวธนภรณ์ ลูประสงค์จิตร
ประธานนักเรียนโรงเรียนเบญจมราชาลัย
ในพระบรมราชูปถัมภ์
- ดำเนินรายการ โดย นางสาวพิรดา ชูระเจน
ครูโรงเรียนวัดโสมนัส

ทั้งนี้ การประชุมดังกล่าวมีสาระที่น่าสนใจโดยสังเขป ดังนี้

1) ครูเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการสร้างคนไปสู่ความเป็นเลิศ
บทบาทของครูจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ครูยุคใหม่ต้องปรับตัวเพื่อก้าว
ให้ทันโลกและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ครูจะจัดการ
และเตรียมตัวกับสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างไร ครูจะพัฒนาตนเองโดยการนำ
เทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างไร ขณะเดียวกัน
ครูต้องสร้างความเข้มแข็งให้กับนักเรียน สอนให้นักเรียนรู้เท่าทันสื่อ
และเทคโนโลยีต่าง ๆ “ใช้ให้เป็น และเกิดประโยชน์” อีกทั้ง ต้องสอน
ให้นักเรียนยึดถือคุณงาม ความดี เก่งได้ตามความถนัดและความสนใจ
ของตน

2) หากให้เลือกกระหว่างโรงเรียนที่ทุ่มเทพยายามทั้งหมด มุ่งสอนให้บุตรหลานเป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจที่เกิดมาเป็นลูกของเรา กับโรงเรียนที่เน้นสอนให้เป็นคนเก่งได้คะแนนสูงทุกวิชา ในฐานะผู้ปกครองจะเลือกส่งบุตรหลานเข้าเรียนที่ใดก่อน ที่ประชุมมีคำตอบอย่างเป็นเอกฉันท์ว่า “เลือกโรงเรียนที่ 1” จะเห็นได้ว่าความดีเป็นเรื่องใหญ่ แต่ระบบการศึกษาของประเทศยังคงยกย่องหรือเน้นการเรียนการสอนให้เป็นคนเก่ง ดังนั้น จึงมีความพยายามปรับระบบการศึกษาให้มุ่งการพัฒนาคนให้เป็นคนดีขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ในครุภมรมาดาไปจนตลอดชีวิต ตลอดหลายปีที่ผ่านมามีความพยายามอย่างหนักที่จะปรับทัศนคติด้านนี้มาโดยตลอด ซึ่งสำเร็จเป็นรูปธรรม โดยได้ตราไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ระบุในมาตรา 54 วรรคสาม ว่า การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็น**คนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ** สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

3) ครูยุคใหม่ คือครูที่ไม่ยึดติดกับกรอบแนวคิดแบบเดิม เมื่ออยู่หน้าห้องเรียน ไม่ได้มีหน้าที่สอนความรู้เพียงอย่างเดียว แต่เพื่อถามให้เด็กรู้จักคิดและรู้จักค้นคว้าข้อมูล ครูไม่จำเป็นต้องรู้ในทุก ๆ ด้าน เพราะเด็กยุคใหม่สามารถค้นหาข้อมูลได้อย่างรวดเร็วในทุก ๆ เรื่อง โทรศัพท์มือถือจะกลายเป็นสื่อการเรียนการสอนที่จำเป็นในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพื่อโต้ตอบข้อซักถาม ให้ความคิดเห็นกับครูในชั้นเรียน ดังนั้น การใช้โทรศัพท์มือถือในชั้นเรียน หากใช้ในทางที่เหมาะสมก็สามารถกระทำได้ ครูยุคใหม่จึงต้องปรับตัวมาก และต้องช่วยดึงเพื่อนครูให้ร่วมกันปรับเปลี่ยน เพื่อการเรียนรู้แบบที่ควรจะเป็นในปัจจุบัน

4) ครุยุคใหม่ในความคิดของนักเรียน คือ ครูที่สอนดีทั้งในด้านวิชาการและการเรียนรู้ภายนอกชั้นเรียน ยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เด็กสามารถรับรู้ข่าวสารได้สะดวกและหลากหลายมากขึ้น ด้วยความรวดเร็ว บางข่าวสารอาจเป็นเท็จหรือมีการบิดเบือน ครูจึงต้องสอนให้รู้จักวิเคราะห์แยกแยะในการรับข่าวสาร รู้เท่าทันสื่อ โลกปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ครูจึงจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลง หากครูเปิดใจ เข้าใจ รับรู้ความต้องการของเด็ก เด็กจะรู้สึกว่าคุณครูเป็นพวกเดียวกัน ถ้าที่เข้าไปปรึกษา ขอคำแนะนำกับครูได้ในทุก ๆ เรื่อง ส่งผลให้เด็กกล้าคิด กล้าตั้งคำถามมากขึ้น

ครั้งที่ 6 เรื่อง ยกกำลังสองการจัดการเรียนการสอนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิสาหกิจชุมชน วันพฤหัสบดีที่ 10 กันยายน 2563 ณ ห้องจามจุรี บอลรูม โรงแรมปทุมวัน ปริ้นเซส ปทุมวัน โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 170 คน

- การบรรยายพิเศษ เรื่อง การสร้างระบบนิเวศทางการศึกษา (Education Ecosystem) เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา โดย รองศาสตราจารย์ ดร.วรากรณ์ สามโกเศศ ประธานกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา
- การเสวนา เรื่อง การจัดการศึกษาโดยชุมชน เพื่อชุมชนสู่การมีงานทำ โดย นางเตือนใจ ดีเทศน์ ที่ปรึกษาและผู้ก่อตั้งมูลนิธิพัฒนาชุมชนในเขตภูเขา นายพรวิทย์ พัชรินทร์ตนะกุล รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

นางสาวปาริสา สัทินทรีย์

ประธานสภาผู้แทนนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

● ดำเนินรายการ โดย ดร.คมกฤช จันทร์ขจร

ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา

ทั้งนี้ การประชุมดังกล่าวมีสาระที่น่าสนใจโดยสังเขป ดังนี้

1) การจัดการเรียนการสอนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิชาหิกชุมชน เป็นประเด็นที่สำคัญ เพราะเหตุว่า ภูมิปัญญาเป็นทั้งองค์ความรู้ ผู้ผลิตองค์ความรู้ ผู้ผลิตนวัตกรรม และเป็นจุดแข็งประการหนึ่งของประเทศไทย แต่ด้วยสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลง เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ความต้องการกำลังคนในตลาดแรงงานก็เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย จึงเป็นที่น่าสนใจว่าภูมิปัญญาของประเทศ วิชาหิกชุมชน จะเชื่อมต่อกับวิทยาการยุคใหม่ และโลกยุคใหม่อย่างไร รวมทั้งจะสร้างสภาวะแวดล้อมการศึกษาที่จะเป็นตัวหนุนนำในการขับเคลื่อนและยกระดับการศึกษาได้อย่างไร

2) Education Ecosystem หมายความว่า ระบบนิเวศทางการศึกษา ส่วนประกอบของ Ecosystem นั้น ดั้งเดิมก็คือ โรงเรียน เทคโนโลยี (อาทิ Facebook, Line) และชุมชน บทบาทของชุมชนไม่ได้เป็นแต่เพียงทำให้เกิดการศึกษา แต่ยังเป็นตัวอย่างให้เด็กด้วย ถ้าชุมชนนั้นเป็นชุมชนที่ปลอดภัย ปลอดภัย เด็กที่เติบโตขึ้นมาเชื่อว่าต้องแตกต่างจากเด็กที่เติบโตในชุมชนที่มีอบายมุขแน่นอน นิเวศของชุมชนแตกต่างครอบครัวก็แตกต่าง ครอบครัวและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อเด็กอย่างมาก อาทิ โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ เป็นโรงเรียนที่ตั้งใจผลิตเด็กให้เป็นนักวิทยาศาสตร์ชั้นเลิศของประเทศไทย เด็กที่เรียนมักเป็นลูกหลานของคนที่มีอาชีพ แพทย์ วิศวะ และเด็กเหล่านั้น

จบออกไปก็ไปเรียนแพทย์ วิศวะ ไม่ได้ไปเป็นนักวิทยาศาสตร์ตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียน ถ้าครอบครัวเอาใจใส่และมีฐานะลูกก็มีโอกาสเรียนไปในทิศทางที่เป็นไปแบบพ่อแม่ เด็กเลียนแบบพ่อแม่โดยไม่รู้ตัว เด็กที่พ่อแม่ใช้ความรุนแรงในครอบครัว เด็กก็จะสืบทอดความรุนแรง สังคมไทยเป็นสังคมที่ขาดวินัย มีแนวคิดต่าง ๆ ตีมาก แต่เมื่อนำไปทำนโยบายกลับไม่สามารถประสบความสำเร็จ เพราะว่าขาดปัจจัยสำคัญ นั่นคือ วินัย

3) ระบบนิเวศทางการศึกษา มี Interaction ระหว่างปัจจัยหลายอย่าง และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ไม่ว่าจะเป็น ชุมชนมีส่วนสำคัญในการสร้างแหล่งเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ของชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ภูมิปัญญา และสามารถที่จะสร้างให้คนในชุมชนเข้าถึงได้ ต้องสร้างความเชื่อมโยงระหว่างครูและโรงเรียนให้ได้อย่างดี สามารถสร้างให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีต่อพ่อแม่ได้

4) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาควรส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนวิชาธรรมชาติวิทยา โดยควรสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา เพื่อให้รู้ว่าพื้นที่ใดมีศักยภาพตามธรรมชาติ มีระบบนิเวศอย่างไร และควรนำหลักสูตรศีลธรรม กลับมาบรรจุไว้ โดยใช้หลักศาสนาธรรมทุกศาสนาที่เป็นสากล เพื่อช่วยกล่อมเกลাজิตใจเยาวชนให้เป็น ผู้รู้ ตื่น เบิกบาน ไม่เน้นวัตถุนิยม ซึ่งภูมิปัญญาแต่ละพื้นที่มีระบบนิเวศ มีวัฒนธรรม ใช้ชีวิตอย่างกลมกลืนกับธรรมชาติ ทุกคนรู้จักรากเหง้าของตนเอง ควรให้นักเรียนนักศึกษาได้ศึกษาดูงาน เยี่ยมชมการจัดการของชุมชน เพื่อเข้าใจวิถีชีวิตอย่างเหมาะสมกับยุคสมัย และเหมาะสมกับยุคโควิดมากที่สุด เพื่อนำมาสร้างนวัตกรรมให้เหมาะสมกับยุคการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ประเทศไทย

มีวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีภูมิปัญญาท้องถิ่นมากมายหลายแขนง ทั้งเกษตรกรรม ศิลปกรรม ประมง ฯลฯ ซึ่งมีประโยชน์กับการเรียนรู้ กระบวนการศึกษาวิชาการควรจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสมในแต่ละท้องถิ่น เพื่อเป็นการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเพื่อชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดี สู่การมีงานทำ

5) ในปัจจุบัน การมีความรู้อย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ การอ่าน ตำราและนำความรู้มาเล่ามาสอน ในปัจจุบันทำไม่ได้แล้ว อาจารย์ต้องปรับกระบวนการสอนเพราะถ้าไม่ปรับก็จะไม่มีงานทำ ความรู้ในปัจจุบันเด็กเรียนรู้ได้เองจากอินเทอร์เน็ต ตำราที่มีอยู่ล้าหลังหมดแล้ว ต่อจากนี้ไปความรู้จะเคลื่อนตัวเร็วมาก ต่อจากนี้งานในโลกนี้ร้อยละ 65 จะไม่มีแล้ว งานในโลกอนาคตคืออะไร จะสอนเด็กได้หรือไม่ การสอนต้องไม่ใช่การจดจำ แต่ต้องให้ได้สัมผัสสถานการณ์จริงและมีประสบการณ์ โดยทำไปเรียนไป สิ่งในห้องเรียนไม่มี คือ ประสบการณ์และทักษะ

6) การศึกษาสามารถสร้าง Creative Thinking และ Inspiration ให้เด็กกล้าคิดกล้าทำ โดยส่งเสริมให้เด็กคิดเองได้ คิดโดยวิพากษ์ปัญหาและเกิดแรงบันดาลใจ ผลักดันหาแนวทางแก้ไขได้ด้วยตนเอง เพราะทุกคนรู้ปัญหาของชุมชนตัวเองอยู่แล้ว เด็กยุคนี้เข้าใจโลกมากที่สุดและมีศักยภาพ หากเขาได้รับการสอนและส่งเสริมให้เกิด Creative Thinking จะทำให้สังคมไทยอยู่รอด

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากการประชุมสภาการศึกษาเสวนา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่รองรับ การเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

1.1 ควรพัฒนาทักษะทางด้านดิจิทัลให้กับนักเรียนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การรู้ดิจิทัล หรือ Digital Literacy ซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เด็กไทยสามารถเท่าทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และสามารถเลือกใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้อย่างเหมาะสม

1.2 ควรส่งเสริมให้ภาคเอกชน ซึ่งมีความรู้ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม มากกว่าภาครัฐ เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน เพื่อประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ให้เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น

1.3 ควรเร่งรัดผลิตกำลังคนที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน และครูผู้สอนเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

1.4 ปรับเปลี่ยนระบบการศึกษาที่มีลักษณะแบบ Silo in Silo ที่แบ่งแยกการเรียนรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ออกจากกันอย่างเด็ดขาดระหว่างสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์มาเป็นการศึกษาแบบพหุวิทยาการที่ผู้เรียนสามารถศึกษาความรู้ข้ามศาสตร์ได้ ซึ่งเป็นการศึกษาที่เหมาะสมกับโลกในยุคปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและการประเมินการเรียนรู้ที่ตอบสนองความหลากหลายของผู้เรียน

2.1 สร้างแนวทาง/มาตรการส่งเสริมการให้ความรู้กับพ่อแม่ผู้ปกครอง อย่างกว้างขวาง ทั้งถึง และครอบคลุม เพื่อให้สามารถค้นพบความถนัดหรือความสนใจของบุตรหลานในช่วงยุคทองของชีวิต (แรกเกิด – 7 ปี) เพื่อนำไปสู่การส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาศักยภาพให้ได้ตรงตามความต้องการและความแตกต่างอย่างหลากหลายของแต่ละบุคคล

2.2 กำหนดเป็นรายวิชาบังคับที่นิสิต/นักศึกษาครูต้องศึกษา และมีความรู้ รวมทั้งพัฒนา ฝึกรอบรู้ ให้ความรู้แก่ครูประจำการ เพื่อให้มีความรู้และทักษะในการสังเกต ประเมิน วัดแนวความถนัดและความสนใจของผู้เรียน เพื่อส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาศักยภาพให้ได้ตรงตามความต้องการและความแตกต่างอย่างหลากหลายของแต่ละบุคคล

2.3 ปรับหลักสูตรการศึกษาทุกระดับการศึกษาให้มีความยืดหยุ่น ส่งเสริมกิจกรรมตามความรัก ความถนัด และความสนใจที่หลากหลายและครอบคลุมความถนัดด้านต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นหาตนเอง และครูผู้สอนได้สังเกต ประเมิน ความสามารถที่หลากหลายของผู้เรียน ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มตามศักยภาพ

2.4 สร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการแนะแนวของโรงเรียน เพื่อให้ครูแนะแนวได้ทำหน้าที่เป็นแมวมองในการค้นหาความสามารถพิเศษของผู้เรียน และให้ความรู้ แนวทางการพัฒนาด้านตนเอง แนวทางการประกอบอาชีพ สำหรับเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่เข้าถึงได้ง่าย

2.5 ส่งเสริมการศึกษาวิจัยวิธีการประเมินที่หลากหลาย สำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับใช้ทั้งในการค้นหาผู้มีความสามารถพิเศษ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม การประเมินผู้มีความสามารถพิเศษด้านต่าง ๆ เป็นต้น

2.6 สนับสนุน ส่งเสริม โรงเรียนสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านต่าง ๆ ที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกด้านอย่างทั่วถึง เพื่อรองรับผู้มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาที่ถูกต้อง เหมาะสม และเต็มตามศักยภาพ

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาสมรรถนะด้านการศึกษาของประเทศ

3.1 ควรจัดทำหลักสูตรให้พร้อมกับโลกใหม่ ปรับหลักสูตรการศึกษาทุกระดับเพื่อให้สอดคล้องกับทักษะงานในอนาคตที่มุ่งเน้นสมรรถนะ ไม่ใช่ความรู้ โดยหลักสูตรมีความเป็นพลวัต มีความยืดหยุ่น และส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาสมรรถนะในแต่ละด้านของตัวเองที่ไม่เหมือนกันได้ เพื่อให้พัฒนานตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ

3.2 ควรมีการพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครู เพื่อสร้างครูให้มีทักษะการสอนการคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking in Teaching) และพัฒนาครูให้เป็นผู้อำนวยความสะดวก Facilitator เพื่อมุ่งสู่การสร้างคนที่มีทักษะในอนาคต

3.3 ควรส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อการวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนที่สอดคล้องความต้องการกับการทำงานในอนาคต รวมทั้งการปรับปรุงหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล

3.4 ควรส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เพื่อสร้างความคุ้นเคยและยกระดับสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นกับการใช้ชีวิตในปัจจุบันและการทำงานในอนาคต รวมทั้งเร่งแก้ปัญหาการคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์ของเด็กที่ต่ำอยู่ให้มีการพัฒนาที่ดีขึ้น

3.5 ควรส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเข้าไปในการเรียนการสอนเพื่อสร้างความคุ้นเคยและยกระดับความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนยุคดิจิทัลที่เพิ่มขึ้น

4. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก

4.1 กระทรวงศึกษาธิการควรมีการกำหนดเป้าหมาย กระบวนการ และระยะเวลาในการดำเนินงานอย่างชัดเจนในการนำระบบโรงเรียนช่วงชั้นมาแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก มุ่งเน้นให้ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วม และการดำเนินการที่สอดคล้องกับบริบท และความเป็นไปได้ตามความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อคุณภาพของผู้เรียนเป็นหลัก

4.2 ควรมีการสนับสนุนปัจจัยทางการบริหารให้กับโรงเรียนขนาดเล็กแต่ละช่วงชั้นให้มีความพร้อม เพียงพอ และต่อเนื่อง

4.3 ควรมีระบบการพัฒนาครู ด้วยการจัดทำระบบ coaching หรือ Tutor teacher ด้านการนำเทคโนโลยีและดิจิทัลแพลตฟอร์มมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยนำครูเก่งมาเป็นพี่เลี้ยงให้แก่ครูทั่วไป เพื่อให้ครูมีสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล

4.4 ควรมีการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กมีความพร้อมตามพัฒนาการทั้งในด้านการควบคุมตนเองในการใช้เทคโนโลยี และความพร้อมในการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีที่เหมาะสมตามวัย

5. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาครู

5.1 ควรเสนอให้ปรับเปลี่ยนรูปแบบและระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาเพื่อลดภาระงานของครูที่ไม่จำเป็น เช่น การประเมินครู การจัดทำเอกสารต่าง ๆ เพื่อให้ครูมีเวลาอยู่กับนักเรียนในชั้นเรียน คำนวณว่าเรียนรู้ร่วมกันกับเด็กมากขึ้น มีเวลาศึกษาค้นคว้าความรู้เพื่อพัฒนาตนเองมากขึ้น

5.2 ควรปรับเปลี่ยนระบบและกระจายอำนาจการคัดเลือก/สรรหาครูให้สถานศึกษาและชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการสรรหาเพื่อให้ได้ครูที่ตรงต่อความต้องการของสถานศึกษาและชุมชนอย่างแท้จริง

5.3 ควรเร่งพัฒนาให้ครูมีสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้น สามารถจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อรองรับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

5.4 ควรเพิ่มอัตรากำลังของบุคลากรที่มาทำหน้าที่ต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา อาทิ ธุรการ การเงินและการพัสดุ นักจิตวิทยา เพื่อให้ครูมีสมาธิและทำหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนแต่เพียงอย่างเดียว

6. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองความต้องการของพื้นที่

6.1 ควรมีการสอนวิชาธรรมชาติวิทยาให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจตัวเอง เรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตอย่างกลมกลืนกับธรรมชาติและเรียนรู้ศักยภาพตามธรรมชาติในแต่ละพื้นที่

6.2 ควรส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบ work based learning ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริงอย่างแท้จริง เป็นการนำห้องเรียนกับที่ทำงานมารวมกัน เนื่องจากปัจจุบันความรู้สามารถศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง หลากหลายช่องทาง แต่ประสบการณ์ยังจำเป็นต้องฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง

6.3 ควรส่งเสริม Growth Mindset ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนทุกคน เพื่อให้ผู้เรียนเชื่อมั่นในตนเองและมีสำนึกในการพัฒนาตนเองตลอดเวลา ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน

6.4 ควรส่งเสริมหลักสูตรสถานศึกษาให้เกิดขึ้นควบคู่ไปกับการจัดแผนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาได้รายบุคคล (Customized learning) ที่เน้นการเรียนรู้จากปัญหาและลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้การศึกษาตอบสนองทั้งความต้องการของผู้เรียนและความต้องการของพื้นที่

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
บทสรุปผู้บริหาร	ค
สารบัญ	ฟ
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 การศึกษายกกำลังสอง	13
บทที่ 3 สรุปผลการประชุมสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum)	21
ครั้งที่ 1 AI นวัตกรรมพลิกโลกการศึกษา	22
ครั้งที่ 2 ยกกำลังสองศักยภาพผู้เรียน	36
ผ่านการประเมินที่หลากหลาย	
ครั้งที่ 3 ยกกำลังสองสมรรถนะการศึกษาของประเทศ	51
ผ่านมุมมองดัชนีชี้วัดความสามารถ	
ทางการศึกษานานาชาติ	
ครั้งที่ 4 ยกกำลังสองโรงเรียนขนาดเล็ก	76
ด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์มและโรงเรียนช่วงชั้น	
ครั้งที่ 5 ยกกำลังสองครูยุคใหม่ ผ่านมุมมองของผู้ปกครอง	89
เยาวชน และชุมชน	
ครั้งที่ 6 ยกกำลังสองการจัดการเรียนการสอน	100
ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิสาหกิจชุมชน	
บทที่ 4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ได้จากการประชุม	115
คณะผู้จัดทำ	137

1) หลักการและเหตุผล

การจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาเป็นบทบาทหน้าที่ที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และในการจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาให้มีความน่าเชื่อถือและตอบสนองต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาหรือการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง จำเป็นต้องอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน แม่นยำ และที่สำคัญที่สุดข้อมูลดังกล่าวต้องมีความทันสมัย ทันสถานการณ์ รองรับการเปลี่ยนแปลงต่อสถานการณ์ปัจจุบัน และส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง จากหลักการดังกล่าว สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำรายงานสภาวะการศึกษาไทยเป็นประจำทุกปี เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาวะการณ์และแนวโน้มการจัดการศึกษาให้สนองความต้องการพัฒนาประเทศ สามารถพยากรณ์ทิศทางและแนวโน้มการจัดการศึกษาของประเทศในอนาคต รวมทั้งการติดตามความเคลื่อนไหวการศึกษา และสมรรถนะด้านการศึกษาของประเทศไทยเปรียบเทียบกับนานาชาติเป็นประจำต่อเนื่องทุกปี เป็นข้อมูลในการสะท้อนให้เห็นสภาวะการณ์ทางการศึกษาไทย และสภาพการพัฒนาการศึกษาของประเทศ รวมทั้งสมรรถนะความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาในรอบปีที่ผ่านมา เพื่อรายงานและสะท้อนให้เห็นถึงสมรรถนะด้านการศึกษาของประเทศไทยในเวทีโลก และยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศให้สูงขึ้น

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการศึกษาของประเทศจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับบริบท แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร และเทคโนโลยี การวิเคราะห์สถานการณ์ทางการศึกษาในภาพรวมของประเทศจำเป็นต้องติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมในทุกมิติที่ได้กล่าวมาแล้ว และทำการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการศึกษابนพื้นฐานข้อมูลที่ครบถ้วน จึงจะทำให้การวิเคราะห์สถานการณ์ทางการศึกษามีความทันสมัย สถานการณ์ รองรับการเปลี่ยนแปลงต่อสถานการณ์ปัจจุบัน สะท้อนสภาพที่แท้จริงของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน และสามารถจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ การวิเคราะห์สถานการณ์ทางการศึกษา จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับแนวนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล เพื่อที่จะทำให้การจัดการศึกษามีความเป็นเอกภาพ และสามารถขับเคลื่อนได้อย่างแท้จริงและเป็นรูปธรรม และจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้สังคมไทยต้องปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตให้เข้ากับชีวิตวิถีใหม่ หรือ New Normal จึงมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบายและจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการ โดยเน้นการดำเนินการเพื่อ “ปลดล็อก ปรับเปลี่ยน เปิดกว้าง” ดังนี้

- ปลดล็อก กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมให้สามารถดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงการบริหารการศึกษาของประเทศให้ครอบคลุมทุกพื้นที่

- ปรับเปลี่ยน หลักสูตรการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาขีดความสามารถและศักยภาพให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ปรับเปลี่ยนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาผ่านศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ (Human Capital Excellence Center : HCEC) เพื่อให้ครู Upskill และ

Reskill ของตนเองได้ตลอดเวลา ทั้งนี้ เพื่อส่งต่อความรู้ไปยังผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และคนที่มีคุณภาพ

- เปิดกว้าง เสริมทางการศึกษาให้ภาคเอกชนที่มีคุณภาพเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา ร่วมประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ (Human Capital Excellence Center : HCEC) จากแพลตฟอร์มดิจิทัล (Digital Education Excellence Platform : DEEP) ให้ครอบคลุมผู้เรียนทั่วประเทศ

เพื่อนำไปสู่ศูนย์เรียนยกกำลังสองที่เน้นเรียนเพื่อรู้ พัฒนาทักษะเพื่อให้เป็นครูยกกำลังสองที่เน้นเพิ่มคนเก่งมาเป็นครู พัฒนาคูรู้ในระบบ ห้องเรียนยกกำลังสองที่เน้นเรียนที่บ้าน ถิ่นที่โรงเรียน หลักสูตรยกกำลังสองที่เน้นลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ สื่อการเรียนรู้ยกกำลังสองที่เน้นเรียนผ่านสื่อผสมผสาน ผ่านช่องทางที่หลากหลาย ได้แก่ On-Site เรียนที่โรงเรียน Online เรียนออนไลน์ On-Air เรียนผ่านโทรทัศน์ DLTV และ On-Demand ซึ่งสามารถเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา ที่มีอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์เชื่อมต่อ โรงเรียนยกกำลังสองที่มุ่งเน้นคุณภาพ ในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ เพื่อความเป็นเลิศทางภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชนที่เน้นคุณภาพ ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเพื่อความเป็นเลิศและความเชี่ยวชาญที่สามารถตอบโจทย์ทักษะและความรู้ที่เพิ่มความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน

ในช่วงเวลา 5-10 ปีที่ผ่านมา สถานการณ์ของโลกในยุคปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว รุนแรง อันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดดการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการศึกษาปีละหนึ่งครั้ง ไม่เพียงพอและไม่ทันต่อสถานการณ์อีกต่อไป จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ในประเด็นที่หลากหลายขึ้น เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และสามารถแก้ไขปัญหาทางการศึกษาได้อย่างทันทั่วถึง ด้วยเหตุนี้ ในปี พ.ศ. 2559 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้เริ่มต้นจัดทำโครงการประชุมทางวิชาการสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum)

ขึ้นมาเป็นครั้งแรก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วิเคราะห์ประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษาที่สาธารณชนให้ความสนใจหรือส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา โดยใช้เวทีสมภาการศึกษาเสวนาเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษา รวมทั้งนำเสนอแนวทางในการพัฒนาการศึกษาหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น อันนำไปสู่การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบายในอนาคต กระบวนการเช่นนี้ เป็นการเปิดมิติใหม่ในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาร่วมคิด ร่วมเสนอ และร่วมจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายไปพร้อมกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ด้วยเหตุนี้ เพื่อให้การพัฒนาการศึกษามีความต่อเนื่อง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำโครงการประชุมทางวิชาการ เรื่อง สมภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ติดตามความเคลื่อนไหว แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษาที่ครอบคลุมในทุกมิติทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร และเทคโนโลยี และสอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการ

2) วัตถุประสงค์

2.1) เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักเกี่ยวกับประเด็นร่วมสมัยทางการศึกษาที่ครอบคลุมในทุกมิติทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร และเทคโนโลยี และสอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการ

2.2) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และตัวอย่างความสำเร็จในการจัดการศึกษาภายใต้บริบทความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศตามนโยบายและจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการ

2.3) เพื่อระดมความคิดเห็นในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย ในการพัฒนาการจัดการศึกษาที่รองรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และขับเคลื่อนนโยบายและจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการ

3) ขั้นตอนการดำเนินการ

3.1) ศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นร่วมสมัย ทางการศึกษาที่ครอบคลุมในทุกมิติทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร และเทคโนโลยี และสอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการ

3.2) กำหนดหัวข้อ/ประเด็นในการประชุมแต่ละครั้ง

3.3) จัดประชุมสภาการศึกษาเสวนา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จำนวน 6 ครั้ง

3.4) สรุปผลการประชุม

3.5) จัดทำรายงานสรุปผลการประชุมสภาการศึกษาเสวนา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

4) จำนวนและระยะเวลาในการดำเนินงาน

จัดประชุมสภาการศึกษาเสวนา รวมทั้งสิ้น 6 ครั้ง ระหว่างเดือนมกราคม – กันยายน 2563

5) กลุ่มเป้าหมาย

ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารหน่วยงานที่จัดการศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา ข้าราชการ ผู้ปกครอง นักเรียน นักวิชาการด้านการศึกษา และข้าราชการ/บุคลากรสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จำนวนครั้งละ 120 คน จำนวน 6 ครั้ง รวมเป็นผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 720 คน

6) ผลการดำเนินงาน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดการประชุมสภาการศึกษาเสวนาจำนวนทั้งสิ้น 6 ครั้ง ภายใต้งานหัวข้อ การศึกษาที่ยั่งยืน โดยผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 999 คน และการประชุมแต่ละครั้งมีรายละเอียด ดังนี้

ครั้งที่ 1 เรื่อง **AI นวัตกรรมพลิกโลกการศึกษา** วันพฤหัสบดีที่ 30 มกราคม 2563 ณ โรงแรมเดอะเบอร์เคลีย์ ประตูน้ำ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 264 คน

- การบรรยาย เรื่อง **การพัฒนาประเทศด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม**
โดย พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง
ประธานกรรมการการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์
วิจัยและนวัตกรรม วุฒิสภา
- การบรรยาย เรื่อง **การปรับตัวของระบบการศึกษาให้รองรับการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัล**
โดย ดร.กฤษณพงศ์ กีรติกร
ประธานคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนา
และเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

- การบรรยาย เรื่อง บทบาทของภาคเอกชนต่อระบบการศึกษาในยุคดิจิทัล
โดย ดร.กตัญญู กลัปสุวรรณ
นายกสมาคมสมาพันธ์ชาติ ไทยแลนด์
- การบรรยาย เรื่อง Disruption Technology กับการจัดการเรียนการสอน
โดย ศาสตราจารย์ ดร.สุชชีวีร์ สุวรรณสวัสดิ์
ประธานที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย

ครั้งที่ 2 เรื่อง ยกกำลังสองศักยภาพผู้เรียน ผ่านการประเมินที่หลากหลาย
วันพุธที่ 22 กรกฎาคม 2563 ณ โรงแรมปริมรินทร์เพลส มหานคร โดยมี
ผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 170 คน

- การบรรยายพิเศษ เรื่อง การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในรูปแบบพหุปัญญา
โดย ดร.จรวพร ธรณินทร์ กรรมการสภาการศึกษา
- การเสวนา เรื่อง แนวทางการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมและส่งเสริมความสามารถที่หลากหลายของผู้เรียน
โดย ดร.ธงชัย ชิวปรีชา

ผู้อำนวยการกิตติมศักดิ์โรงเรียนกำเนิดวิทย์

นายรณชัย ถมยาปรีวัฒน์ (ออด ศิริบุญ)

เจ้าของโรงเรียนดนตรีศิริบุญ จีเนียส มิวสิก

ร้อยตำรวจโท เกียรติศักดิ์ เสนาเมือง

ประธานมูลนิธิซิโก้

ดำเนินรายการ

โดย ดร.พลพี ทุมมาพันธ์

อาจารย์คณะวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ครั้งที่ 3 เรื่อง **ยกกำลังสองสมรรถนะการศึกษาของประเทศ ผ่านมุมมองดัชนีชี้วัดความสามารถทางการศึกษานานาชาติ** วันพฤหัสบดีที่ 30 กรกฎาคม 2563 ณ โรงแรม เดอะ เบอร์เคลีย์ ประตูน้ำ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 151 คน

- การบรรยายพิเศษ เรื่อง **การจัดการศึกษาที่ “เข้าใจ Supply ตอบโจทย์ Demand” ของประเทศ**

โดย **นางสาวจิพร จารุรสกุล**

ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร กลุ่มบริษัท ดับบลิวเอชเอ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

- การเสวนา เรื่อง **ยกกำลังสองสมรรถนะการศึกษาของประเทศ ผ่านมุมมองดัชนีชี้วัดความสามารถทางการศึกษานานาชาติ**

โดย **นายธีรนนท์ ศรีหงส์**

ประธานสมาคมการจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย (TMA)

รองศาสตราจารย์ **ดร.วิเลิศ ภูริวัชร**

คณบดีคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ **ดร.ชูกิจ ลิมปิจำนงค์**

ผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ดำเนินรายการ

โดย **ดร.นิภาพร กุลสมบุญ**

ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา บริษัท บีโก (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน)

ครั้งที่ 4 เรื่อง ยกกำลังสองโรงเรียนขนาดเล็กด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์ม
และโรงเรียนช่วงชั้น วันอังคารที่ 18 สิงหาคม 2563 ณ โรงแรม สวิสไฮเต็ล
กรุงเทพฯ รัชดา โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 148 คน

- การบรรยาย เรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก
ด้วยแนวคิดโรงเรียนช่วงชั้น

โดย ดร.สุภัทร จำปาทอง

เลขาธิการสภาการศึกษา

- การเสวนา เรื่อง ลดช่องว่างทางการศึกษาด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์ม
โดย ดร.วิริยะ ฤชชัยพาณิชย์

ผู้ก่อตั้ง www.eduzones.com

ดร.นิภาพร กุลสมบุรณ์

ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา บริษัท ปีโก (ไทยแลนด์) จำกัด
(มหาชน)

นายอนุสรณ์ ดำรงธรรม

ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและการศึกษา บริษัททรู
คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

ดำเนินรายการ

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.อนิรุทธิ์ สติมัน

อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ครั้งที่ 5 เรื่อง ยกกำลังสองครูยุคใหม่ ผ่านมุมมองของผู้ปกครอง
เยาวชน และชุมชน วันพุธที่ 26 สิงหาคม 2563 ณ โรงแรม เดอะ รอยัลริเวอร์
โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 145 คน

- การบรรยายพิเศษ เรื่อง **แนวทางการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21**
โดย **ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร**
กรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา
- การเสวนา เรื่อง **ครูยุคใหม่ในมุมมองของผู้ปกครอง เยาวชน
และชุมชน**
โดย **นายอภิศักดิ์ เทพผดุงพร**
นายกสมาคมผู้ปกครองและครูสตรีวิทยา
นายณัฐธีร์ โกศลพิศิษฐ์
ผู้ประกาศข่าวและพิธีกร
นางสาวธนภรณ์ ลูประสงค์จิตร
ประธานนักเรียนโรงเรียนเบญจมราชาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์
ดำเนินรายการ
โดย **นางสาวพิรดา รุระเจน**
ครูโรงเรียนวัดโสมนัส

ครั้งที่ 6 เรื่อง ยกกำลังสองการจัดการเรียนการสอนด้วยภูมิปัญญา
ท้องถิ่น และวิสาหกิจชุมชน วันพฤหัสบดีที่ 10 กันยายน 2563
ณ ห้องจามจุรี บอลรูม โรงแรมปทุมวัน ปริ๊นเซส ปทุมวัน โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม
ทั้งสิ้น 170 คน

- การบรรยายพิเศษ เรื่อง **การสร้างระบบนิเวศทางการศึกษา
(Education Ecosystem) เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา**
โดย **รองศาสตราจารย์ ดร.วรากรณ์ สามโกเศศ**
ประธานกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

- การเสวนา เรื่อง **การจัดการศึกษาโดยชุมชน เพื่อชุมชน
สู่การมีงานทำ**

โดย **นางเตือนใจ ดีเทศน์**

ที่ปรึกษาและผู้ก่อตั้งมูลนิธิพัฒนาชุมชนในเขตภูเขา

นายพรวิทย์ พัชรินทร์ตนะกุล

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

นางสาวปาริสา สัทธินทรีย์

ประธานสภาผู้แทนนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ดำเนินรายการ

โดย **ดร.คมกฤช จันทร์ขจร**

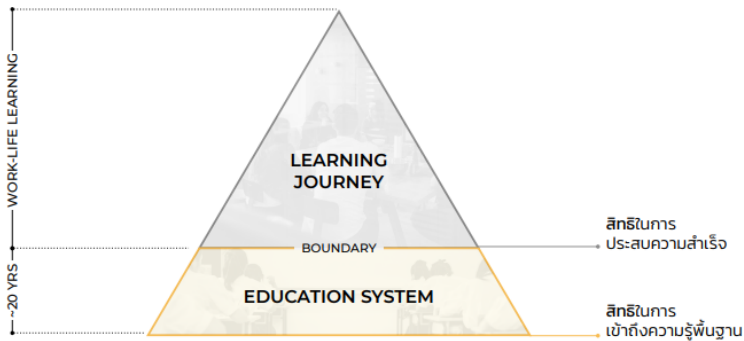
ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา

การประชุมทางวิชาการสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จัดขึ้นภายใต้หัวข้อ การศึกษายกกำลังสอง ซึ่งเป็นนโยบายที่สำคัญของกระทรวงศึกษาธิการ ที่เน้นการพัฒนาความเป็นเลิศทางการศึกษา การสร้างระบบนิเวศทางการศึกษาที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเนื้อหาในบทนี้จะทำการวิเคราะห์รายละเอียดหลักการและแนวคิดของนโยบายการศึกษายกกำลังสอง เพื่อนำไปสู่ผลการประชุม OEC Forum ในบทต่อไป

¹ ข้อมูลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนการศึกษาไทย : การศึกษา ยกกำลังสอง (Thailand Education Eco-System : TE2S) โดยนายณัฏฐพล ทีปสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ วันที่ 8 มิ.ย. 63 ณ หอประชุมคุรุสภา

Thailand's Human Capital

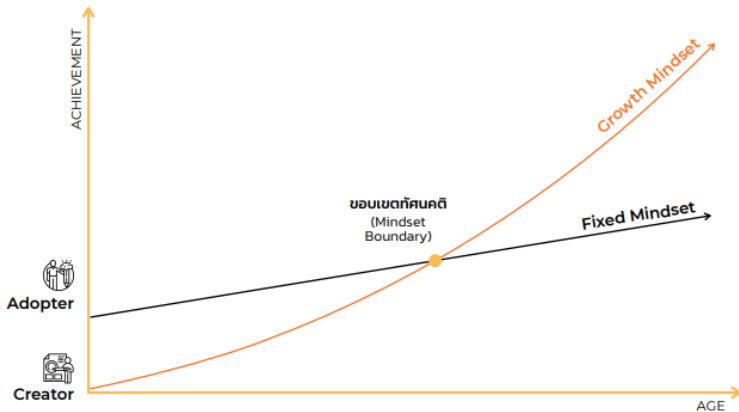

2.1 สารสำคัญของนโยบายการศึกษาที่กำลังสอง

แนวคิดของนโยบายการศึกษาที่กำลังสองมองระบบการศึกษาในปัจจุบันว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยในปัจจุบันถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การพัฒนาโดยการจัดการศึกษาโดยสถานศึกษา ซึ่งเป็นระบบที่ประกันสิทธิการเข้าถึงความรู้พื้นฐานของประชาชนคนไทย และการเรียนรู้นอกระบบการศึกษา ซึ่งเป็นสิทธิในการประสบความสำเร็จของคนไทย โดยทั้ง 2 ระบบนี้ ถูกกั้นให้แยกออกจากกันทำให้ไม่สามารถพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพและประสบความสำเร็จได้เท่าที่ควร นโยบายการศึกษาที่กำลังสองจะช่วยลดขอบเขตของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยให้คนไทยได้รับการศึกษาและสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ตลอดเวลาด้วยการสร้าง Education Eco-System ที่เน้นการสร้างทักษะที่ต้องการเปลี่ยน (Skills of Industrial and Social Revolution) และความรู้ที่จำเป็นต้องเปลี่ยน (Dynamism of Information and Data)

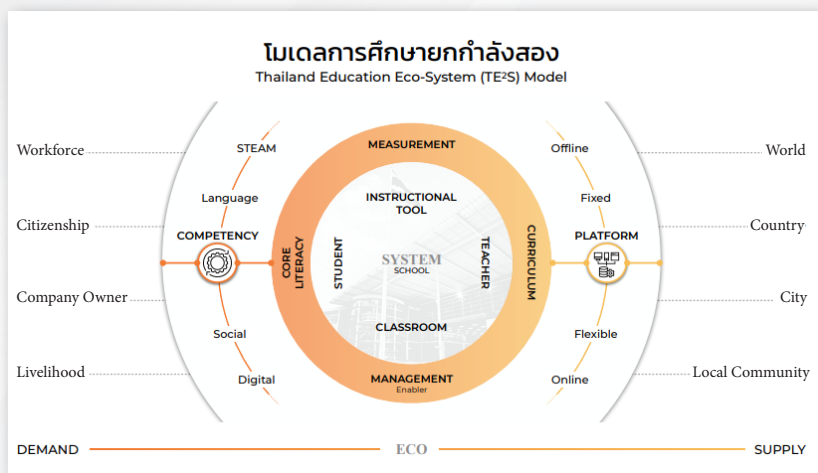
1) หลักการของนโยบายการศึกษาที่กำลังสอง การปรับเปลี่ยนระบบการศึกษาให้เกิด “การศึกษาที่มีความเป็นเลิศ (Education for Excellence)” มีความยืดหยุ่น เท่าทันกับบริบทภายนอก และกระแสโลกที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว สามารถพัฒนาทุนมนุษย์ของประเทศ ที่ตอบโจทย์ความต้องการของสังคมและตลาดได้ ซึ่งจะต้องมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาศักยภาพบุคคล สู่ความเป็นเลิศในแบบฉบับของแต่ละคน

ทำไมประเทศไทยถึงปรับตัวได้ยากในศตวรรษที่ 21

โดยมีแนวคิดที่ต้องการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาให้มี “คุณภาพมากกว่าปริมาณ” โดยต้องการให้สถานศึกษาแต่ละแห่ง “มีความเป็นเลิศและดีที่สุดในแบบของตนเอง” ซึ่งต้องเริ่มต้นจากการเปลี่ยนวิธีคิด จาก Fixed Mindset ซึ่งเป็นวิธีคิดสำหรับ Adopter สู่ Growth Mindset ซึ่งเป็นวิธีคิดสำหรับ Creator การปรับเปลี่ยนให้คนไทยมีทัศนคติแบบ Growth Mindset จะทำให้คนไทยสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ได้เป็นอย่างดี

ปัจจุบันการศึกษาในระบบโรงเรียนจะเน้นความเท่าเทียมทางการศึกษาหรือสิทธิในการเข้าถึงความรู้พื้นฐาน เป็นการศึกษาที่เน้นเชิงปริมาณ แข็งตัว และใช้เหมือนกันกับทุกคน แต่การศึกษายกกำลังสองจะเดินหน้าไปสู่การศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ หรือสิทธิในการประสบความสำเร็จของบุคคล เป็นการศึกษาที่เน้นเชิงคุณภาพ ยืดหยุ่น และปรับเปลี่ยนไปตามผู้เรียน โดยการสร้าง Education Eco-System ทลายกำแพงและเชื่อมโยงการศึกษาในระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ในโลกของการทำงานเข้าด้วยกัน พัฒนาให้นักเรียนมี Skill of Industrial and Social Revolution และ Dynamism of Information and Data

2) โมเดลของการศึกษายกกำลังสอง ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

2.1) กลไกการขับเคลื่อน ต้องสร้างกลไกที่ช่วยให้ระบบการศึกษามีความคล่องตัวและสามารถปรับตัวทันบริบทในศตวรรษที่ 21 อันประกอบด้วย

- ศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ (Human Capital Excellence Center: HCEC) หน่วยพัฒนาทุนมนุษย์ของประเทศเพื่อตอบโจทย์อาชีพ อุตสาหกรรม และธุรกิจ

- แพลตฟอร์มด้านการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ

(Digital Education Excellence Platform: DEEP) หน่วยบริหารจัดการองค์ความรู้เพื่อตอบโจทย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการออกแบบระบบการศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21 ด้วยศักยภาพของรัฐและความร่วมมือของเอกชน

- แผนพัฒนารายบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ (Excellence

Individual Development Plan: EIDP) ต้นแบบการพัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อตอบโจทย์เส้นทางความสำเร็จของชีวิต

2.2) ระบบการศึกษา ต้องสร้างระบบนิเวศทางการศึกษา

เพื่อความเป็นเลิศ โดยให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงนักเรียน ครู ห้องเรียน สื่อการเรียนรู้ และโรงเรียน ดังนี้

- นักเรียนยกกำลังสอง จะต้องเปลี่ยนจากการ

เรียนเพื่อสอบไปสู่เรียนเพื่อรู้ ให้เด็กอยากที่จะเรียนรู้ เรียนเพื่ออยากเรียน มีการฝึกฝนเพื่อทำ สร้างทักษะอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ภาษาที่สอง-สาม และยกระดับทักษะชีวิต สร้างความสามารถของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นต้น

- ครูยกกำลังสอง เมื่อต้องการให้เด็กเก่ง ก็ต้องมีระบบ

สร้างครูที่เก่ง มีระบบที่ให้คนเก่งเข้ามาเป็นครู ให้อาชีพครูเป็นอาชีพในฝัน โดยออกแบบโมเดลอาชีพครูให้เป็นความใฝ่ฝันของนักเรียนนักศึกษา

- ห้องเรียนยกกำลังสอง เปลี่ยนจากการเรียนที่โรงเรียน

ไปสู่การเรียนรู้ที่บ้าน ถ้ามัธยมที่โรงเรียน (ห้องเรียนกลับด้าน) โดยให้ผู้เรียนหาความรู้ที่บ้าน เพิ่มความรู้เสริมทักษะที่โรงเรียน (ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้) ทำหลักสูตรให้ยืดหยุ่น

- สื่อการเรียนรู้ยกกำลังสอง เปลี่ยนจากเรียนจากตำรา

สู่การเรียนรู้ผ่านสื่อแบบผสมผสาน (การเรียนรู้แบบได้ออกแบบได้) เรียนที่ไหนก็ได้ที่มีอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์

- **โรงเรียนยกกำลังสอง** เน้นการประเมินโรงเรียนจากจำนวนนักเรียนไปสู่คุณภาพ ตอบโจทย์ความรู้และทักษะที่เพิ่มความสามารถในการเรียนรู้ตามบริบท ความเป็นเลิศทางวิชาการ และความเป็นเลิศทางภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งวิสาหกิจชุมชน

2.3) อุปสงค์และอุปทาน การศึกษายกกำลังสอง ต้องเป็นการศึกษาที่เข้าใจ Supply และตอบโจทย์ Demand ที่สร้างโรงเรียนยกกำลังสอง ซึ่งเป็นโรงเรียนเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ โรงเรียนเพื่อความเป็นเลิศทางภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน และสร้างวิทยาลัยยกกำลังสองที่เป็นวิทยาลัยเพื่อความเป็นเลิศและความเชี่ยวชาญ

3) ประเด็นการปฏิรูปการศึกษาตามนโยบายการศึกษา ยกกำลังสอง 7 ประเด็น ประกอบด้วย

- การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ
สู่ความเป็นเลิศทางการศึกษา

- การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียนเพื่อเพิ่มทักษะในการเรียนรู้เชิงรุก (เล่นให้มีความรู้)

- การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
โดยเน้นคุณภาพ ไม่เน้นแค่ปริมาณ

- การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครู เพื่อให้คนเก่งเป็นครู

- การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 (เข้าใจ Supply และตอบโจทย์ Demand)

- การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษาตามบริบทแวดล้อม

- การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัลเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

2.2 ปัจจัยความสำเร็จของนโยบายการศึกษาที่กำลังสอง

เพื่อให้นโยบายการศึกษาที่กำลังสองประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ สำนักประเมินผลการจัดการศึกษาได้วิเคราะห์ปัจจัยที่จะเป็นตัวกระตุ้นให้นโยบายดังกล่าวประสบความสำเร็จ ดังต่อไปนี้

1) **ส่งเสริมการกระจายอำนาจทางการศึกษาสู่สถานศึกษาและท้องถิ่น**
ระบบการศึกษาที่กำลังสองให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพตามบริบทและตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ดังนั้น สถานศึกษาและท้องถิ่นจะต้องมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการ ดังนั้น จึงต้องมีการกระจายอำนาจในการตัดสินใจต่าง ๆ ให้สถานศึกษาและท้องถิ่นมีอิสระในการพัฒนาการจัดการศึกษาตามบริบทของตนเอง

2) **พัฒนาระบบการจัดสรรงบประมาณเป็นการจัดสรรงบประมาณผ่านด้านอุปสงค์มากขึ้น** จุดเน้นที่สำคัญอีกประการหนึ่งของนโยบายการศึกษาที่กำลังสอง คือ การศึกษาที่เข้าใจ Supply และตอบโจทย์ Demand และการเชื่อมโยงการศึกษาในระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ในโลกของการทำงานเข้าด้วยกัน ดังนั้น การจัดสรรงบประมาณจึงต้องให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตหรือผู้สำเร็จการศึกษาด้วย จึงจะทำให้การจัดการศึกษาสู่เป้าหมายตามนโยบายการศึกษาที่กำลังสอง

3) **ส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย** การพัฒนาศักยภาพบุคคล สู่ความเป็นเลิศในแบบฉบับของแต่ละคน หรือการสร้างแผนพัฒนารายบุคคลเพื่อความเป็นเลิศให้เป็นต้นแบบการพัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อตอบโจทย์เส้นทางความสำเร็จของชีวิต หน่วยงานที่จัดการศึกษาจะต้องตระหนักถึงความแตกต่างของผู้เรียน ผู้เรียนแต่ละคนมีความต้องการ ความถนัด และศักยภาพที่แตกต่างกัน ดังนั้น หากสถานศึกษาเน้นจัดการศึกษาแบบ one size fits all คือสอนนักเรียนทุกคนเหมือนกัน

แบบเดียวกันจะไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในแบบฉบับของตนเองได้ ต้องเปลี่ยนแปลงแนวคิดในการจัดการศึกษาให้ยืดหยุ่น และคำนึงถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย

4) พัฒนาระบบการวัดและประเมินผลผู้เรียน การพัฒนาศักยภาพบุคคลสู่ความเป็นเลิศในแบบฉบับของแต่ละคน นอกจากจะต้องออกแบบการจัดการเรียนการสอนให้มีความหลากหลาย ตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคลแล้ว การวัดและประเมินผลผู้เรียนก็จะต้องมีความหลากหลาย และสะท้อนถึงความสามารถ และศักยภาพที่แตกต่างกันของเด็กแต่ละคนด้วยการวัดและประเมินผลผู้เรียนด้วยการสอบวัดความรู้อย่างเดียว จะใช้ไม่ได้ผลอีกต่อไปในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจะต้องพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลรูปแบบใหม่ที่สะท้อนศักยภาพและสมรรถนะของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

5) พัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา การจะขับเคลื่อนให้การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ แพลตฟอร์มด้านการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ และแผนพัฒนารายบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ ให้ประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องมีข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาที่ครบถ้วน สมบูรณ์ และเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ทั้งข้อมูลด้านผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการต้องพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาให้รองรับการดำเนินงานและกลไกต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น

สรุปผลการประชุม สภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum)

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดการประชุมสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ภายใต้หัวข้อ **การศึกษายกกำลังสอง** ซึ่งการศึกษายกกำลังสองนั้นเป็นนโยบายที่สำคัญของกระทรวงศึกษาธิการ ในช่วงปี พ.ศ. 2563 สำหรับการประชุม OEC Forum ในปีงบประมาณนี้ จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และขับเคลื่อนนโยบายการศึกษายกกำลังสอง และยังเป็นการเปิดเวทีทางวิชาการสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้สนใจด้านการศึกษาได้เข้ามาร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการพัฒนาการศึกษา ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการประชุมนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาการศึกษา โดยได้จัดการประชุม OEC Forum ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จำนวนทั้งสิ้น 6 ครั้ง ดังนี้

- ครั้งที่ 1** AI นวัตกรรมพลิกโลกการศึกษา
- ครั้งที่ 2** ยกกำลังสองศักยภาพผู้เรียน ผ่านการประเมินที่หลากหลาย
- ครั้งที่ 3** ยกกำลังสองสมรรถนะการศึกษาของประเทศ ผ่านมุมมองดัชนีชี้วัดความสามารถทางการศึกษานานาชาติ
- ครั้งที่ 4** ยกกำลังสองโรงเรียนขนาดเล็กด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์มและโรงเรียนช่วงชั้น
- ครั้งที่ 5** ยกกำลังสองครูยุคใหม่ ผ่านมุมมองของผู้ปกครอง เยาวชน และชุมชน
- ครั้งที่ 6** ยกกำลังสองการจัดการเรียนการสอนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิชาชีพชุมชน

การประชุมสภาการศึกษาเสนา (OEC Forum) ครั้งที่ 1

AI นวัตกรรมพลิกโลกการศึกษา

ดร.สุภัทร จำปาทอง เลขาธิการสภาการศึกษา
กล่าวว่า โลกในยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม 4.0 เทคโนโลยี
สมัยใหม่เข้ามามีบทบาทและเปลี่ยนแปลงสังคม
ในหลายด้าน ทำให้คนในปัจจุบันมี
ความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต
เพิ่มมากขึ้น เทคโนโลยีทันสมัย
จึงเป็นหนึ่งในประเด็นร่วมสมัย
ทางการศึกษาที่ผู้จัดการศึกษาทุกคน

ควรให้ความสำคัญ และหนึ่งในเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทและส่งผล
กระทบต่อความเป็นอยู่ของคนในปัจจุบันมากที่สุด คือ เทคโนโลยีปัญญา
ประดิษฐ์ หรือ Artificial Intelligence (AI) Technology ด้วยความสำคัญ
ผลกระทบ และบทบาทของเทคโนโลยี AI ที่จะส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา
เป็นอย่างยิ่ง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงจัดประชุมสภาการศึกษา
เสนา (OEC Forum) เรื่อง AI นวัตกรรมพลิกโลกการศึกษา เพื่อเป็นเวที
ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากเทคโนโลยี AI และเทคโนโลยี
สมัยใหม่อื่น ๆ รวมทั้งระดมความคิดเห็นในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย
ในการปรับตัวและการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี AI และเทคโนโลยี
ทันสมัยอื่น ๆ ในการพัฒนาการจัดการศึกษา

การบรรยาย เรื่อง การพัฒนาประเทศด้วย
วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม
โดย พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง
ประธานกรรมการการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์
วิจัยและนวัตกรรม วุฒิสภา

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนามาเป็นเวลานาน แนวนโยบายด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในปัจจุบัน รัฐบาลได้รวมเรื่อง การอุดมศึกษา การวิจัย และเทคโนโลยีเข้ามาอยู่ในกระทรวงเดียวกัน เพื่อให้การทำงานมีเอกภาพเพิ่มมากขึ้น การศึกษาในปัจจุบันบริบทเริ่มเปลี่ยนไป การเรียนรู้นอกห้องเรียนจึงมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น อาทิ ในระดับปฐมวัย มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้แก่เด็ก ทำให้เป็นภาพจำในการเรียนรู้ของเด็ก

การพัฒนาคนตามธรรมชาติแต่เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ สภาพแวดล้อมมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาตนเอง ทั้งที่บ้าน และโรงเรียน ต้องมีโอกาสนในการทำกิจกรรมเพื่อเสริมสมรรถนะด้านต่าง ๆ รวมทั้งจิตสาธารณะ และสิ่งที่ทำให้คนเกิดการพัฒนามีอยู่ 3 ปัจจัย คือ

1) สภาพแวดล้อม ที่เปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงไม่ได้เกิดจากธรรมชาติอย่างเดียว มนุษย์มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งแวดล้อม และโรคระบาด

2) เทคโนโลยี ในอดีตการติดต่อสื่อสารทำได้ไม่สะดวก แต่ปัจจุบัน การติดต่อสื่อสารสะดวกสบายมากขึ้น และเมื่อผสมผสานกับ IT ทำให้เกิด ประโยชน์มหาศาล นโยบายไทยแลนด์ 4.0 มีปัจจัยสำคัญอยู่ 2 ประการ ที่ทำให้ประเทศไทยพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง คือ คนและเทคโนโลยี

คนต้องมีปริมาณที่มากพอในทุกสาขาอาชีพที่ต้องการ และต้องสร้างคนให้มีคุณภาพ ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้และการศึกษา นอกจากนี้อัตราการเกิดของคนที่ลดลง ต้องทำให้คนที่มีปริมาณลดลง มีคุณภาพเพียงพอกับความต้องการพัฒนาประเทศ ตรงต่อความต้องการของตลาดแรงงาน

เทคโนโลยี ปัจจุบันเทคโนโลยีมีลักษณะผสมผสาน หลอมรวมกันในหลายศาสตร์ ทำให้มีความซับซ้อนสูง แต่ก็มีประโยชน์มหาศาล จึงต้องเตรียมคนให้มีความพร้อมไปกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยเฉพาะเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับดิจิทัล

คนกับเทคโนโลยีจึงต้องพัฒนาไปควบคู่กัน อย่างเสมอภาคเท่าเทียม การจัดหลักสูตรการพัฒนาคนให้ตามทันเทคโนโลยีเป็นสิ่งสำคัญ และต้องวางแผนจัดสัดส่วนในการผลิตคนในแต่ละระดับการศึกษาอย่างเหมาะสมตามความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม **ไม่อาจมองข้ามเรื่องจิตสำนึก คุณธรรม และจิตอาสา ทั้งทักษะและความดีต้องพัฒนาไปควบคู่กัน**

3) ผู้นำ องค์กรที่มีผู้นำที่มีวิสัยภาวะ มีความสามารถเผชิญต่อความท้าทายความเปลี่ยนแปลงได้ จะทำให้คนในองค์กรนั้นพัฒนาได้ด้วยเช่นกัน การพัฒนาภาวะผู้นำให้แก่คนในองค์กรจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาองค์กร

เครื่องยนต์สำคัญในการพัฒนาประเทศอยู่ที่การอุดมศึกษา การวิจัย และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทั้ง 3 ส่วนต้องพัฒนาอย่างสมดุล และต้องมีแรงในการเคลื่อนไปข้างหน้าให้สามารถแข่งขันได้ อะไรที่ทำให้เครื่องยนต์ดังกล่าวขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้อย่างรวดเร็ว กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งดูแลคนไทยตั้งแต่ระดับปฐมวัยจึงต้องร่วมขับเคลื่อนเครื่องยนต์ดังกล่าวด้วย กระทรวงศึกษาธิการต้องเป็นนាំมนให้แกการอุดมศึกษา วิธีการต้องคิดไปล่วงหน้า และมองย้อนหลังกับมาตลอดเวลาเพื่อปรับปรุงแก้ไขยุทธศาสตร์ที่วางไว้ให้เท่าทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

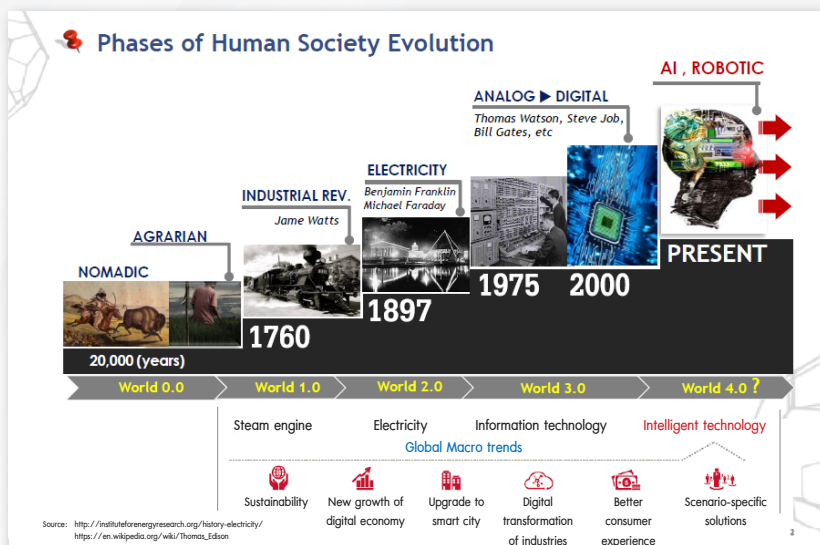
การใช้ AI เป็นเครื่องพลีกระบบการศึกษาเป็นเรื่องที่ท้าทาย แต่ต้องไม่ประมาทต้องเรียนรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา ในปัจจุบันในระบบราชการมีผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับ AI อยู่ไม่น้อยมาก ในหลายประเทศ AI ใช้ในหลายศาสตร์ทั้งการแพทย์ กฎหมาย การท่องเที่ยว ไทยจึงต้องมีการเตรียมความพร้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่อง Big Data ต้องถูกต้อง เชื่อถือได้ ทันสมัย และตรงกับประโยชน์ที่ต้องการ กระทรวงศึกษาธิการต้องเรียนรู้จากบทเรียนในอดีตในระบบการศึกษาว่าสิ่งใดเป็นเรื่องที่ประสบความสำเร็จ ต้องเตรียมอะไรบ้าง บูรณาการอะไรบ้าง จึงนำไปสู่การใช้ประโยชน์จาก AI อย่างเต็มที่ ไปสู่การนำ AI มาใช้ในการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การฝึกอบรม การสร้างโอกาสในการเรียนรู้ให้กับคนไทย นำไปสู่การพัฒนาตนเองให้มีความรู้ มีทักษะตรงความต้องการที่คาดหวังไว้

การบรรยาย เรื่อง การปรับตัวของระบบการศึกษา
ให้รองรับการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัล
โดย ดร.กฤษณพงศ์ กีรติกร ประธานคณะ
กรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและ
เสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

โลกมีการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอยู่ตลอดเวลา และพัฒนาอย่างก้าวกระโดดในช่วงระยะเวลา 100 ปีที่ผ่านมา ขณะเดียวกัน มนุษย์ก็ต้องปรับตัวและพัฒนาความสามารถในการรับเทคโนโลยีต่าง ๆ เหล่านั้นให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงด้วย และเมื่อพิจารณาวิวัฒนาการของสังคมมนุษย์จะพบว่าสังคมเริ่มพัฒนาเป็นสังคม 1.0 เมื่อมนุษย์ประดิษฐ์เครื่องจักรไอน้ำ ถือเป็น การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งแรกเมื่อปี 1897 และเมื่อมีการค้นพบพลังงานไฟฟ้า และรถยนต์ โลกเข้าสู่การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 2 ในช่วงปี 1975 ต่อมาเมื่อ มีการพัฒนาเกี่ยวกับวงจรไฟฟ้าทำให้โลกเข้าสู่การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 3

สมัยก่อนการศึกษา 1.0 เน้นโรงเรียนที่คนมาแลกเปลี่ยนกัน เช่น สำนักของเพลโต สำนักตักศิลาในอินเดีย ซึ่งเน้นเรื่องปรัชญาและการคิดเชิงวิพากษ์ โรงเรียนในสมัยนั้นจะอิงกับวัดเป็นการศึกษาฐานศาสนา เน้นสังคมวิทยา เทววิทยา ต่อมา เมื่อมีการปฏิวัติอุตสาหกรรม เริ่มเกิดมหาวิทยาลัยทางเทคนิค เป็นการศึกษาในลักษณะ Silo in Silo มีการแบ่งแยกการเรียนรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ออกจากกันอย่างเด็ดขาดระหว่างสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ และในแต่ละศาสตร์ ก็จะมีการแบ่งสาขาย่อยแยกออกจากกันไปอีก อาทิ แพทย์ศาสตร์ ก็จะมีศึกษาเฉพาะ เช่น หัวใจ จักขุ ทำให้มนุษย์ไม่สามารถศึกษาความรู้ข้ามศาสตร์ได้ แต่การศึกษาในโลก 4.0 จะต้องเป็นการศึกษาแบบพหุวิทยาการ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ได้ตามความสนใจ เป็นการเปลี่ยนความคิดในการจัดการศึกษา

Salman Khan ผู้ก่อตั้ง Khan academy ซึ่งไม่ได้จบด้านการศึกษา แต่สามารถจัดการศึกษาให้กับคนมากกว่า 500 ล้านคน ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในอีก 50 ปีข้างหน้าว่า

1. รูปแบบห้องเรียนจะเปลี่ยนไป (classroom different)

จากแบบเดิมที่นักเรียนนั่งเรียงกันเป็นแถว จดความรู้ที่ครูอาจารย์บรรยายอยู่หน้าห้อง นักเรียนจะเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้ จากนั่งเฉยและเป็นผู้รับ (Passive) กลายเป็นชั้นเรียนที่นักเรียนจะกระตือรือร้นในการเรียนรู้ (Active) เรียกห้องเรียนรูปแบบใหม่นี้ว่า เป็นโมเดลเพื่อการค้นพบและสร้างสรรค์ (discovery and creative model) อนาคตอาจจะไม่เรียกว่าห้องเรียน (classroom) อีก แทนที่จะใช้เวลาไปกับการเรียนวิชาต่าง ๆ นักเรียนจะใช้เวลาไปกับการสร้าง หรือค้นพบอะไรบางอย่างแทน ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นวิชาในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเท่านั้น แต่อาจจะรวมถึงการวาดรูป แต่งเพลง หรือออกแบบท่าเต้นด้วยก็ได้ ห้องเรียนแบบนี้อาจไม่ต้องรอถึง 50 ปีก็ได้ Salman Khan เชื่อว่าอาจใช้เวลาอีกแค่ 10 ปีเท่านั้นก็ได้ ห้องเรียนลักษณะนี้จะสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างแรงงาน คือ

- Physical Labor จะแทบไม่มีเลยหรือมีน้อยมากโดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้ว (เขาหวังว่าปี 2060 ประเทศส่วนใหญ่จะกลายเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว)
- ขณะที่ Mental Labor ก็จะถูกทดแทนด้วยเทคโนโลยี โดยเฉพาะงานเอกสารต่าง ๆ
- คนและทรัพยากรส่วนใหญ่จะไปอยู่ที่กลุ่ม Art, Innovation แทน อาจเรียกคนกลุ่มนี้ว่าเป็น Creative Class

นอกจากนี้ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะ AI จะทำให้การทำงาน Back Office หายไป

2. เปลี่ยนจากการยึดตามระยะเวลาการศึกษา (Seat-Time Based) เป็นยึดตามผลสัมฤทธิ์ (Achievement Based)

จากเดิมที่ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาจากอนุบาลถึงมัธยมศึกษาใช้เวลา 13 ปี (แผนการเรียนของอเมริกา) และศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีอีก 4 ปี ระยะเวลานี้จะถูกจำกัดไว้แล้ว (Fixed) ในขณะที่ผลสัมฤทธิ์ (Achievement) ของการเรียน ไม่ว่าจะเป็น A, B หรือ C จะแปรผัน (Variable) ตามความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน

รูปแบบใหม่ในอนาคตจะเป็นแบบยึดตามผลสัมฤทธิ์ (Achievement Based Model) ซึ่งผลสัมฤทธิ์อาจเป็นวิชาแคลคูลัส ดนตรี หรือคอนดั้มฟิสิกส์ โดยผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้โดยไม่ต้องยึดตามเวลาศึกษาแบบจำกัดไว้แล้ว จะไปศึกษาวิชาดังกล่าวนี้เมื่อใดก็ได้ อายุเท่าไรก็ได้ ดังนั้นระยะเวลาในการศึกษาจะกลายเป็นปัจจัยแปรผันแทน

ในขณะที่ผลสัมฤทธิ์จะอยู่ในมาตรฐานที่สูง (Fixed High Standard) ใบแสดงผลการศึกษา (Transcript) ที่แท้จริงจะไม่ใช่ GPA แต่เป็นผลงาน (Portfolio) ที่เคยทำมา อาจจะเป็นโครงการทำหุ่นยนต์ ภาพวาด หรือซอฟต์แวร์ก็ได้ ผู้จ้างงานจะไม่มาดูว่าได้เกรดอะไร และใช้เวลาในชั้นเรียนนานแค่ไหน แต่จะดูว่าเคยสร้างผลงานอะไรมาแล้วบ้างที่แสดงว่าเคยอยู่ Creative Class

ผู้ที่จบการศึกษาในอนาคตจะไม่ใช้ผู้ที่เรียนครบทุกระยะตามระยะเวลาที่ระบุไว้ในหลักสูตร แต่จะเป็นผู้ที่ทักษะสมรรถนะขั้นต่ำตามที่กำหนดแทน ขณะที่ใบแสดงผลการเรียน (Transcript) จะถูกแทนที่ด้วย Portfolio ที่แสดงพัฒนาการของคน

3. บทบาทของครูจะเปลี่ยนไป

บทบาทของครูจะเปลี่ยนไป ครูจะไม่ใช่ว่าผู้ให้ความรู้ที่ต่อเนื่องไป เพราะเด็กในอนาคตจะโตมาพร้อมกับ Smart phone กับ คอมพิวเตอร์ ที่สามารถค้นหาความรู้ได้อย่างมากมายมหาศาล ครูจะกลายเป็นโค้ช หรือที่ปรึกษา (Coach or Mentor) จากห้องเรียนในรูปแบบเดิม ๆ คือ ห้องเรียนห้องหนึ่ง มีนักเรียนประมาณ 20-30 คนต่อครูหนึ่งคน แล้วก็มีความหลากหลาย ๆ ห้องครูต้องสอนให้เด็กเข้าถึงความรู้และเทคโนโลยี กระตุ้นให้เด็กใช้ความคิด วิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์

Salman Khan เชื่อว่า กำแพงห้องเรียนจะทลายลงโดยห้องเรียนแบบใหม่ จะมีผู้เรียน 70-90 คน ต่อครู 3 คน โดยครูทั้ง 3 คนทำงานร่วมกัน ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์ไม่ใช่จากครูคนใดคนหนึ่งแต่มาจากครูทั้ง 3 คน ปฏิสัมพันธ์นอกจากครูกับนักเรียนแล้ว ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยกันเองก็สำคัญ รวมถึงครูก็จะได้รับการเรียนรู้จากนักเรียนเองด้วยเช่นกัน

4. 99% ของมนุษยชาติจะรู้หนังสือ (99% Global Literacy)

Khan เชื่อว่าต้นทุนทางการศึกษาจะลดลงจนเกือบเป็นศูนย์เนื่องจากเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต นักเรียนจากทั่วโลกจะสามารถเข้าถึงการศึกษาระดับสุดยอดของโลกได้ เช่นเดียวกับการเข้าถึงไฟฟ้า และน้ำดื่มที่สะอาด เรากำลังจะเข้าสู่ยุค Global Meritocracy (ความเท่าเทียมกันทั่วโลก)

เทคโนโลยีกับการเรียนรู้ มีการวิจัยในต่างประเทศค้นพบว่า มนุษย์ใช้เทคโนโลยีแบบ Under-utilization อาทิ ใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการพิมพ์ติดเท่านั้น ถ้าครูจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานจะทำให้เด็กพัฒนาได้มากกว่านี้ แนวโน้มเทคโนโลยีสำหรับการเรียนรู้ที่จะเข้ามาสู่ระบบการศึกษาที่ครูจำเป็นต้องเรียนรู้ และเข้าใจ คือ Internet of

Thing for Learning, Wearable Technology for Learning และ Augmented Reality for Learning นอกจากนี้ ยังมี Disruptive Technology ที่จะเข้ามาพลิกโฉมการเรียนรู้ 4 เทคโนโลยีประกอบด้วย

- **Virtual Reality (VR)** เป็นการใช้เทคโนโลยีในการจำลองสภาพแวดล้อมเข้าไปให้เสมือนจริงโดยผ่านการรับรู้จากการมองเห็น เสียง และสัมผัส ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้โดยการทำให้เด็กได้สัมผัสกับประสบการณ์เสมือนจริง 3 มิติ ทำให้เด็กเรียนรู้ได้ง่ายขึ้นโดยมีค่าใช้จ่ายที่ถูกลง

- **Collaborative Platforms** มี Platform ใหม่ ๆ ที่ทันสมัยที่ทำให้เกิดความร่วมมือในการเรียนรู้ อาทิ Google classroom

- **Augmented Reality (AR)** เป็นการรวมสภาพแวดล้อมจริงกับวัตถุเสมือนเข้ามาไว้ด้วยกัน รวมทั้งมนุษย์สามารถโต้ตอบกับวัตถุเสมือนจริงนั้นได้ ตัวอย่างเช่น เกม Pokemon Go ในห้องเรียน AR เด็กสามารถตอบคำถามผ่านประสบการณ์เสมือนจริงได้

- **Artificial Intelligence (AI)** มหาวิทยาลัย Geogia Institute of Teachnology มีการนำ Jill Watson ซึ่งเป็น AI เข้ามาเป็นผู้ช่วยอาจารย์ทำหน้าที่ตอบคำถามนักเรียน ซึ่งมีนักเรียนเพียงจำนวนน้อยเท่านั้นที่รู้ว่าเธอคือ AI

การศึกษาต้องเอาชีวิตและอาชีพเป็นตัวตั้ง ในอดีตเรามีแนวคิดว่าเมื่อคนมีการศึกษาแล้วจะมีอาชีพ แต่ในปัจจุบันคนมีการศึกษาก็ตกงานได้ แนวคิดการจัดการศึกษาจึงต้องเปลี่ยนไป เด็กจบม.3 จะทำอะไรได้บ้าง ไม่รู้อะไรบ้าง ความท้าทายในการจัดการศึกษาในอนาคตนั้น เกรดไม่ได้ เป็นตัวผลักดันเด็กอีกต่อไป การบรรยายหน้าชั้นเรียนจะไม่ใช่ที่ต้องการของเด็กอีกต่อไป คนมีอายุยืนยาวมากยิ่งขึ้น AI มีความฉลาดมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งขณะนี้มีการวิจัยว่า โดยเฉลี่ย AI มี IQ ประมาณ 60 ซึ่งเท่ากับเด็กเล็ก

การจัดการศึกษาในอนาคต รูปแบบจะค่อย ๆ เปลี่ยนไป การเรียนรู้โดยใช้ VDO จะมีมากขึ้น เนื้อหาสาระต่าง ๆ จะหาได้ในอินเทอร์เน็ต การเรียนจะมีปฏิสัมพันธ์ผ่านทางออนไลน์ การเรียนต้องเข้าใจเด็กและพัฒนาเด็กรายบุคคล (Customized learning) การเรียนเน้นการเรียนรู้จากปัญหาและลงมือปฏิบัติจริง ความรู้จะได้รับการเรียนและเทคโนโลยี ขณะที่ทักษะและเจตคติจะได้จากประสบการณ์และการลงมือปฏิบัติ

การบรรยาย เรื่อง **บทบาทของภาคเอกชน
ต่อระบบการศึกษาในยุคดิจิทัล**
โดย **ดร.กตัญญู กลับสุวรรณ** นายกสมาคม
สมาพันธ์ดี ไทยแลนด์

เมื่อระบบเทคโนโลยี AI เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน คนแต่ละช่วงวัยจะปรับเปลี่ยนอย่างไร ในอนาคตหากคนกับหุ่นยนต์แข่งขันกัน คนจะเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ คนควรอยู่ในสถานะควบคุมหุ่นยนต์ การศึกษาจึงควรเตรียมความพร้อมคนให้รับมือกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้ได้ ปัจจุบัน AI ได้เข้ามามีบทบาทในการใช้ชีวิตของคนเป็นอย่างมาก การค้นหาข้อมูลในอินเทอร์เน็ต เปรียบได้กับการที่คนกำลังสื่อสารกับ AI ที่ทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลกับมนุษย์

เทคโนโลยีทันสมัยประเภทต่าง ๆ อาทิ Learnig machine, Big data, Data analytic, blockchain ถูกพัฒนาให้ทำงานประสานกัน ทำให้เกิดนวัตกรรมมากมาย อาทิ ในกรุงเทพฯ มีกล่องวงจรปิดเป็นจำนวนมาก คนไม่สามารถบริหารจัดการกล่องจำนวนมาก ต้องให้ AI ในระบบ Robotic Process Automation เข้ามาช่วยจึงจะสามารถใช้ประโยชน์จากความสามารถ

ของเทคโนโลยีเหล่านั้นได้อย่างเต็มที่ การใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการจะทำให้ผู้บริหารมีข้อมูลในการตัดสินใจที่ถูกต้อง สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างทันทั่วทั้งที่ อาทิ การแก้ไขปัญหาน้ำท่วม ระบบ AI จะช่วยจำลองสถานการณ์ และทางเลือกในการแก้ไขปัญหา ทั้งหมดนี้เกิดจากความรู้ทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ทั้งสิ้น **การเรียนรู้วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้คนสามารถเรียนรู้เทคโนโลยีเหล่านี้ได้**

การเตรียมความพร้อมตั้งแต่เด็กจนถึงสูงวัยเป็นสิ่งที่สำคัญมาก การเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติเป็นสิ่งสำคัญมากในโลกปัจจุบันและอนาคต การเรียนแบบ Project based learning และ Problem based learning เป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ ครูควรนำสถานการณ์ในชีวิตประจำวันมาสอนให้เด็กรู้จักแก้ไขปัญหาจริง ต้องสอนให้เด็กรู้จักและเข้าใจเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่จะเข้ามาพลิกโลกในอนาคต คนต้องเรียนไปด้วยทำงานไปด้วย เพื่อเรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการจะเป็นในอนาคตจริง ๆ ครูต้องรู้ความต้องการของผู้เรียนและส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ในสิ่งที่เขาอยากจะเป็น การเรียนในอนาคตต้องสร้างความสมดุลให้กับสมองซีกซ้ายและซีกขวา เนื่องจากในการผลิตสินค้าแต่ละชนิดนอกจากเพื่อประโยชน์ในการใช้งาน การออกแบบผลิตภัณฑ์ก็เป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะทำให้สินค้าขายได้ การผลิตสินค้าจึงต้องใช้ความรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์ เทคโนโลยีที่จะพลิกโลกในอนาคตตัวต่อไปยังไม่มีใครรู้ว่าจะเป็นอะไร ครูและนักเรียนจึงต้องเรียนรู้ร่วมกัน นำผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์จริงมาช่วยในการสอน สร้างทักษะการคิดแบบสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เป็นการเรียนรู้เพื่ออนาคต ความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งสำคัญ คนที่อยู่กับที่ไม่เรียนรู้และพัฒนาสิ่งใหม่จะถูกแทนที่โดยเทคโนโลยีสมัยใหม่ไปเรื่อย ๆ

การจะตั้งโจทย์ให้นักเรียนเรียนรู้ ครูมักไม่สร้างแรงจูงใจในการเรียนให้กับนักเรียน นักเรียนไม่รู้ว่าเรียนไปแล้วจะไปใช้ประโยชน์อะไร เป็นการเรียนเพื่อสอบ เมื่อสอบเสร็จก็ลืมเนื้อหาที่เรียนมา การเรียนจึงไม่เกิดประโยชน์ การเรียนจึงต้องสอนให้นักเรียนรู้ว่าเรียนแล้วจะได้อะไร และต้องเป็นการเรียนรู้เชิงรุก (Proactive Learning) การศึกษาจะทำให้เกิด Smart life ได้อย่างไร เอกชนมีความรู้นวัตกรรม รัฐต้องส่งเสริมให้เอกชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา การศึกษาต้องสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียน ให้ข้อมูล ที่มาจากผู้ที่มีความรู้จริง ให้เด็กได้ประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้จากการเรียน โดยไม่ต้องสนใจว่าถูกหรือผิด และนำกลับมาทบทวนให้เด็กรู้ว่าสิ่งที่ดำเนินการ อยู่ถูกหรือผิดในส่วนไหนเพื่อให้เกิดการพัฒนา หลังจากนั้นพัฒนาปรับปรุง การเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มให้ตรงต่อความต้องการ เพื่อให้เกิดการพัฒนา ต้องประเมินให้ได้ และนำไปสู่ผลผลิตที่ต้องการ นอกจากนี้ก็หนึ่งปัจจัย ที่ต้องคำนึงถึง คือระยะเวลาการพัฒนาและประเมินผลต้องใช้เวลา ที่เหมาะสม ซึ่งต้องเกิดจากการวางแผนที่เหมาะสม เหล่านี้จะทำให้เกิด Smart Life และสุดท้าย การศึกษาจะต้องทำให้คนมีรายได้

สุดท้าย แนวโน้มด้านต่าง ๆ ที่การศึกษาไทยต้องให้ความสำคัญ ในอนาคต คือ Location Management การวางผังเมือง และการจัดการ พื้นที่ Smart Energy Management, Internet of Everything, Water Management, Emergency Case Management การจัดการกับภาวะ วิกฤติ, Research and development, Smart Tourism ทำทุกเมืองให้ เป็นเมืองท่องเที่ยวอัจฉริยะ, Smart Care, Smart Agriculture, AI and Smart Tools, Smart Government, Smart Common Infrastructure และ Smart Analytic & Analysis ในอนาคตคนกับหุ่นยนต์ต้องอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การศึกษาจึงต้องเตรียมคนให้พร้อมรับ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้น

การบรรยาย เรื่อง Disruption Technology กับการจัดการเรียนการสอน

โดย ศาสตราจารย์ ดร.สุชัยวีร์ สุวรรณสวัสดิ์
ประธานที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย

การศึกษา คือ สิ่งสำคัญที่สุดในการพัฒนาคน พัฒนาชาติ ในยุค Disruption วงการการศึกษาต้องปรับตัวมากที่สุด โลกทุกวันนี้ไร้พรมแดน เด็กไม่จำเป็นต้องรอความรู้ในห้องเรียน ปริณญาไม่ใช่คำตอบสุดท้ายของเด็กยุคใหม่อีกต่อไป ดังนั้น หากต้องการอยู่รอดในสังคมยุคใหม่ จำเป็นต้องปรับตัว **การศึกษาอาจจะ “สร้างปัญหา” มากกว่าช่วย “แก้ปัญหา”** ถึงเวลาแล้วที่จะต้องปรับเปลี่ยน ต้องปรับทัศนคติ วางแผน คิดใหม่และต้องรวดเร็ว

โลกในปี 2020 แตกต่างและไม่เหมือนเดิมอีกต่อไป โลกเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว การพึ่งพาธุรกิจอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงสิ่งเดียวเป็นเรื่องที่ยากลำบากในปัจจุบัน การแข่งขันทางธุรกิจจะไม่ใช้คู่แข่งทางการค้าในสินค้าชนิดเดียวกันอีกต่อไป ตัวอย่างเช่น เครื่องดื่มชูกำลัง อาจมีคู่แข่งด้านเทคโนโลยีกับบริษัทรถยนต์ที่ผลิยานยนต์ไร้คนขับ AI เข้ามาในชีวิตประจำวันมากขึ้น จึงไม่จำเป็นต้องจ้างคนขับอีกต่อไป โลกยุคใหม่เป็นโลกแห่งความเปลี่ยนแปลง การทำลายและเกิดสิ่งใหม่ขึ้นโดยตลอด การค่อยเป็นค่อยไปไม่ใช่การบริหารที่ถูกต้องอีกต่อไป ผู้นำและวัฒนธรรมองค์กรต้องปรับเปลี่ยน อาชีพหรือธุรกิจที่เคยเป็นอันดับหนึ่งจะถูกคอมพิวเตอร์เข้าแทนที่ เช่น หนายความ จะไม่ใช่อาชีพอันดับหนึ่งของคนเก่งและทำรายได้สูงสุดอีกต่อไป เมื่อ AI เข้ามาแทนที่คน สามารถจดจำกฎหมายได้ทุกมาตราของทุกประเทศ ประมวลข้อมูลรวดเร็ว แม่นยำ และไร้อคติ

สังคมโลกเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย ปริมาณการเกิดและเด็กน้อยลงแบบดิ่งลง เด็กยุคใหม่สามารถแสวงหาสิ่งที่ดีที่สุดในได้ตลอดเวลา สถานศึกษาต้องต่อสู้กับระบบการศึกษาออนไลน์ ปัญญาไม่ใช่คำตอบของความสำเร็จในชีวิตหรือใบเบิกทางสู่อาชีพในการเลี้ยงตนและครอบครัวอีกต่อไป มหาวิทยาลัยเก่าแก่ของโลกต้องปรับเปลี่ยนวิธีการเพื่อให้สามารถคงอยู่ต่อไปได้ การจัดการศึกษาแบบบูรณาการหลากหลายวิชาเข้ามาเพื่อพัฒนาคนให้ถึงพร้อมในรอบด้านเข้ามาแทนการเรียนการสอนแบบเดิม ๆ การทำงานก็เช่นกัน คน ๆ เดียวต้องสามารถทำได้ในหลากหลายทักษะ สถานศึกษามีหน้าที่แนะนำให้เกิดความพร้อมในการคิดวิเคราะห์ และพัฒนาให้เกิดนวัตกรรม ปรับตัวเพื่อสร้างสิ่งใหม่ ถ้าที่นี้จะเปลี่ยนแปลง แม้โลกจะเปลี่ยนแปลงมากแบบหักศอกก็สามารถผ่านพ้นวิกฤตไปได้

“WE CAN DO IT ฉันทำได้!!” ทุกอย่างเกิดจากการตั้ง Mindset หากเราคิดว่าทำได้เราก็ทำได้ เชื่อมั่นในความสามารถคนไทยและเด็กไทย หากเรามุ่งมั่นทำจริง ชาติไทยไม่แพ้ใครแน่นอน”

การประชุมสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ 2

ยกกำลังสองศักยภาพผู้เรียน ผ่านการประเมินที่หลากหลาย

ผู้เรียนเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาและเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุด ขณะที่ปัญหาการจัดการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนในปัจจุบันประการหนึ่ง คือ ขาดระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่น ตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลาย

ของผู้เรียน และรองรับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน รวมทั้งไม่มีระบบการประเมินผลผู้เรียนที่หลากหลายตามความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคนด้วยเช่นกัน ดังนั้นจึงต้องให้ความสำคัญกับแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนในรูปแบบพหุปัญญาเพิ่มมากขึ้น การประชุม OEC Forum เรื่อง “ยกกำลังสองศักยภาพผู้เรียน ผ่านการประเมินที่หลากหลาย” จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและการประเมินผลผู้เรียนโดยให้ความสำคัญกับพหุปัญญาที่หลากหลายของมนุษย์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และตัวอย่างความสำเร็จของการจัดการศึกษาในรูปแบบดังกล่าว รวมทั้งระดมความคิดเห็นในการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านการจัดการศึกษาและการประเมินผลผู้เรียนที่ตระหนักถึงพหุปัญญาที่หลากหลายของมนุษย์

เลขาธิการสภาการศึกษา (ดร.สุภัทธ์ จำปาทอง) กล่าวว่า นโยบาย “การศึกษายกกำลังสอง” ให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียน โดยเน้นให้มีการจัดการศึกษาที่หลากหลาย ซึ่งสามารถส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนได้นอกเหนือจากการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นความสามารถทางด้านวิชาการเพียงด้านเดียว

ปัจจุบันการศึกษาระดับอุดมศึกษามีแนวทางการวัดและประเมินผล การศึกษาที่ปรับเปลี่ยนไปจากเดิมที่เป็นการทดสอบ หรือการสอบวิทยานิพนธ์ เป็นการวัดและประเมินผลผ่านการให้นิสิตร/นักศึกษาจัดแสดงผลงาน (performance) สำหรับในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ควรมีรูปแบบหรือแนวทางการจัดการศึกษา หรือวัดแวงสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม สำหรับผู้เรียนให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพของบุคคล นั้น ๆ เป็นคำถามสำคัญที่สำนักงานฯ คาดว่าจะได้รับข้อคิดเห็น แนวทาง ข้อเสนอแนะต่าง ๆ นำไปสู่การพัฒนานโยบาย หรือเสนอมาตรการต่าง ๆ เพื่อเปิดกว้างให้ผู้เรียนได้มีทางเลือกที่หลากหลายมากขึ้นทางการศึกษา อันเป็นการเพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ในประเทศไทย

การบรรยายพิเศษ เรื่อง การจัดการศึกษาเพื่อ
พัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในรูปแบบพหุปัญญา
โดย ดร.จรวัยพร ธรณินทร์ กรรมการ
สภาการศึกษา และอดีตปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

การจัดการศึกษาในรูปแบบพหุปัญญา มีหัวใจสำคัญอยู่ 3 ประการ ได้แก่

1. พัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืนต้องจัดการศึกษารูปแบบพหุปัญญา

หมายถึง ไม่มีสูตรสำเร็จสำหรับคนทุกคน เพราะฉะนั้นการเสริมสร้างสมรรถนะ ผู้เรียนนั้นต้องกระทำเป็นรายบุคคล โดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง ครูที่มี วิสัยทัศน์ต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ใหม่ บนเนื้อหาเดิม ทำทนายให้เด็กไปคิด ต่อยอดนวัตกรรม ต้องปรับห้องเรียนใหม่เป็น Active Learning ระบบพัฒนา ครูต้องเป็นเอกภาพ มีเจ้าภาพหลัก ในขณะที่เดียวกันกระบวนการประเมินครู การเลื่อนวิทยฐานะต้องปรับหลักเกณฑ์ที่สอดคล้องกับสมรรถนะที่จำเป็นของครู

การจัดการศึกษาควรตั้งเป้าหมายที่จะทำให้ผู้เรียนมีความสุข มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดได้นำเสนอ 20 วิธี ในการสร้างนิสัยแห่งความสุข ได้แก่ สำนึกบุญคุณคนที่ดีต่อเรา (Be Grateful) เลือกเพื่อนอย่างชาญฉลาด (Choose Your Friends Wisely) เห็นอกเห็นใจคนอื่น (Cultivate Compassion) หมั่นเรียนรู้ (Keep Learning) เป็นผู้แก้ปัญหาได้ (Become a Problem Solver) ทำในสิ่งที่คุณรัก (Do What You Love) อยู่กับปัจจุบัน (Live in the Present) หัวเราะบ่อย ๆ (Laugh often) ฝึกการให้อภัย (Practice Forgiveness) กล่าวขอบคุณเสมอ (Say Thanks often) สร้างความสัมพันธ์ลึกๆ (Create Deeper Connections) รักษาสัญญา คำพูด (Keep Your Agreement) ทำสมาธิ (Meditate) ตั้งมั่นในสิ่งที่กำลังทำ (Focus on What You're Doing) มองโลกในแง่ดี (Be Optimistic) รักอย่างไม่มีเงื่อนไข (Love Unconditionally) อย่ายอมแพ้ (Don't Give up) ทำดีที่สุดแล้วอย่ายึดติด (Do Your Best and then Let It Go) ดูแลตัวเอง (Take Care of Yourself) และตอบแทนสังคม (Give Back to Society) 20 วิธีการนี้ สามารถนำมาใช้ในสังคมไทยได้ ซึ่งการสร้างนิสัยคือการทำความซำ ๆ จนกระทั่งเคยชิน ทำจนกระทั่งไม่รู้สึกลัว ถูกบังคับ กลายเป็นทัศนคติ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้

ทฤษฎีการสอนมีมากมายหลากหลายทฤษฎี แต่การสอนตามหลักของความหลากหลายนั้น ควรเน้นทั้งหมด 8 ด้านด้วยกัน ตามทฤษฎีพหุปัญญาของ Howard Gardner ได้แก่ ปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence) ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical – Mathematical Intelligence) ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ (Visual – Spatial Intelligence) ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily – Kinesthetic Intelligence) ปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence) ปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Intelligence) ปัญญาด้านความเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) และปัญญาด้านธรรมชาติวิทยา (Naturalist Intelligence) การเรียนการสอนจะต้องให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หลากหลายด้านด้วยกัน และทำอย่างไรให้ผู้เรียนค้นพบตนเอง

ว่าถนัดด้านใด และสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ สำหรับผู้เรียนที่ไม่เก่งด้านใดเลย ครูจะ
ทำอะไรที่จะทำให้ชีวิตของเขามีคุณค่า มีความหมาย และค้นพบตัวเองได้

กระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้แบบพหุปัญญาเพื่อให้มีประสิทธิภาพ
สูงสุด ต้องเน้นความสำคัญใน 3 เรื่องหลัก ได้แก่

1) ทุกคนควรได้รับการส่งเสริมให้ใช้ปัญญาด้านที่ถนัด เพื่อเป็นเครื่องมือ
สำคัญในการเรียนรู้

2) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ควรมีรูปแบบที่หลากหลาย
เพื่อให้สอดคล้องกับปัญญาที่มีอยู่หลายด้าน

3) การประเมินการเรียนรู้ ควรวัดจากเครื่องมือที่หลากหลาย
เพื่อให้สามารถวัดได้ครอบคลุมปัญญาในแต่ละด้าน

การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีลักษณะการบูรณาการ 4 แบบ คือ

1) สอนแบบสอดแทรก โดยครูคนเดียวนำสาระของวิชาอื่นมาเชื่อมโยง

2) สอนคู่ขนาน โดยครูหลายคนจากหลายวิชาวางแผนการสอนร่วมกัน

3) พหุวิทยาการ เป็นการเชื่อมโยงในหลายสาขาผู้สอน ร่วมมือกันเพื่อเชื่อมโยง

ในหัวข้อเดียวกัน 4) สอนแบบโครงการ เป็นการทำงานเป็นทีมเพื่อทำกิจกรรม

ต่อเนื่อง เช่น เข้าค่ายภาษาอังกฤษ กิจกรรมค่ายศิลปะ เป็นต้น นอกจากนี้

จำเป็นต้องจัดหลักสูตรที่มีความหมายและมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

ในอนาคต ผู้เรียนสนุกกับการคิดและลงมือแก้ปัญหา และสนุกกับการเรียนรู้

มีค่านิยม ทักษะคิด และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อีกประการหนึ่งที่สำคัญ

คือ ต้องจัดการศึกษาที่รองรับการเรียนรู้ทุกที่ ทุกเวลา ต้องเปลี่ยนทัศนคติ

ผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะการศึกษาเป็นพลวัตที่ต้องทำตลอดเวลา

การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ชุดใหม่ สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ

และกำหนดเป็นเป้าหมายการเรียนรู้มีดังนี้ 1) การเรียนรู้อย่างมี “ความมุ่งมั่น

และเป้าหมาย” 2) การเรียนรู้อย่าง “สร้างสรรค์” 3) การเรียนรู้แบบมี

“ส่วนร่วมและแบ่งปัน” และ 4) การเรียนรู้โดย “เน้นผลสัมฤทธิ์” สรุปคือ

การสร้าง “คุณค่าของความเป็นมนุษย์”

จะเห็นได้ว่ารูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายตามแนวคิด “พหุปัญญา” นั้นมีมากกว่า 30 ปีแล้ว แต่ได้มีการพัฒนาแนวคิดดังกล่าวให้ทันสมัยตลอดเวลา สอดรับกับโลกยุคปัจจุบัน ตัวอย่างแนวทางของประเทศญี่ปุ่นในการประเมินเด็กปฐมวัย ต้องทำได้น้อยกว่า 18 ข้อ ก่อนเข้าเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นการประเมินในด้านพฤติกรรม ทักษะพื้นฐาน และด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน ซึ่งสมาคมอนุบาลแห่งประเทศไทยได้นำแนวคิดของประเทศญี่ปุ่นมาพัฒนาปรับปรุงให้เหมาะสมกับประเทศไทย โดยปรับเหลือ 12 ข้อ และเพิ่มเติมสิ่งที่เป็วัฒนธรรมไทยเข้าไปด้วย ส่วนแนวทางการจัดการเรียนการสอนสำหรับระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา นั้น พบว่ามี 6 วิชาสำคัญทางพหุปัญญา ที่โรงเรียนไม่ได้สอน แต่นักเรียนจะต้องเรียนรู้ ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ของครูที่จะต้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวก โดยจัดหาชุดความรู้ต่าง ๆ ให้กับนักเรียน นอกเหนือจากวิชาการในห้องเรียน วิชาสำคัญที่โรงเรียนไม่ได้สอนในเนื้อหาตามหลักสูตร 6 วิชา ได้แก่ วิชาค้นหาตัวเอง วิชาทักษะมนุษย์สัมพันธ์ วิชาทักษะการเงิน วิชาทักษะจัดการกับอารมณ์ วิชาความสัมพันธ์ในครอบครัว และวิชาค้นหาคำตอบในสิ่งที่ไม่รู้ ส่วนในระดับอุดมศึกษามี 10 วิชาที่เป็นพหุปัญญาซึ่งมหาวิทยาลัยไม่ได้สอนในหลักสูตร แต่ขณะนั้นมหาวิทยาลัยมหิดล และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เริ่มนำชุดวิชาเหล่านี้มาสอนในประเทศไทยเป็นเวลา 2 ปีแล้ว เป็นการสอนวิชาชีวิตให้แก่นักศึกษา สำหรับ 10 วิชาที่มหาวิทยาลัยไม่ได้สอน ได้แก่ วิชาจีบ วิชารับมือกับความผิดหวัง วิชาเพศวิถี วิชาบุคลิกภาพและการวางตัว วิชาการจัดการเรื่องการเงิน วิชาเขียนนิยาย สร้างจินตนาการ (ความคิดสร้างสรรค์) วิชาดีงสติ วิชาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ วิชาการรู้ทันการเสฟสื่อ และวิชาการออกแบบชีวิต

อย่างไรก็ตาม ความคาดหวังที่ฝากไว้กับครูเพื่อให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงนั้น พบว่า มีอุปสรรคของการทำหน้าที่ครู 6 ประการด้วยกัน ได้แก่ 1) ภาระหนักนอกเหนือจากการสอน 2) จำนวนครูไม่เพียงพอและสอนไม่ตรงกับวุฒิ 3) ขาดทักษะด้าน IT 4) ครูรุ่นใหม่ขาดจิตวิญญาณ ขณะที่ครูรุ่นเก่าไม่ปรับตัว

5) ครูสอนเน้นเนื้อหาที่หนักเกินไปส่งผลให้เด็กเรียนมากขึ้น และ 6) ครูขาดอิสระในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นสิ่งที่ครูร้องขอเพื่อเป็นทางออกให้กับครูจึงได้แก่ การอบรมเพื่อแลกเปลี่ยนและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การพัฒนาตนเองด้านทักษะ IT การเพิ่มเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ ปรับวิธีการประเมินวิทยฐานะ การลดชั่วโมงการเรียนการสอนของครูและการเรียนของเด็ก และการช่วยเหลือโรงเรียนขนาดเล็ก

2. เพิ่มศักยภาพผู้เรียนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตใหม่หลังโควิด-19

วิกฤติในโลกยุคใหม่ที่เราต้องเผชิญ นอกเหนือจากวิกฤติจากโรคโควิด-19 แล้วเรายังต้องเผชิญกับวิกฤติเศรษฐกิจ วิกฤติโลกร้อน วิกฤติมลภาวะฝุ่นละอองพิษ เป็นต้น นักธุรกิจมหาเศรษฐีของจีน “แจ็ก หม่า” ได้จุดประกายความคิด “การศึกษาในโลกอนาคต” เมื่อโลกเปลี่ยนการศึกษาต้องมีการเปลี่ยนแปลงอย่างน้อย 9 ลักษณะ ได้แก่ 1) อาชีพครูต้องดึงคนเก่งเข้ามา และสนับสนุนส่งเสริมด้านรายได้ 2) ต้องสร้างเนื้อหาการศึกษาที่ถูกต้อง เพิ่มการคิดวิเคราะห์ 3) สอนให้เด็กรู้จักการทำงานเป็นทีม 4) ให้เด็กรู้เป้าหมายที่ชัดเจน ไม่ใช่เรียนเพื่อแค่สอบเข้า 5) สอนให้เด็กไม่หยุดเรียนรู้ทั้งสังคมและการทำงาน 6) เด็กควรเรียนจบให้เร็วขึ้นจะได้มีโอกาสด้านงาน 7) การศึกษาในอนาคตต้องสอนให้คนรุ่นใหม่มีหัวใจ 8) มุ่งเป้าแนวคิด “โลกไร้พรมแดน” 9) สอนให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม

โควิด-19 มาพร้อมกับความเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน เกิดการเรียนรู้ใหม่ไปทั่วโลก มีคำศัพท์ที่เกิดขึ้นใหม่หลายคำ เช่น “New Normal” ซึ่งราชบัณฑิตยสภาได้บัญญัติศัพท์คำนี้ว่า “ความปกติใหม่” “วิถีชีวิตใหม่” หมายถึงรูปแบบการดำเนินวิถีชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีต คำว่า “Disruption” คือ “การปั่นป่วน” เป็นความปั่นป่วนที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงชนิดพลิกฟ้าพลิกแผ่นดิน คำว่า “Platform” ซึ่งมีการบัญญัติศัพท์ว่า “ที่รองรับระบบปฏิบัติการ” พูดให้เข้าใจง่าย ๆ ว่า “เวทีเรียนรู้บนเน็ต” คำว่า “Online Learning” คือเรียนได้ทุกที่ ทุกแห่ง ทุกเวลา ส่วนคำว่า “New World Order” คือ

ระเบียบโลกใหม่ ต่อไปเงินจะมาแทนที่อเมริกา และคำว่า “Work from Home” คือการทำงานจากบ้าน เป็นต้น

เมื่อเราต้องปรับตัวในโลกยุคความปกติใหม่ คนจำเป็นต้องผสมผสาน “วัดขึ้นทักษะ” หรือทักษะมนุษย์สัมพันธ์ และ “ทักษะดิจิทัล” ซึ่งเป็นทักษะในการทำงาน ให้ได้อย่างลงตัว จึงเป็นความปกติใหม่ que การศึกษาจะต้องสร้าง Hard Skill และ Soft Skill ให้เกิดขึ้นในคน Hard Skill คือ ความรู้ และทักษะในการทำงาน ได้แก่ ทำงานร่วมกับ AI ได้ดี การคิด การตัดสินใจ อย่างเป็นระบบ การบริหารจัดการคน ทักษะการใช้เทคโนโลยีและวิเคราะห์ ข้อมูล ส่วน Soft Skill หรือทักษะที่ใช้ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการพูดและการโน้มน้าวใจ การทำงานเป็นทีม การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมตลอดเวลา และการจัดการเวลา

ทั้งนี้ 10 ทักษะที่คนทำงานต้องมีภายในปี 2022 ประกอบด้วย กลุ่มทักษะ 3 กลุ่มที่สำคัญ คือ 1) กลุ่มทักษะการคิด ประกอบด้วย ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ทักษะการวิเคราะห์ ข้อมูลและความสามารถในการคิดอย่างเป็นตรรกะ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ และความคิดริเริ่ม ทักษะการสร้างไอเดีย ให้เหตุผล การแก้ไขปัญหา ทักษะการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน ทักษะการเรียนรู้เชิงรุก 2) กลุ่มทักษะ ด้านเทคโนโลยีและดิจิทัล ได้แก่ ทักษะการออกแบบเทคโนโลยีและการเขียน โปรแกรม ทักษะในการวิเคราะห์ระบบ 3) กลุ่มทักษะด้านคน ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ ทักษะการเป็นผู้นำและสร้างแรงบันดาลใจ

ที่ประชุมของ The Standard Economic Forum ช่วงวิกฤตการณ์ COVID-19 เป็นการประชุมของบุคคลสำคัญในเชิงเศรษฐศาสตร์ของ ประเทศไทยเมื่อต้นเดือนมิถุนายน มีข้อเสนอที่น่าสนใจ 14 ประเด็นด้วยกัน โดยมี 2 ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา คือ การว่างงานจะเป็นปัญหาสำคัญมาก จะจัดการศึกษาอย่างไรให้คนมีงานทำ ไม่ตกงาน และต้องสร้างคน สำหรับอนาคตด้วยการเน้นทุกคนต้องเรียนรู้ตลอดชีวิตมีศรัทธาแ่งรกล้า ที่จะพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง

โควิด-19 เป็นวิกฤตการณ์ที่บังคับให้ประเทศไทยต้องปรับตัว โดยกำลังจะถูกเปลี่ยน 9 เรื่อง ได้แก่ 1) โลกออนไลน์จะกลายเป็น New Normal ที่เห็นชัดเจนที่สุดในยุคโควิด เมื่อต้องรักษาระยะห่าง โลกออนไลน์ก็เข้ามามีบทบาทที่สำคัญ 2) คนไทยเข้าถึงและใช้อินเทอร์เน็ตสูงกว่าค่าเฉลี่ยโลก มีสถิติอยู่ที่ 68% ซึ่งดีกว่าค่าเฉลี่ยของทั้งโลกที่มีสถิติการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของครัวเรือนประมาณ 55% 3) ระบบ e-Government หรือการนำ Big Data มาใช้งานในหน่วยงานของรัฐซึ่งถูกเรียกร้องกันมานาน เกิดขึ้นได้จริง 4) “การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต คือ สิทธิทางสังคม” ตัวแปรสำคัญในการไปสู่ Digital Country เต็มรูปแบบ 5) การก้าวสู่ความเป็นพลเมืองดิจิทัลเต็มรูปแบบ มีปัจจัยสำคัญ คือ ต้องทำให้ประชาชนเชื่อมั่นในระบบนิเวศของรัฐบาล หรือระบบการควบคุมการใช้อำนาจของรัฐ 6) COVID-19 เป็นการวางศิลาฤกษ์ของการศึกษาออนไลน์ในประเทศไทย 7) “ร่วมขบวนเรียนรู้ไปด้วยกัน” แนวทางที่จะทำให้คนไทยปรับตัวสู่ Digital Citizen 8) องค์การที่จะเปลี่ยนแปลงเข้าสู่โลกดิจิทัล ต้องเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพสูง ทุกคนรู้หน้าที่และรับผิดชอบ และเกิดเครือข่ายความร่วมมือ 9) ถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยต้องคิดถึงการเป็นผู้นำเทคโนโลยี โดยออกแบบการใช้เทคโนโลยีให้สมดุลไปกับการสร้างระบบเพื่อตรวจสอบภาครัฐ

นอกจากการปรับตัวของการศึกษาระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมีธยมศึกษาแล้ว ในระดับอุดมศึกษาก็ได้มีการปรับตัวด้วยเช่นกัน โดยมหาวิทยาลัยต้องปรับตัวเปิดสาขาใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น มหาวิทยาลัยรังสิตเปิดหลักสูตร e-sport การจัดการเรียนการสอนทั้งทางออนไลน์ และออฟไลน์ ทำให้เกิด start up แนวใหม่จำนวนมาก

3. เพิ่มศักยภาพผู้เรียนด้วยพหุปัญญา คือ การลงมือปฏิบัติ
การศึกษา ซึ่งหัวใจสำคัญ คือ การพัฒนาผู้เรียน ปัญหาทางการศึกษา
เป็นปัญหาที่หลากหลายและท้าทายระบบการศึกษาอย่างยิ่ง แต่ปัญหาที่แท้จริง
ของการศึกษาคืออะไร มีข้อเสนอการปรับตัวของการศึกษาที่หลากหลายมาก
เช่น ต้องเปลี่ยนเป็นความปกติใหม่ (New Normal) โดยเน้นทักษะ
เสริมสร้างสมรรถนะ การเรียนรู้แบบบูรณาการที่แท้จริงระหว่างการสอน
แบบตัวต่อตัว กับการสอน online บนแพลตฟอร์ม (platform) ที่หลากหลาย
มีการวิเคราะห์ปัญหาที่แท้จริงว่า อะไรคือต้นตอและอุปสรรคในการปฏิรูป
การศึกษาให้สำเร็จได้จริง พัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยอิงกฎหมายหลัก
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติไว้ในมาตรา 54
วรรค 4 สิ่งที่ต้องดำเนินการ คือ การปรับใหญ่ พัฒนาคุณภาพการศึกษา
แบบก้าวกระโดด การศึกษาไทยตกอยู่ในกับดักหลายกับดัก โดยเฉพาะ
การจมอยู่ในอำนาจ มากกว่าการมุ่งสร้างพัฒนาการศึกษาด้วยสติปัญญา
และการคำนึงถึงผลลัพธ์ ทำให้ประเทศกำลังเผชิญกับบัณฑิตตกงานมากมาย
บัณฑิตทำงานไม่ตรงตามสาขาวิชาที่เรียนจบมา เป็นความสูญเสียเปล่าทาง
การศึกษาที่ชัดเจน ดังนั้น ถึงเวลาที่ต้องผลักดันแพลตฟอร์มการเรียนรู้
ชุดใหม่ ให้สามารถเกิดการเรียนรู้ขึ้นจากใคร ที่ไหน และเมื่อไรก็ได้ ไม่จำเป็นต้อง
ยึดติดกับห้องเรียน โรงเรียน หรือระบบการศึกษาอีกต่อไป เป็นกระบวนการ
การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง โดยเป็นวงจรที่เริ่มจากการสำรวจ ค้นคว้า
ทดลอง ทดสอบ เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ และนำมาสู่การแลกเปลี่ยน
เรียนรู้กับผู้อื่น ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งโลกหนังสือและโลกชีวิต

การพัฒนาผู้เรียนนั้นต้องทำด้วยกรรมวิธีที่หลากหลาย เพื่อพัฒนา
ทั้งสมองซีกซ้าย ด้านวิทยาศาสตร์ ด้านภาษา และสมองซีกขวาที่เป็นด้านกีฬา
ดนตรี นาฏศิลป์ ศิลปะ เป็นการเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียน และยกกำลังสอง
ศักยภาพผู้เรียนอย่างแท้จริง

การเสวนา เรื่อง แนวทางการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมและส่งเสริมความสามารถที่หลากหลายของผู้เรียน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้รับเกียรติจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์สูงยิ่ง มาร่วมเสวนาแลกเปลี่ยนแนวคิด มุมมอง และประสบการณ์เฉพาะด้านของแต่ละท่านที่ได้สั่งสมมาเป็นเวลายาวนาน ประกอบด้วย

- ดร.ธงชัย ชิวปรีชา ผู้อำนวยการกิตติมศักดิ์โรงเรียนกำเนิดวิทย์ และอดีตผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้มานำเสนอแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการศึกษาให้กับผู้มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์

- นายธนชัย ฅมยาปรีวัฒน์ (อ๊อด ศิริบุญ) เจ้าของโรงเรียนดนตรี ศิริบุญ จีเนียส มิวสิก ผู้มีชื่อเสียงทางด้านดนตรี และมีประสบการณ์การจัดสอนดนตรีให้กับเด็กและเยาวชน

- ร้อยตำรวจโท เกียรติศักดิ์ เสนาเมือง (ซีโก้) ประธานมูลนิธิซีโก้ อดีตนักฟุตบอลทีมชาติไทย และอดีตหัวหน้าผู้ฝึกสอนนักฟุตบอลทีมชาติไทย มานำเสนอประสบการณ์ตรงของตนเองตั้งแต่วัยเด็กที่รักการเล่นกีฬาฟุตบอล จนกระทั่งเป็นนักฟุตบอลทีมชาติไทย และเป็นหัวหน้าผู้ฝึกสอนให้กับนักกีฬาฟุตบอลทีมชาติไทย

- ดร.พลพี ทุมมาพันธ์ อาจารย์ประจำคณะวิทยาการการเรียนรู้ และศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการ

ดร.ธงชัย ชิวปรีชา ผู้อำนวยการกิตติมศักดิ์
โรงเรียนกำเนิดวิทย์ และอดีตผู้อำนวยการสถาบัน
ส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

การจัดการศึกษาต้องอยู่บนปรัชญาความเชื่อว่า คนเราเกิดมามีความแตกต่างกัน เราต้องเชื่อและเคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล เด็กที่เกิดมาแต่ละคนจะมีศักยภาพ มีความสนใจ มีความรัก มีคุณสมบัติที่ต่างกันไปตามนั้นทำอะไรให้เด็กได้ค้นพบความถนัด ความรัก ความสนใจของตนเอง ผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากในการช่วยให้เด็กได้ค้นพบตนเองอันดับแรก คือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ในขณะที่โรงเรียนเองก็ควรจัดการศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการที่ต่างกันของเด็กแต่ละคน โดยอาจจัดให้มีชั่วโมงเรียนที่เป็นกิจกรรมที่หลากหลาย นักเรียนสามารถเลือกทำกิจกรรมที่ตนรัก มีความถนัด และสนใจ โดยมีครูเป็นผู้คอยสังเกตเด็กแต่ละคนว่ามีความถนัดหรือสนใจด้านใด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้จัดทำนิยามแนว 10 ด้าน ได้แก่ แว่นักวิทยาศาสตร์ แว่นักคณิตศาสตร์ แว่นักศิลป์ แว่นักดนตรี แว่นักกีฬา แว่นักภาษา แว่นักผู้นำ แว่นักสร้างสรรค์ แว่นักวิชาการ และแว่นักคิด ซึ่งสามารถศึกษาและนำมาใช้เป็นแนวทางในการวัดแว้วว่าเด็กแต่ละคนนั้นมีแว้วด้านใด เมื่อเห็นแว้วของเด็กว่ามีแว้วด้านใดแล้ว ก็เข้าไปส่งเสริมเพื่อให้เด็กได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวัดนั้น วิธีสังเกตเป็นเครื่องมือในการวัดที่ดีที่สุด

จากประสบการณ์ที่ต้องทำหน้าที่คัดเลือก สรรหา เด็กที่เหมาะสมเข้าเรียนที่โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ แต่เดิมเป็นการสอบเฉพาะภาคทฤษฎี แต่เมื่อมาที่โรงเรียนกำเนิดวิทย์ มีความเห็นว่าจำเป็นต้องสอบภาคปฏิบัติด้วย โดยเอาเด็ก 300 คนมานั่งสอบ แต่ละโต๊ะจะมีคูหา ซึ่งมีเครื่องมือ อุปกรณ์ง่าย ๆ ให้เด็กออกแบบการทดลองตามโจทย์ที่ตั้งไว้ จึงอยากฝากไปยังโรงเรียนว่าปัจจุบัน

การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในห้องเรียน ละเลยการทำภาคปฏิบัติไปค่อนข้างมาก และส่วนใหญ่เป็นการทดลองเพื่อพิสูจน์สิ่งที่นักวิทยาศาสตร์ได้ค้นคิดขึ้นมา แล้วว่าเป็นจริงหรือไม่ ซึ่งเป็น passive เพราะฉะนั้นจึงอยากฝากถึงโรงเรียนว่าภาคปฏิบัติด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์นั้น ควรเป็น active คือให้โจทย์ปัญหา เพื่อให้นักเรียนออกแบบการทดลอง และลงมือปฏิบัติการทดลองเอง

นอกเหนือจากพื้นฐานองค์ความรู้ที่จำเป็นสำหรับการทำงานทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ แล้วสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างมากกว่า คือ AQ ความมุ่งมั่น มุ่งมั่น ไม่ย่อท้อต่อปัญหา อุปสรรค หากขาด AQ แล้วบุคคลเหล่านี้จะไม่ประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีเครื่องมือในการวัด เพราะเป็นเรื่องที่วัดค่อนข้างยาก นอกจากนี้ได้ให้ความสำคัญกับ EQ ด้วยเช่นกัน โดยนำแบบทดสอบของกรมสุขภาพจิตมาใช้เป็นเครื่องมือในการวัด EQ ของเด็กด้วย และที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ในการที่จะประเมินว่าเด็กมีความรัก ความชอบ ความสนใจด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ มากน้อยเพียงใด คือ การพิจารณาจาก portfolio ที่เป็นการสะสมผลงานของเด็กตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 4 จนกระทั่งถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ประการสุดท้ายวิทยากรได้ฝากความคาดหวังไว้ว่า สักวันหนึ่งเด็กไทยจะเป็นผู้คิดค้นทฤษฎี เป็นเจ้าของหลักการที่ยอมรับไปทั่วโลก เป็นคนไทยที่ได้รับรางวัลโนเบล เป็นคนที่รวยที่สุดในโลก เราจึงต้องช่วยกันเป็นแมวมองในการค้นหา และสนับสนุน ส่งเสริม ให้เขาได้รับการพัฒนาความสามารถเต็มตามศักยภาพ

“เราจะต้องช่วยกันพัฒนาลูกหลานของเราทุกคนให้รู้จักตนเองว่า เขาคือใคร มีความรัก ความถนัด และความสนใจทางด้านใด ส่งเสริมให้เรียนและประกอบอาชีพที่ตนเองรัก ถนัด และสนใจ บนพื้นฐานความเชื่อว่า การได้เรียนและประกอบอาชีพที่ตนเองรัก ถนัด และสนใจ ชีวิตจะมีความสุข และมีโอกาสประสบความสำเร็จสูงสุดในวิชาชีพนั้น”

ร้อยตำรวจโท เกียรติศักดิ์ เสนาเมือง ประธานมูลนิธิซิโก้ และอดีตหัวหน้าผู้ฝึกสอน นักฟุตบอลทีมชาติไทย

จากเด็กชาวขอนแก่น พ่อแม่รับราชการครู และคาดหวังให้ลูกรับราชการครูด้วยเช่นกัน จึงเรียนสายวิทย์-คณิต เน้นทางด้านวิชาการ ขณะเดียวกันก็เล่นฟุตบอลให้กับจังหวัดขอนแก่น เมื่อสอบเข้าเรียนมหาวิทยาลัยไม่ได้ จึงได้ค้นพบตนเองว่ามีความรักในกีฬาฟุตบอล จึงเป็นแรงผลักดัน (passion) ให้เปลี่ยนเส้นทางเดินของชีวิต นั่นคือ ความสำคัญของการค้นหาตนเอง การเป็นนักกีฬาอาชีพต้องเกิดจากความรัก ความหลงใหลเป็นจุดเริ่มต้น จากประสบการณ์ที่ได้ไปแนะนำให้กับนักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ ได้บอกกับเด็ก ให้ตั้งเป้าหมายในชีวิต วาดความฝัน และเส้นทางเดินไปสู่จุดหมายนั้น แต่สิ่งสำคัญที่สุดคือ ต้องหาตนเองให้พบก่อน

ต้นทางของนักฟุตบอลอยู่ที่โรงเรียน มีครูพลศึกษาทำหน้าที่เป็นทั้งครู พ่อ ผู้ปกครอง ดูแลทุกอย่าง แต่ครูพลศึกษาก็ไม่เพียงพอ ครูผู้ฝึกสอนเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้เด็กกีฬามีคุณภาพ ปัจจุบันครูผู้ฝึกสอนยังขาดความรู้หรือคุณสมบัติที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล ทำให้นักกีฬาไม่มีคุณภาพ คนที่มาเล่นกีฬาส่วนใหญ่มาเล่นเพราะความชอบ แต่ขาดหลักการหรือความรู้ในการเล่นกีฬาอย่างถูกต้อง รวมถึงขาดความรู้ด้านเทคนิค วิธีการเล่น แต่ถ้ามีครูผู้ฝึกสอนที่ดีมีคุณภาพ ก็สามารถเป็นนักกีฬาที่เก่งได้ ครูผู้ฝึกสอนจึงควรต้องได้รับการพัฒนาตามมาตรฐาน

สำหรับเด็กที่สนใจจะมาเป็นนักกีฬาฟุตบอลนั้น ต้องมีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความมุ่งมั่น เป็นอันดับแรก และต้องไม่ทิ้งการเรียนด้านวิชาการด้วย คือ ต้องทำควบคู่กันไป แต่การจะผลิตนักกีฬาฟุตบอลคนหนึ่งได้นั้น ต้องมีขั้นตอน มีกระบวนการ โดยมีต้นน้ำอยู่ที่โรงเรียน โรงเรียนฟุตบอลต้องมีการกำหนดเป้าหมายชัดเจน เช่น อายุ 5-7 ปี เป้าหมาย

คือเรื่องของ love ต้องมีความรักก่อน อายุ 9 ปี เป้าหมายคือ fun อายุ 11 ปี เป้าหมายคือ learn เรื่องของเทคนิค basic, tactic อายุ 13 ปี เป้าหมายคือ strength แข็งแรงในด้านเทคนิค tactic อายุ 15 ปี เป้าหมาย คือ performance หมายความว่าทุกอย่างต้องครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว

ดังนั้น การวางระบบในการส่งเสริมสนับสนุนผู้ที่มีความสามารถพิเศษ ต้องวางตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ผู้จัดการศึกษาต้องมองให้เห็นตลอดแนว ว่าใครจะมาเกี่ยวข้องในแต่ละระดับ และในแต่ละระดับ เด็กต้องการอะไร ต้องประเมินให้ได้ว่าในจุดเน้นของแต่ละระดับนั้น เป็นเช่นนั้นจริงหรือไม่ เช่น อายุ 15 ปี ต้องมี performance อย่างไร และเกิดขึ้นจริงหรือไม่ นอกจากนี้ การสร้างนักกีฬาไม่ใช่การนำบุตรหลานมาฝากไว้กับครูผู้ฝึกสอน พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องมีความเป็นเจ้าของในสิ่งที่ตัวเองต้องการด้วย

นายรณชัย ถมยาปริวัฒน์

เจ้าของโรงเรียนดนตรีคีรีบุณ จีเนียส มิวสิก

เนื่องจากมีความสนใจที่หลากหลาย ทั้งการเล่นฟุตบอล การเข้าวัด ทำบุญ ชื่นชอบการได้พบปะพูดคุยกับปราชญ์ รวมทั้งการเล่นดนตรี ซึ่งมีแรงบันดาลใจจากบุคคลในครอบครัว ที่เป็นทั้งนักร้องและนักดนตรี จึงได้ฟังดนตรีและเพลงมาตั้งแต่เด็ก มีความสุข สนุกกับดนตรีที่ได้ฟัง เกิดความประทับใจจึงเริ่มหัดเล่นดนตรีตั้งแต่เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะเห็นได้ว่า ความชื่นชอบทั้งด้านดนตรี กีฬา และวิชาการ การศึกษาจึงควร จัดให้มีความหลากหลาย เพราะจะช่วยให้เด็กค้นพบตนเองได้ง่ายขึ้น ว่าสิ่งใด

ที่ทำแล้วมีความสุข เกิดพลังชีวิต การจัดการศึกษาควรปรับเปลี่ยน โดยใช้หลักการง่าย ๆ ทางพุทธศาสนา คือ “อิทธิบาท 4” เริ่มจากต้องหาให้เจอ “ฉันทะ” คือ สร้างความพึงพอใจ รักใคร่ในสิ่งนั้น ลงสู่จิตใจผู้เรียนให้ได้ หลังจากนั้น “วิริยะ” เมื่อมีความรักในสิ่งนั้น ก็จะมีความเพียรตามมา โดยอัตโนมัติ แต่จะอย่างไรให้เกิด “ฉันทะ” นั้น คงต้องหากระบวนการกันต่อไป

กระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์มีความสามารถที่หลากหลาย เพราะฉะนั้น อย่ารีบด่วนผลักดันเด็กไปอยู่ในมุมใดมุมหนึ่ง เมื่อวันเวลาค่อย ๆ ผ่านไป ๆ เขาอาจจะไม่รู้ตัวว่าเขามีความรักหรือชอบอะไร เราไม่รู้ว่ามีวันหนึ่งในอนาคตเด็กคนนั้นจะเติบโตเป็นอะไร ดังนั้น จึงต้องเตรียมกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลายให้กับเขา

ตัวอย่างกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้พัฒนาทักษะด้านดนตรี คือ กิจกรรมเคลื่อนไหว พร้อมกับร้องเพลง ใช้โสตประสาทในการฟัง แยกแยะเสียง และเรื่องของจังหวะ ใช้ความคิดวิเคราะห์หาคำตอบ ในขณะเดียวกันยังสามารถประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ของเด็กได้ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีการเตรียมความพร้อม ไม่ว่าเด็กจะเติบโตไปอาชีพอะไร เขาก็จะทำได้ดีจากกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายเหล่านี้ เราใช้ดนตรีในการพัฒนาความสามารถของเด็กด้านดนตรี ในขณะเดียวกันก็สามารถใช้ดนตรีเป็นสื่อในการพัฒนาความสามารถของเด็กด้านอื่น ๆ ด้วย โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาของพัฒนาการ และสิ่งที่สำคัญในการประเมินเด็กเล็กนั้นต้องประเมินตามสภาพจริง

การประชุมสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ 3

ยกกำลังสองสมรรถนะการศึกษาของประเทศ ผ่านมุมมอง ดัชนีชี้วัดความสามารถทางการศึกษานานาชาติ

ดร.อุษณีย์ ธโนศวรรย์ รองเลขาธิการ

สภาการศึกษา ได้กล่าวเปิด การประชุมทางวิชาการ และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการประชุมว่า สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้เห็นถึงความสำคัญของดัชนีชี้วัดความสามารถทางการศึกษานานาชาติ ซึ่งเป็นกลไกที่จะช่วยพัฒนาระบบการศึกษา

สนองนโยบายการศึกษา ยกกำลังสอง ที่มุ่งเน้นการ

พัฒนาศักยภาพบุคคลสู่ความเป็นเลิศในแบบฉบับของ

แต่ละคน เปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา ให้มีคุณภาพมากกว่าปริมาณ โดยต้องทำความเข้าใจอุปทาน (Supply) เพื่อตอบโจทย์อุปสงค์ (Demand) ทางการศึกษาที่ต้องการเชื่อมต่อกันเพื่อเปลี่ยนระบบการศึกษาสู่ระบบนิเวศทางการศึกษาตอบโจทย์เพื่อความเป็นเลิศได้ จากผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระดับนานาชาติของประเทศไทย ทั้งสถาบันการจัดการนานาชาติ (IMD) และสภาเศรษฐกิจโลก (WEF) ชิดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา ประเทศไทยอยู่ในอันดับ 55 ของ IMD ดีขึ้น 1 อันดับจากปี 2019 โดยไทยมีผลการจัดอันดับภาพรวมอยู่ในอันดับที่ 40 ของ WEF จาก 141 ประเทศ มีอันดับลดลง 2 อันดับจากปีที่ผ่านมาจึงต้องเพิ่มสำคัญของการยกระดับการศึกษาไทยเพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของประเทศ ยกระดับทักษะของแรงงานทั้ง Upskill และ Reskill เพื่อให้มีทักษะการทำงานตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีปรับตัวได้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในยุคโควิด 19 และเป็นกำลังคนที่สำคัญในการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่อไป

การบรรยายพิเศษ เรื่อง การจัดการศึกษาที่ “เข้าใจ Supply ตอบโจทย์ Demand” ของประเทศ
โดย นางสาวจรีพร จารุกรสกุล ประธานเจ้าหน้าที่
บริหาร กลุ่มบริษัท ดับบลิวเอชเอ คอร์ปอเรชั่น
จำกัด (มหาชน)

การเข้าใจ Supply ตอบโจทย์ Demand ของประเทศ คงไม่ได้มองแต่เพียงปัญหา แต่ควรมองถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหา และควรมองถึงโลกในอนาคตที่จะเป็นอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางและความหวังของสังคมในการปรับเปลี่ยน สำหรับมุมมองของ บริษัท WHA จึงขอนำเสนอมุมมองถึงความต้องการ หรือ Demand ของภาคเอกชน เพื่อเป็นมุมมองในการแลกเปลี่ยนข้อมูล จำแนกได้เป็น 4 ประเด็น คือ

ประเด็นที่ 1 โลกยุคใหม่ (The New World) โลกยุคใหม่ที่เกิดขึ้นนั้นจะเป็นอย่างไร และจะพัฒนาประเทศอย่างไรในโลกใหม่ที่เกิดขึ้น การจัดการศึกษาจะตอบโจทย์โลกใหม่ที่เกิดขึ้นในอนาคตได้หรือไม่ ต้องพิจารณาดังนี้

1.1 แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่ Global Megatrends
คือ

- 1) การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี : คลื่นลูกใหม่ทางเทคโนโลยี ปรากฏขึ้น
- 2) การขยายตัวของเมือง เมืองเติบโตขึ้นทำให้ต้องบริหารจัดการเมืองและโครงสร้างพื้นฐาน
- 3) การเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรเข้าสู่ประชากรสูงอายุ (Aging) และการเพิ่มขึ้นของชนชั้นกลาง รวมทั้งการเข้าใจเด็กกลุ่มที่โตมากับโลกดิจิทัล เพื่อที่จะทำให้เด็กในกลุ่มนี้สามารถเรียนรู้ข้อมูลได้อย่างถูกต้องบนโลกดิจิทัล

- 4) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ : เกิดจากการบริโภคที่เพิ่มมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- 5) การเชื่อมต่อของระบบเศรษฐกิจ : เนื่องจากโลกมีการเชื่อมต่อการเพิ่มขึ้นของการขนส่ง และกระแสเงินทุนที่เปลี่ยนแปลงไป
- 6) ความใส่ใจเรื่องสุขภาพ : การใช้เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาสุขภาพและความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น
- 7) ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง และควรทำอย่างไรให้เด็กของเราได้เข้าใจว่าการเรียนรู้ไม่สิ้นสุด

1.2 การเปลี่ยนแปลงของโลกในมุมมอง VUCA World คือ

V- Volatility คือ ความผันผวนสูง การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว สถานการณ์หรือสภาวะแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงสูง และรวดเร็ว ไม่สามารถคาดเดาหรือทำนายได้ หรือเป็นสถานการณ์เปลี่ยนฉับพลันแบบตั้งตัวไม่ทัน หรือรวดเร็วมาก ซึ่งในปัจจุบันคือ Disruptive innovation นวัตกรรมที่พลิกผัน อัตราการเปลี่ยนแปลงสูง (High rate of change)

U-Uncertainty คือ สภาวะที่มีความไม่แน่นอนสูง คาดการณ์ได้ยาก ขาดความชัดเจน ไม่สามารถหาข้อมูลที่ชัดเจน มายืนยันในแต่ละสถานการณ์ได้ ทำให้ยากต่อการตัดสินใจ เพราะโลกปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอนสูง (Unclear about the present)

C-Complexity คือ ความซับซ้อนที่มากขึ้นเรื่อย ๆ เชิงระบบ มีปัจจัยมากมายและซับซ้อนต่อการตัดสินใจ (Multiple key decision factors)

A-Ambiguity คือ ความคลุมเครือ ไม่ชัดเจน ไม่สามารถคาดเดาผลที่จะเกิดขึ้นได้ชัดเจน (Lack of clarity about meaning of an event)

1.3 การเปลี่ยนแปลงของ Digital Revolution กล่าวคือ Industry 4.0 คือ การปฏิวัติดิจิทัล หรือ การปฏิวัติอุตสาหกรรม 4.0 คือ ชื่อเรียกรูปแบบการจัดการอุตสาหกรรมที่กำลังนิยมในปัจจุบันโดยเป็นการนำสารสนเทศมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีอุตสาหกรรม โดยประกอบด้วย Cyber-Physical System, Internet of Things และ Cloud Computing โดยอุตสาหกรรม 4.0 เป็นรูปแบบของการทำงานอย่างชาญฉลาด โดยการนำข้อมูลที่หลากหลายมาผสมผสานเพื่อให้เกิดการตัดสินใจในการทำงานได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ และทันเวลา ทั้งในรูปแบบการจัดการด้วยมนุษย์ และการจัดการด้วยระบบหุ่นยนต์อัตโนมัติ ตลอดห่วงโซ่คุณค่า เป็นระบบที่ใช้วิธีผสมผสานของดิจิทัล กำลังแรงงาน และระบบชีวภาพ ที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตบูรณาการโลกของการผลิตเข้ากับ การเชื่อมต่อทางเครือข่ายในรูปแบบ ‘Internet of Things (IoT)’

ดังนั้น การเตรียมเด็กเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วได้ ควรมีการจัดทำหลักสูตรเพื่อสร้างเด็กให้สามารถคิดวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูลได้ ไม่ใช่แค่ท่องจำเท่านั้น ซึ่งอาจไม่ต้องรอถึงการปรับระบบการศึกษาใหญ่ทั้งประเทศ แต่อาจทำเป็นกรณีตัวอย่างที่สามารถทำได้ เพื่อให้เห็นผลได้จริง และสามารถนำมาขยายผลหรือทำต่อได้ รวมถึงการเลือกมหาวิทยาลัยเรียน ควรเลือกเรียนมหาวิทยาลัยที่มีหลักสูตรหรือวิชาเรียนที่สามารถนำความรู้มาใช้ในชีวิตในอนาคตได้ ซึ่งปัจจุบันยังพบว่า หลักสูตรการเรียนของมหาวิทยาลัย ยังคงเป็นหลักสูตรเมื่อ 30 ปีที่ผ่านมา และไม่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก

ทั้งนี้ กรอบแนวคิดแบบเดิม ยังเน้นไปที่การสร้างสิ่งที่ดีขึ้น (Incremental mindset) ขณะที่กรอบแนวคิดแบบใหม่เป็นแบบก้าวกระโดด เน้นไปที่การสร้างสิ่งที่แตกต่าง (Exponential mindset) แม้ในระยะเริ่มต้นการดำเนินงานแบบก้าวกระโดดจะมีผลที่น้อยกว่าแนวคิดแบบเดิม แต่เมื่อถึงจุดตัด อัตราการเติบโตจะเป็นแบบก้าวกระโดด จะเห็นได้จากเส้นกราฟขึ้นชันอย่างเด่นชัด คนที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ทัน ก็จะถูกหยุดชะงักไป (Disruption) ดังนั้น

ระบบด้านการศึกษาควรมีการปรับ โดยอาจเริ่มปรับในบางส่วน ซึ่งอาจเป็นได้ยากถ้าจะปรับเปลี่ยนไปทั้งหมด ดังนั้น ควรนำเทคโนโลยีมาช่วยปรับเปลี่ยนเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการตอบโจทย์ในอนาคตได้ โดยมีความคาดหวังว่าสมรรถนะการแข่งขันของประเทศไทย ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศที่อยู่ในกลุ่มประเทศที่มีรายได้ปานกลางระดับสูง (Upper Middle Income) และมีเป้าหมายที่จะเป็นประเทศที่มีรายได้ระดับสูงอย่างยั่งยืน โดยกำหนดเป้าหมายไว้ในปี 2037 ว่าจะมีรายได้ต่อหัวมากกว่า 16,000 เหรียญสหรัฐ

ปัจจุบันคนไทยส่วนใหญ่ชอบเล่นมือถือ และอยู่ในโลก Social คือโลกสมมุติ โลกที่ตนเองอยากจะได้เห็น โลกที่ตนเองชอบ โลกที่มีการสร้างข้อมูลหลอกขึ้นมา แต่ไม่ใช่โลกแห่งความเป็นจริง และสร้างโลกเสมือนที่ไม่ใช่เรื่องจริง ไม่มีเหตุผล มีแต่อารมณ์เป็นที่ตั้ง ขาดการวิเคราะห์ข้อมูล จะเห็นได้จาก คณะนักจิตศาสตร์ คณะนักวิทยาศาสตร์ การอ่านลดลง เนื่องจากการอ่านคือการสร้างความรู้ คณิตศาสตร์คือการให้รู้จักการคำนวณ วิทยาศาสตร์คือการมีเหตุและผล ซึ่งถ้าขาดสิ่งเหล่านี้ เหตุและผลไม่มี ก็จะมีแต่ข้อมูลหลอก และข้อมูลที่ไม่เป็นความจริง เนื่องจากขาดการคิดวิเคราะห์ และมีความคิดที่ขัดแย้งและเลือกที่จะดูข้อมูลที่ตนเองชอบ แต่ขาดการวิเคราะห์แยกแยะข้อมูลว่าข้อมูลใดที่เป็นความจริง ข้อมูลใดที่เป็นข้อมูลเท็จ

ประเด็นที่ 2 งานในอนาคต (The Future of Work) ปัจจุบันนี้ทั่วโลกเข้าไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ที่ไม่มีที่สิ้นสุด สามารถสะท้อนถึงความต่อเนื่อง ความตั้งใจ และการสร้างกำลังใจให้ตนเองเพื่อให้ได้ความรู้ตามเหตุผลส่วนตัว หรือเหตุผลทางอาชีพ ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ในขณะที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้ส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตหรือไม่ เป็นสิ่งท้าทายสำหรับการจัดการศึกษาในอนาคต นอกจากนี้ การเรียนรู้อย่างสามารถเรียนรู้ได้ทางออนไลน์ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากแต่การจัดการศึกษาของประเทศไทยได้มีการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กเพื่อให้พร้อมกับการเรียนรู้บนโลกอินเทอร์เน็ตหรือไม่อย่างไร

จะเห็นได้ว่า เด็กในปัจจุบันมีความต้องการที่จะเป็นเจ้าของกิจการ (Entrepreneurship) มากกว่าการเป็นลูกจ้าง ดังนั้น ควรสร้างความเป็นเจ้าของกิจการให้แก่เด็ก จึงควรสร้างให้เด็กมีความคิดที่ถูกต้องและเหมาะสมสำหรับการเป็นเจ้าของกิจการ โดยมีกรอบแนวคิดความเป็นเจ้าของกิจการ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความพร้อมเพื่อให้เด็กได้เข้าใจถึงความท้าทาย การตัดสินใจ และการยอมรับผลที่เกิดขึ้น รวมทั้งความสำคัญของการมีความรอบรู้เหนือกว่าความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (Generalist over Specialist) ซึ่งเมื่อเริ่มต้นการทำงานนายจ้างต้องมีความรอบรู้ มากกว่าความเชี่ยวชาญเฉพาะ เนื่องจาก การเป็นคนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะอาจถูกแทนด้วย AI ดังนั้น เด็กจำเป็นต้องมีความรู้ที่กว้างมากขึ้น รู้จักการหาข้อมูล รู้จักวิธีการเรียนรู้ แต่สิ่งสำคัญ คือ การมีพื้นฐานในด้านการอ่าน ด้านคณิตศาสตร์ และด้านวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากวิทยาศาสตร์เป็นเรื่องของชีวิต เป็นเรื่องของเหตุและผล เป็นหลักการคิด และควรเรียนด้วยความเข้าใจ วิเคราะห์ มากกว่าการเรียนรู้ด้วยการท่องจำ ต้องรู้จักใช้เทคโนโลยี รู้จักพัฒนาและปรับปรุงการใช้เทคโนโลยีอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น เด็กต้องรู้กว้างมากขึ้น รู้จักการหาข้อมูล และรู้จักเรียนรู้ ซึ่งต้องมีพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ พื้นฐานด้านคณิตศาสตร์และรักการอ่าน ถ้าไม่มีทั้ง 3 สิ่งนี้ จะไม่สามารถไปได้

สิ่งสำคัญสำหรับการเตรียมตัวสำหรับงานในอนาคต คือ การทบทวนทักษะและเพิ่มทักษะ (Re-skill & Up-skill) กล่าวคือ การทบทวนทักษะ เป็นการเรียนสิ่งใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม ขณะที่การเพิ่มทักษะเป็นการทำให้ความรู้ที่มีมีความทันสมัยและทำให้ทักษะที่มีแข็งแกร่ง รวมทั้งการเปลี่ยนทักษะ (change skill) และเปลี่ยนมุมมองความคิด (Change mindset) เพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่กำลังเกิดขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมากเช่นเดียวกัน

สำหรับทักษะที่จำเป็นที่ควรมีในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะเป็นทักษะที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งสมรรถนะต่าง ๆ สำหรับผู้เรียนยุคศตวรรษที่ 21 จำแนกเป็น 3 กลุ่มทักษะ ได้แก่

1) การรู้ระดับพื้นฐาน (Foundation Literacy) เป็นทักษะที่ผู้เรียนจะทราบถึงการปรับใช้ทักษะแกนกลางในการกิจประจำวัน เช่น การรู้หนังสือ (Literacy) การรู้เรื่องจำนวน (Numeracy) คือ ทักษะการใช้ตัวเลข ความน่าจะเป็น สถิติ ทักษะการชั่ง ตวง วัด รวมทั้งการวิเคราะห์เชิงปริมาณ การรู้วิทยาศาสตร์ (Scientific literacy) การรู้ ICT (ICT literacy) การรู้เกี่ยวกับการเงิน (Financial literacy) และการรู้เกี่ยวกับพลเมืองและวัฒนธรรม (Cultural and civic literacy)

2) สมรรถนะ (Competencies) เป็นแนวคิด/แนวทางที่ผู้เรียนใช้ตอบสนองต่อความท้าทายที่ซับซ้อน เช่น การคิดวิเคราะห์/การแก้ไขปัญหา (Critical thinking/problem-solving) ความคิดริเริ่ม (Creativity) การสื่อสาร (Communication) ซึ่งการสื่อสารเป็นสิ่งที่สำคัญมากในยุคปัจจุบัน เนื่องจากมีช่องทางในการสื่อสารกันมากมายอย่างรวดเร็ว ความร่วมมือ (Collaboration) และสามารถทำงานร่วมกันได้

3) บุคลิกภาพคุณภาพ (Character Qualities) เป็นแนวคิด/แนวทางที่ผู้เรียนใช้ตอบสนองต่อสภาพแวดล้อม ได้แก่ ความอยากรู้ (Curiosity) ความริเริ่มสร้างสรรค์ (Initiative) ความทนทาน/ความอดทน (Persistence/Grit) ความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) ภาวะผู้นำ (Leadership) และความตระหนักรู้เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม (Social and cultural awareness)

ดังนั้น ควรมีการเตรียมหลักสูตรให้พร้อมกับโลกใหม่ และการเตรียมการเปลี่ยน Skill ครูเพื่อให้เตรียมพร้อมกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเตรียมการศึกษาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น หลักสูตรและครูจึงเป็นสิ่งสำคัญในการเตรียมความพร้อมสำหรับการศึกษาในยุคใหม่เพื่อรองรับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ในปัจจุบันนี้ ไม่ได้สอนเพื่อให้ลูกหลานรักสบายและอยู่ไปได้เรื่อย ๆ แต่ต้องสอนให้เด็กรู้จักเตรียมสมรรถนะให้พร้อมกับโลกใหม่ในโลกของเทคโนโลยีนี้

นอกจากนี้ Jisc/Helen Beetham, Jisc Digital Capacity Framework 2015 ให้คำนิยามและกรอบการดำเนินงานการรู้ดิจิทัล (Digital Literacies) คือ ความสนใจ ทักษะ และความสามารถส่วนบุคคลในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและเครื่องมือในการสื่อสาร กรอบการดำเนินงานด้านการรู้ดิจิทัล (Digital Literacy Framework) ประกอบด้วย การใช้เทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารดิจิทัล (Use of digital technologies information) การให้ความรู้เชิงวิชาการ (Academic) สื่อและการรู้ข้อมูล (Media and data literacy) การสร้างสรรค์และสื่อสาร ด้านดิจิทัล (Digital Creation and Communication) การบ่งชี้/ระบุตัวตนและความเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizenship and identity) และการเรียนรู้ดิจิทัล (Digital learning)

ดังนั้น ระบบการศึกษา ควรมีการเตรียมพร้อมสำหรับการผลิตบัณฑิตที่มีทักษะ ตามความต้องการของภาคเอกชน และความเปลี่ยนแปลงของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคดิจิทัล หลักสูตรปัจจุบันสามารถสร้างบัณฑิตที่มีทักษะตามความความต้องการในปัจจุบันหรือไม่ จะเห็นได้ว่า บริษัทขนาดใหญ่ในประเทศไทยยังขาดนักวิเคราะห์ข้อมูลและนักวิทยาศาสตร์ (Data Analysts and Scientists) อยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้น การศึกษาควรมองถึงความต้องการของภาคเอกชน และควรมีการทำงานร่วมกับภาคเอกชนในการปรับหลักสูตรเพื่อให้ได้คนที่ภาคธุรกิจต้องการ และเมื่อเรียนจบมาสามารถทำงานได้เลย ไม่ต้องมาพัฒนาหรืออบรมก่อนเข้าทำงาน รวมทั้งเพื่อช่วยเหลือและเพื่อการร่วมขับเคลื่อนประเทศไทยไปด้วยกัน

สำหรับประเทศที่ประสบความสำเร็จ ตัวอย่างเช่น สิงคโปร์ ได้มีการเตรียมความพร้อมสำหรับทักษะแห่งอนาคต โดยการตั้งสภาเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในอนาคต (The Future Economy Council: FEC) กำหนดแผน/เส้นทางการเปลี่ยนเป็นอุตสาหกรรม (Industry Transformation Map) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ในการเพิ่มสมรรถนะการแข่งขันและการเจริญเติบโตของ 23 อุตสาหกรรม ใน 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มการผลิต (manufacturing) กลุ่มสร้าง

สิ่งแวดล้อม (built environment) กลุ่มการแลกเปลี่ยนและการติดต่อเชื่อมโยง (trade and connectivity) กลุ่มการบริการภายในประเทศ (essential domestic services) กลุ่มการบริการสมัยใหม่ (modern services) และกลุ่มวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคล (lifestyle) โดยในแต่ละแผน/เส้นทางการเปลี่ยนเป็นอุตสาหกรรมนั้น ประกอบด้วยการพัฒนาปรับปรุงผลผลิต การพัฒนาทักษะ และนวัตกรรมและความเป็นสากล โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาและนำไปสู่การปฏิบัติของภาคอุตสาหกรรม ซึ่งจะทำให้เกิดการจ้างงานคนสิงคโปร์เพิ่มมากขึ้น

ทักษะแห่งอนาคต (Skill Future) เป็นวาระแห่งชาติที่กำหนดให้คนสิงคโปร์ได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองให้ไปถึงตามศักยภาพของแต่ละคน โดยมีจุดเริ่มต้นที่ทักษะการแก้ปัญหาในเมือง (Urban Solutions) การเงิน (Finance) ความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) การผลิตขั้นสูง (Advanced Manufacturing) สื่อดิจิทัล (Digital Media) บริการที่เปิดใช้งานเทคโนโลยี (Tech-Enabled Services) การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) และความปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cyber security)

ญี่ปุ่น โดยมหาวิทยาลัยโคเซน ซึ่งเป็นวิทยาลัยเทคโนโลยีของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งประสบความสำเร็จอย่างสูงในการผลิตวิศวกรที่มีคุณภาพจนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับจากโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในญี่ปุ่น ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ.1961 ปัจจุบัน ได้ดำเนินงานร่วมกับสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

เยอรมนี ดำเนินการด้วยระบบการศึกษาแบบทวิภาคี เป็นการผสมผสานระหว่างทฤษฎีเข้ากับการปฏิบัติในสภาพแวดล้อมของการทำงานจริง ซึ่งมีการเรียนเชิงทฤษฎีองค์ความรู้เพียง 1-2 วันต่อสัปดาห์ และต้องฝึกปฏิบัติอีก 3-4 วันต่อสัปดาห์ ระบบทวิภาคีนี้แพร่หลายในประเทศฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ ออสเตรีย เกาหลีใต้ เน้นความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันอุดมศึกษา โรงเรียนรัฐ สภาหอการค้า สภาอุตสาหกรรม

จะเห็นได้ว่า การศึกษาในปัจจุบันควรนำวิธีการเรียนพร้อมกับการฝึกทำงาน เพื่อให้เกิดทักษะในการทำงานจริง ไม่ใช่แค่เรียนแต่ทฤษฎีเพียงเท่านั้น ซึ่งทำให้ภาคเอกชนไม่จ้างงาน เนื่องจากเด็กที่จบการศึกษามาจะไม่สามารถทำงานตามที่ภาคเอกชนหรือเจ้าของกิจการต้องการได้ และทำให้ไม่ได้เงินเดือนตามที่ต้องการ ดังนั้น ควรมีการวางแผนในการเตรียมการ และจะมีการขับเคลื่อนประเทศอย่างไรเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

ประเด็นที่ 3 ความต้องการขับเคลื่อนด้านการศึกษา (Demand Driven Education)

สำหรับการขับเคลื่อนด้านการศึกษา ยังพบประเด็นความท้าทายหลักของประเทศในหลายประเด็น ได้แก่

1) การว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษาไทย มีมากกว่า 5 แสนคน ในปี 2020 โดยในเดือนมีนาคม 2002 พบผู้สำเร็จการศึกษาไทยว่างงานประมาณ 130,000 คน และพบว่า กว่าร้อยละ 2.1 ของบัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ไม่มีงานทำ

2) การมีอคติต่อการเรียนอาชีวศึกษา มีเพียงร้อยละ 34 เท่านั้น ที่เข้าเรียนอาชีวศึกษาหลังจบชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น

3) ขาดการจัดการเรียนการสอนแบบ STEM ให้แก่แรงงาน ซึ่งเกิดจากการเพิกเฉยในการเรียนและการจัดการเรียนการสอนแบบ STEM ของนักเรียน และสถานศึกษา

4) ทักษะผู้สำเร็จการศึกษา ไม่ตรงตามที่สถานประกอบการต้องการ เนื่องจากบัณฑิตขาดการพัฒนาทักษะที่จำเป็นกับงานที่ต้องการทำในอนาคต

5) สังคมผู้สูงอายุ เด็กวัยเรียนลดลง ซึ่งจำนวนผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปี มีจำนวน 13 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 20 ของจำนวนประชากรทั้งหมด

จะเห็นได้ว่า ทั้งหมดนี้คือกุญแจสำคัญสำหรับการปรับตัวในการจัดการศึกษาของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นทักษะในโลกอนาคตที่ต้องการ ซึ่งปัจจุบันบัณฑิตที่จบใหม่ยังมีทักษะที่ไม่เพียงพอต่อภาคเอกชน ระบบการศึกษาจำเป็นต้องทบทวนและปรับเปลี่ยน ปัจจุบันมีการนำโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (The Eastern Economic Corridor: EEC) เป็นแผนยุทธศาสตร์ภายใต้ไทยแลนด์ 4.0 ด้วยการพัฒนาเชิงพื้นที่ ที่ต่อยอดความสำเร็จมาจาก แผนพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออก หรือ Eastern Seaboard เพื่อเป็นฐานในการลงทุน ซึ่งได้มีการดำเนินงานมาตลอดกว่า 30 ปีที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนในด้านโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้นแบบในการดำเนินงาน และถ้าการดำเนินงานประสบความสำเร็จก็สามารถนำไปเป็นต้นแบบในการดำเนินงานในพื้นที่อื่นได้ เปรียบได้กับการศึกษาก็ไม่จำเป็นต้องทำที่เดียวกันทั้งประเทศ สามารถดำเนินการในแต่ละภาคส่วนได้ ถ้าสามารถดำเนินการได้อย่างเห็นผล ก็สามารถขยายผลการดำเนินงานในพื้นที่อื่นได้เช่นเดียวกัน และสามารถดำเนินการได้ที่ละจังหวัดได้เช่นกัน ซึ่งต้องมีบุคคลที่มีความพร้อมในการดำเนินงาน ทั้งผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู และนักเรียนที่มีความพร้อม และกระตุ้นให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จแล้วจึงสามารถดำเนินการต่อในสิ่งซึ่งทำไปแล้วประสบความสำเร็จและเห็นผล นอกจากนี้ สำนักงานเพื่อการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (สกรศ) มีเป้าหมายหลักในการเติมเต็มภาพรวมในการส่งเสริมการลงทุนซึ่งจะเป็นการยกระดับอุตสาหกรรมของประเทศเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและทำให้เศรษฐกิจของไทยเติบโตได้ในระยะยาว โดยในระยะแรกจะเป็นการยกระดับพื้นที่ในเขต 3 จังหวัด คือ ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา โดยเน้นที่กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย 12 อุตสาหกรรม (10+2) ได้แก่ 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย¹ อุตสาหกรรมเป้าหมายที่มีศักยภาพที่จะเป็นปัจจัยขับเคลื่อน

¹ สืบค้นเพิ่มเติมจาก <https://sites.google.com/site/bbbbaseec/4-1-dan-kar-suksa>

เศรษฐกิจ (New Growth Engine) ของประเทศ เสนอต่อกระทรวงอุตสาหกรรม และสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันจากที่เป็นอยู่ให้สูงขึ้น รวมทั้งมั่นใจว่า 10 อุตสาหกรรมเป้าหมายเหล่านี้เป็นที่สนใจของนักลงทุนทั่วโลก ทั้งนี้ 10 อุตสาหกรรม สามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 การต่อยอด 5 อุตสาหกรรมเดิม ประกอบด้วย

- 1) อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ (Next-generation Automotive)
- 2) อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ (Smart Electronics)
- 3) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Affluent, Medical and Wellness Tourism)
- 4) การเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ (Agriculture and Biotechnology)
- 5) อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร (Food for the Future)

กลุ่มที่ 2 การเติม 5 อุตสาหกรรมอนาคต ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมใหม่ที่ประเทศไทยมีศักยภาพในการแข่งขัน และมีผู้สนใจลงทุน ประกอบด้วย

- 1) อุตสาหกรรมหุ่นยนต์เพื่อการอุตสาหกรรม (Robotics)
- 2) อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ (Aviation and Logistics)
- 3) อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ (Biofuels and Biochemicals)
- 4) อุตสาหกรรมดิจิทัล (Digital)
- 5) อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร (Medical Hub)

สำหรับอุตสาหกรรมเพิ่มเติม 2 อุตสาหกรรม ได้แก่

- 1) อุตสาหกรรมการป้องกันประเทศ (National Defense)
- 2) อุตสาหกรรมการด้านการศึกษาและการฝึกอบรม (Training and Education)

นวัตกรรมด้านการศึกษา (Innovation in Education) ได้มีการปรับเปลี่ยนกันมากขึ้น แต่ครู ผู้บริหารได้มีการปรับเปลี่ยนกันอย่างไร ตัวอย่างเช่น MOOC's (Massive Online Open Courses) ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มด้านการศึกษาที่เปิดกว้างให้ผู้เรียนได้เข้ามาเรียน ศึกษาหาความรู้ได้จากทุกส่วนในโลก ในราคาถูก ซึ่งนับเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีหลักสูตรจาก 900 สถาบันอุดมศึกษา ผู้เรียนลงทะเบียนเรียน มีจำนวนมากกว่า 1 ล้านคน ทั้งนี้ MOOC's เติบโตจากประเทศต่าง ๆ เช่น (1) สหรัฐอเมริกา มี COURSERA, edX, Udacity, KHAN Academy, Udemy (2) จีน มี XuetangX, UMOOC's (3) อังกฤษ มี Future Learn (4) ญี่ปุ่น มี JMOOC, Fisdome, GACCO และ (4) ประเทศไทย มี Thai MOOC, CHULA MOOC

จะเห็นได้ว่า ความต้องการของอุตสาหกรรมในอนาคตนั้น มีความต้องการในภาคอาชีพเป็นจำนวนมาก และได้มีการเริ่มปรับตัวในการเตรียมกำลังคนในภาคอุตสาหกรรมใหม่ เนื่องจากการทำงานต้องทำด้วยคนได้ด้วย ไม่ใช่การทำงานที่ต้องการเพียงหุ่นยนต์เพียงอย่างเดียว ปัจจุบันได้มีการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการเรียนออนไลน์กันมากขึ้น ครู ผู้บริหาร มีการเรียนรู้และพัฒนาทักษะให้พร้อมกับอุตสาหกรรมใหม่ ได้มากขึ้นน้อยเพียงไร และพร้อมกับการเรียนรู้ในทักษะใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลาและมีการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ วัน ซึ่งเป็นโจทย์ที่สำคัญของการพัฒนาการศึกษาต่อไป

ประเด็นที่ 4 การขับเคลื่อนประเทศไทย

การดำเนินงานของบริษัทในกลุ่ม WHA ได้มีความพยายามในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยอยู่ตลอดเวลา เนื่องจาก WHA เล็งเห็นความสำคัญของคน องค์กรจะพัฒนาไม่ได้ ถ้าคนยังไม่มีคุณภาพ ดังนั้น คนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาองค์กร กลุ่ม WHA มีการดำเนินงานใน 4 กลุ่มหลัก กลุ่มแรกคือ กลุ่ม Logistics กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มนิคมอุตสาหกรรม กลุ่มที่ 3 กลุ่มสาธารณูปโภคและกลุ่มพลังงาน

กลุ่มที่ 4 คือ กลุ่ม Digital Platform และมีความเชื่อว่า Digital คือ อนาคต และจัดตั้งมาเพื่อสนับสนุน 3 กลุ่มแรกและเพื่อการดูแลลูกค้า

นอกจากนี้ WHA ได้พัฒนาการทำงานร่วมกับการเรียนรู้พร้อมกับการทำงาน รวมทั้งได้มีการพัฒนาการศึกษาทวิภาคี มีการให้ทุนการศึกษาเด็ก และให้มีการฝึกงานในโรงเรียนอีกด้วย มีการทำงานร่วมมือกับกระทรวงแรงงาน ร่วมทั้งมีการ Upskill และ Reskill ให้แก่บุคลากรในโรงงาน จะเห็นได้ว่า WHA ได้ดำเนินงานตั้งแต่ต้นทาง ได้แก่ ทำงานร่วมกับสถาบันการศึกษา ทั้งการ Upskill Reskill และ Change skill เพื่อให้เหมาะสมและสามารถทำงานได้ รวมทั้งมีการทำตลาดนัดแรงงานออนไลน์ จะทำให้ทราบว่า การจัดการศึกษาและความต้องการของตลาดแรงงานมีความเหมาะสมและตรงตามความต้องการของภาคแรงงานหรือไม่ ซึ่งจะทำให้สถาบันการศึกษาสามารถปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้ตรงและสามารถผลิตบัณฑิตที่จบมาแล้วตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานด้วย และเป็นข้อมูลที่สำคัญในอนาคตได้

ทั้งนี้ WHA ได้ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ และทักษะที่จำเป็นทั้งในด้านการมีภาวะผู้นำ และพัฒนาบุคลากรในยุคใหม่ เพื่อให้การปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีการพัฒนาองค์กรตลอดเวลา บริษัทกำลังพัฒนา Digital Transformation โดยแยกเป็น Digital Innovation โดยดำเนินการอบรมเพื่อให้ทุกคนสามารถเปลี่ยนมุมมองความคิด เพื่อให้ยอมรับการเปลี่ยนแปลงให้พร้อมรับการใช้เทคโนโลยีใหม่ได้ ไม่ต้องกลัวเทคโนโลยี เทคโนโลยีสามารถทำให้คนสามารถทำงานได้เร็วมากขึ้น สำหรับระบบการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการกำลังแรงงานในอนาคตนั้นควรเป็นอย่างไร นักเรียนต้องการให้จัดการเรียนการสอนแบบไหน หลักสูตรควรเป็นอย่างไร ที่จะทำให้อุณหภูมิการศึกษาดีขึ้น เพื่อพัฒนาคนให้ตรงกับความต้องการแรงงาน และเป็นกำลังที่สำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไทยได้ดียิ่งขึ้นต่อไป

การเสวนา เรื่อง ยกกำลังสองสมรรถนะการศึกษาของประเทศผ่านมุมมองดัชนีชี้วัดความสามารถทางการศึกษานานาชาติ

การเสวนาในหัวข้อนี้ จะทำการวิเคราะห์สมรรถนะการศึกษาของประเทศไทย ผ่านมุมมองดัชนีชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา 3 ดัชนี ประกอบด้วย 1) IMD World Competitiveness Index 2) WEF Global Competitiveness Index และ 3) Programme for International Student Assessment โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้รับเกียรติจากผู้บริหารหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานของประเทศไทยในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการคำนวณดัชนีชี้วัดเหล่านี้ ประกอบด้วย

- นายธีรนนท์ ศรีหังส์ ประธานสมาคมการจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย (TMA) สำหรับ IMD World Competitiveness Index
- รองศาสตราจารย์ ดร.วิเลิศ ภูริวัชร คณบดีคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับ WEF Global Competitiveness Index
- ศาสตราจารย์ ดร.ชูกิจ ลิมปิจำนงค์ ผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับ Programme for International Student Assessment

นายธีรนนท์ ศรีหงส์ ประธานสมาคม

การจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย (TMA)
ประธานกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริม
เศรษฐกิจดิจิทัล กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ
และสังคม ได้กล่าวถึง ภาพรวมผลการจัดอันดับความ

สามารถในการแข่งขันของประเทศไทย โดย IMD ซึ่ง IMD
ประเมินประเทศทั้งหมด 63 ประเทศ ค่ากลางในการจัดอันดับ อยู่อันดับ 32
สำหรับประเทศไทยอยู่ในอันดับ 29 อยู่ในอันดับตรงกลางสำหรับประเทศ
ที่พัฒนาแล้ว แต่ยังไม่น่าพอใจ ซึ่งควรอยู่ในอันดับต่ำกว่า 20 จึงจะถือได้ว่าเป็น
กลุ่มประเทศที่มีความสามารถในการแข่งขันสูง ประเทศที่มีผลการจัดอันดับ
ความสามารถในการแข่งขันของ IMD ดีที่สุด ได้แก่ สิงคโปร์ เดนมาร์ก
และสวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งมีหลายปัจจัยที่ใช้ในการประเมิน แต่พบว่า ประเทศเหล่านี้
ที่อยู่ใน 3 อันดับแรก มีความสามารถด้านการศึกษาอยู่ในระดับที่ดีและ
เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ประเทศเหล่านี้ประสบความสำเร็จ ชี้ให้เห็นได้ว่า
คุณภาพการศึกษาส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
อย่างชัดเจน และเมื่อพิจารณาถึงอันดับความสามารถในการแข่งขัน
ด้านการศึกษาของประเทศในอาเซียน จำนวน 5 ประเทศ พบว่า ประเทศไทย
อยู่ในอันดับ 55 อยู่ในส่วนที่ต่ำที่สุด แต่มีอันดับดีกว่าปีที่ผ่านมา 1 อันดับ
จากเดิมอยู่อันดับที่ 56 และพบว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับเกือบสุดท้าย
ในกลุ่มประเทศอาเซียน และมีอันดับดีกว่าประเทศอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์
สำหรับประเทศที่ดีที่สุดในภูมิภาคนี้ คือ สิงคโปร์ อันดับ 2 รองลงมาได้แก่
มาเลเซีย อันดับ 37

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาปัจจัยหรือตัวชี้วัดที่ใช้ในการจัดอันดับของ IMD
ซึ่งเป็นตัวชี้วัดเกี่ยวกับ “คน” พบว่า อัตราการเติบโตของการจ้างงาน
อยู่ในอันดับที่ไม่ดี จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยยังพบปัญหาเกี่ยวกับคน
ในหลายรูปแบบ ตัวอย่างเช่น การจ้างงานที่มีปัญหา เนื่องจากการเข้าสู่

สังคมสูงอายุ จึงทำให้การเติบโตของการจ้างงานในระยะยาวอยู่ในอันดับที่ไม่ดีมากนัก รวมทั้งเปอร์เซ็นต์ของเยาวชนที่ถูกกีดกันจากการศึกษา การจ้างงาน และการฝึกอบรมเพื่อปรับปรุงในด้านทักษะการทำงาน รวมถึงประเด็นในเรื่องประชากรผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องคอยเฝ้าระวัง จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีปัญหาเรื่อง ผลผลิตภาพค่อนข้างมาก และเป็นปัญหาในทุกภาคส่วน กล่าวคือ ประเทศไทยเป็นประเทศที่ใช้ Input มาก ก่อนที่จะได้ Output โดยเฉพาะการใช้ทุนมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็น ภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม ทั้งนี้ ผลผลิตภาพแรงงานของประเทศไทยอยู่ในอันดับต่ำ อันดับที่ 55 ขณะที่ประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมสูงอายุ ทำให้อัตราการเติบโตของการจ้างงานอยู่ในระดับต่ำ ความสามารถในการดึงดูดคนเก่งเพื่อเข้าทำงานเป็นประเด็นที่อยู่ในระดับที่ควรเฝ้าระวัง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยไม่มีความสามารถในการแข่งขันในด้านนี้ และการสูญเสียคนเก่งออกนอกประเทศ เนื่องจากคนทำงานไม่สามารถทำงานได้ดีในประเทศ การฝึกอบรมแรงงาน เป็นประเด็นที่ควรเฝ้าระวัง โดยเฉพาะในช่วงของการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุคที่ 4.0 นี้ นอกจากนี้ เรื่องทัศนคติของคนก็มีปัญหาเป็นปัจจัยที่ต้องเฝ้าระวังเช่นเดียวกัน อยู่ในอันดับที่ 34 กล่าวคือคนไทยมีความยืดหยุ่นในการทำงานค่อนข้างน้อย และมีความสามารถในการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงในการทำงานในโลกอนาคตค่อนข้างต่ำ

สำหรับเรื่องเทคโนโลยี ไทยมีปัญหาในเรื่องเทคโนโลยี กล่าวคือ คนที่มีทักษะในเรื่อง Digital มีจำนวนค่อนข้างน้อย และคนที่มีความสามารถเชิงเทคนิคผลิต Digital Platform ที่เก่ง ๆ มีจำนวนน้อย ด้าน Digital Transformation พบว่า ประเทศไทยไม่สามารถที่จะดึงดูดคนไทยเพื่อเข้ามาทำ Digital Transformation ได้สำเร็จ เพราะทักษะด้านดิจิทัลของคนไทยยังมีน้อย รวมทั้ง การขาดองค์ความรู้เทคโนโลยีดิจิทัลในระดับลึก จะเห็นได้ว่าการทำวิจัย การทำนวัตกรรมเกี่ยวกับเรื่องดิจิทัลของประเทศไทยนั้น มีอันดับค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้ อันดับด้านการศึกษาของอินโดนีเซีย ซึ่งมีอันดับต่ำกว่าประเทศไทยเล็กน้อย แต่ในขณะที่อินโดนีเซียมี Digital Unicorn คือ บริษัทที่ประสบความสำเร็จแล้ว 4-5 บริษัท ที่มีมูลค่า 1,000 ล้านดอลลาร์ขึ้นไป ในขณะที่ประเทศไทย บริษัทดิจิทัล ที่เป็นสตาร์ทอัพ ที่มีมูลค่าเกิน 100 ล้านดอลลาร์ มีอยู่ไม่ถึง 10 แห่ง ซึ่งถือว่ามียุทธยาน้อยมาก ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการวิจัยและพัฒนา เรื่องงบประมาณ นักวิทยาศาสตร์ที่เข้ามาทำงานในประเทศค่อนข้างต่ำ จำนวนคนที่จบปริญญาตรีทางวิทยาศาสตร์น้อย และทำงานในสายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีค่อนข้างน้อยเช่นกัน

สำหรับการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา พบว่า มีตัวชี้วัดที่อยู่ค่อนข้างต่ำ อยู่ในลำดับ 41-63 จำนวนทั้งสิ้น 16 ตัว จำแนกได้เป็น ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณด้านการศึกษาภาครัฐ พบว่าอยู่ในอันดับ 45-58 ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับสัดส่วนนักเรียนต่อครู หรือในด้านโอกาสทางการศึกษา พบว่า สัดส่วนของครูต่อนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาอยู่ในอันดับที่ 57 อัตราการเข้าเรียนอยู่ในอันดับที่ 57 จำนวนนักเรียนต่างประเทศที่เข้ามาเรียนในประเทศไทย อันดับ 53 นักเรียนไทยไปเรียนต่างประเทศอยู่ในอันดับ 53 เช่นเดียวกัน ผลสัมฤทธิ์ของการเรียนอุดมศึกษาอยู่ในอันดับ 48 สัดส่วนของผู้หญิงที่จบระดับปริญญาตรี อยู่ในอันดับ 47 ในด้านผลการประเมิน

การศึกษาในระดับสากลด้านต่าง ๆ พบว่า ผลการทดสอบ TOEFL อยู่ในอันดับ 59 อัตราการไม่รู้หนังสือ ผลการทดสอบ PISA ความคิดเห็นของผู้ประกอบการ ต่อการใช้บัณฑิตที่จบการศึกษา อยู่ในระดับต่ำ กล่าวคือ Skill ของผู้ที่สำเร็จการศึกษาไม่ได้ตามที่สถานประกอบการต้องการ ที่กล่าวมานี้เป็นภาพรวม ด้านการศึกษาจากมุมมองของ IMD ซึ่งชี้ให้เห็นถึงตัวชี้วัดด้านการศึกษา หลายตัวที่พบปัญหา เพื่อที่จะได้เห็นแนวทางในการแก้ไขต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร.วิเลิศ ภูมิวัชร คณบดีคณะพาณิชยศาสตร์ และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้นำเสนอมุมมองแนวคิด ผลการจัดอันดับโดย สภาเศรษฐกิจโลก หรือ WEF ซึ่งเป็นองค์กรระดับโลก และมีการดำเนินการสำรวจทั่วโลกทุกปี ทั้งนี้ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นผู้แทนประเทศไทย สำหรับผลการจัดอันดับในปีนี้อาจมีผลกระทบจากสถานการณ์โควิด อย่างไรก็ตาม ประเด็นความสามารถ ในการแข่งขันเป็นประเด็นที่มีความสำคัญ เนื่องจากผลการจัดอันดับสามารถ บอกได้ว่าประเทศไทยมีความสามารถอยู่ในระดับไหน เนื่องจากเราไม่ได้ อยู่บนโลกนี้เพียงคนเดียว จึงจำเป็นต้องมีการเปรียบเทียบเพื่อให้ทราบว่าประเทศ ของเรามีความสามารถอยู่ในระดับไหน และควรพัฒนาด้านใด ดังนั้น จำเป็นต้อง มีความสามารถในการแข่งขันในระดับนานาชาติ

สำหรับความสามารถในการแข่งขันของ WEF ได้กำหนดกรอบมิติ การจัดอันดับออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 Enabling Environment ด้านที่ 2 Human Capital ด้านที่ 3 Markets และด้านที่ 4 Innovation Ecosystem แต่สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ เรื่อง Human Capital ซึ่งประเทศไทยต้องผลิตคน ให้มีคุณภาพ และหากกล่าวถึง Digital Disruption นั้น ถ้าไทยไม่ปรับตัว ก็จะถูก Disrupt เนื่องจากเด็กสำเร็จการศึกษาไม่เพียงแต่จะแข่งขันกันเอง เพื่อเข้าทำงานแต่จะต้องแข่งขันกับหุ่นยนต์ (AI) ดังนั้น ความเป็นมนุษย์ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่สุด มนุษย์ คือ คนที่สร้าง AI และสร้าง Digital

มนุษย์ไม่ได้สู้ AI หรือ Digital ไม่ได้ แต่มนุษย์ผู้คนที่สร้าง AI ไม่ได้ต่างหาก ดังนั้น โลกนี้ยังเป็นเวทีของการแข่งขันระหว่างคนกับคน ไม่ใช่การแข่งขันระหว่างคนกับเทคโนโลยี เพราะผู้ที่สร้างเทคโนโลยี คือ คน เพราะฉะนั้น ถ้าจะพัฒนาประเทศ ต้องพัฒนาคนที่สร้างเทคโนโลยี คือ พัฒนาเด็กที่เก่ง เพื่อแข่งกับ Digital Disruption ต้องสู้กับคนที่คิดเทคโนโลยี ซึ่งเป็นเรื่องของการพัฒนาทักษะ เพราะฉะนั้นการพัฒนามนุษย์จึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก

WEF จำแนกความสามารถในการแข่งขันออกเป็น 4 กลุ่ม 12 สาขาหลัก สำหรับสาขาหลักที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา คือ สาขาหลักที่ 6 ด้าน Skill ประเทศไทยตกมาอยู่อันดับที่ 73 จากอันดับที่ 66 ขณะที่สิงคโปร์มีอันดับดีขึ้นเป็นอันดับที่ 19 จากเดิมอยู่ที่อันดับ 37 รวมทั้งเวียดนามมีอันดับดีขึ้นเล็กน้อยจากอันดับที่ 97 เป็นอันดับที่ 93 จะเห็นได้ว่า สิงคโปร์ที่ได้อันดับ 1 ของโลก ขณะอเมริกา แต่ปีนี้ตัวแปรสำคัญคือสถานการณ์โควิด ซึ่งเป็นตัวแปรที่สำคัญ และอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน จะเห็นได้ว่าประเทศเจริญแล้วอย่างอเมริกา ก็ยังไม่สามารถเดินทางออกนอกประเทศได้เช่นกัน

อย่างไรก็ตาม ประเทศที่จะเจริญรุ่งเรืองได้ ปัจจัยหลักอยู่ที่เรื่องคน จะเห็นได้ว่าคนในสิงคโปร์มีจำนวนน้อยกว่าประเทศไทยเป็นจำนวนมาก แต่สิงคโปร์ได้อันดับ 1 ของโลก แสดงว่าคุณภาพมีความสำคัญกว่าปริมาณทักษะ เป็นเรื่องของสมอง ตัวอย่างเช่น เวียดนาม เรื่องความสามารถในการแข่งขันด้าน Market Size มีขนาดใหญ่กว่าสิงคโปร์ ประเทศไทยก็ชนะสิงคโปร์ในเรื่องความสามารถและศักยภาพของตลาด แต่ในภาพรวมแล้วประเทศไทยแพ้สิงคโปร์ คือประเทศไทยมีพื้นที่เยอะ แต่ประเทศไทยแพ้ในด้านทักษะ สิงคโปร์มีทักษะที่ดีกว่าประเทศไทย เมื่อพิจารณาความสามารถในการแข่งขันในภาพรวมประเทศไทยจึงแพ้สิงคโปร์

ดังนั้น ประเทศไทยจำเป็นต้องพิจารณาถึง Upskill, Reskill และควรพิจารณาว่าทักษะแบบไหนควรเพิ่ม ทักษะแบบไหนควรปรับเปลี่ยน เด็กมีปัญหาอย่างไร และทักษะที่เป็นตัวจุดรั้งให้อันดับในภาพรวมไม่ดี จะเห็นได้จาก ทักษะของเด็กที่จบใหม่ซึ่งเป็นในเรื่องของทักษะเชิงเทคนิค ในการใช้เทคโนโลยี คือ การใช้เครื่องมือเชิง Technical หรือเป็น Operation skill เทคนิคเชิงปฏิบัติการ คนไทยทำได้ดี แต่คนไทยขาด Technical Thinking ขาด Conceptual Skill จึงควรเพิ่มเรื่องทักษะของการคิด

อย่างไรก็ตาม ครูในปัจจุบันยังคงสอนตามหนังสือ ทำให้ทักษะในการคิดของผู้เรียนต่ำ คุณครูทำหน้าที่เป็นผู้บอก (teller) ดังนั้นครู ควรเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนการสอน เนื่องจากปัจจุบันเด็กสามารถหาความรู้ ได้ทุกที่ทุกเวลา นับเป็นสิ่งที่ท้าทายทางการศึกษาว่าจะทำอย่างไรให้เกิด Critical Thinking in Teaching คือ ทักษะความคิดรวบยอดในการสอน ครูจำเป็นต้อง เปลี่ยนวิธีการเรียนการสอน ไม่ใช่แค่ครูเป็นผู้บอกเพียงอย่างเดียว ครูควรเป็น ผู้สารถีให้เด็กดูว่าสามารถนำความรู้ไปใช้จริงได้อย่างไร รวมทั้งครูจำเป็นต้อง เป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ของเด็ก เด็กสามารถเรียนรู้ได้ทั้ง Online และ Offline รวมทั้งต้องมีเส้นทางการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Line Learning) และสามารถพัฒนาทักษะที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันพบว่าผู้ที่จบการศึกษา ยังขาดทักษะด้าน Critical thinking ซึ่งสาเหตุสำคัญมาจากการจัดการเรียน การสอนที่ปราศจาก Critical thinking in teaching ดังนั้น สิ่งสำคัญคือ การสอนให้เด็กคิดวิเคราะห์ได้ เพื่อเป็นแก่นในการสร้างเด็กในอนาคต ที่เป็นนักคิด เป็น Innovator Developers ได้ มากกว่าการเป็น user โดยการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน

สำหรับผลการจัดอันดับด้าน HUMAN CAPITAL ของไทยได้คะแนน 37 เต็ม 100 ฟินแลนด์ได้ 89 กล่าวคือ คนที่จะสอนให้เข้าใจเทคโนโลยี เข้าใจ Digital มักจะสอนว่าเทคโนโลยีใช้อย่างไร แต่ถ้าเป็นการสอน ให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ ครูจะต้องสอนได้ว่า ทำไมถึง มีระบบแบบนี้ และต้องมีวิธีคิดแบบไหนถึงสามารถสร้าง Facebook ได้ ซึ่งปัจจุบันมีแต่ผู้ใช้ แต่ไม่มีผู้คิด ดังนั้น ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอน

ศาสตราจารย์ ดร.ชูกิจ ลิมปิจำนงค์ ผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริม การสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้กล่าวว่า สถาบันส่งเสริมการสอน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ทำหน้าที่ดูแลเรื่องการจัดการเรียนการสอน ออกแบบเนื้อหาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ เพื่อสร้างสมรรถนะ ของประชากร ให้มีความสามารถเท่าทันนานาชาติ รวมทั้งมีการจัดอบรม ให้แก่ครู ในเรื่องของการวัดผล สำหรับการวัดผลที่ทั่วโลกยอมรับคือการวัดผล โดยการทดสอบ PISA (Programme for International Student Assessment) โดยวัดเด็กที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคณิตศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์ และด้านการอ่าน ซึ่งดำเนินการวัด 3 ปีครั้ง ข้อสอบ PISA ใช้ข้อสอบเดียวกันทั่วโลก แต่แปลเป็นภาษาของประเทศตนเอง เพราะฉะนั้นเด็กไทยไม่เสียเปรียบเรื่องการใช้ภาษาอังกฤษ มีการสุ่มสอบเด็กอายุ 15 ปีขึ้นไป ไม่ได้สอบทุกคน กลุ่มโรงเรียนพิเศษสอบได้คะแนนดี แต่เมื่อนำมาคิด ภาพรวมของประเทศคะแนนจะน้อยเนื่องจากกลุ่มโรงเรียนพิเศษมีจำนวนน้อย

ทั้งนี้ เมื่อนำคะแนนของเด็กที่สอบ PISA มาเปรียบเทียบกับ การสอบ O-NET โดยการนำเสนอเป็นกราฟ พบว่า เด็กที่สอบวิชาคณิตศาสตร์ ของ O-NET ได้คะแนนสูง ไม่สอดคล้องหรือไม่สัมพันธ์กับเด็กคนเดียวกันที่สอบ วิชาคณิตศาสตร์ ของ PISA ที่ได้คะแนนสูง แต่กราฟแสดงให้เห็นว่า ข้อสอบ คณิตศาสตร์ของ PISA และข้อสอบวิทยาศาสตร์ของ PISA มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ เด็กที่ทำคะแนนวิชาคณิตศาสตร์ PISA ได้คะแนนดี จะทำข้อสอบ วิชาวิทยาศาสตร์ PISA ได้คะแนนดี รวมทั้งสามารถทำข้อสอบการอ่าน PISA ได้ดีด้วยเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ ยังพบว่าข้อสอบ O-NET ในแต่ละวิชา ไม่มีความสัมพันธ์ (Correlation) กันอีกด้วย ดังนั้น สิ่งเหล่านี้สะท้อน ให้เห็นชัดว่า กลุ่มเด็กที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ไม่ได้ดีดัดวิชา แต่ดีดัดที่สมรรถนะของตัวเด็กมากกว่า

นอกจากนี้ ในทุกยุคทุกสมัยการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้บัณฑิต ที่มีคุณภาพได้รับใช้สังคม แต่เมื่อพิจารณากราฟความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยี และการศึกษา พบว่า ในอดีตกราฟของการศึกษาและกราฟของเทคโนโลยี เป็นกราฟที่เป็นคู่กันมา แต่พอมาถึงช่วงเวลาหนึ่งกราฟจะแยกออกจากกัน หรือที่เรียกว่าเกิด Industrial Revolution กล่าวคือ คนแข่งกับเทคโนโลยี แต่ในความเป็นจริงคนไม่สามารถแข่งกับเทคโนโลยีได้ แต่การศึกษาต้องพัฒนา คนให้ทันเทคโนโลยีเพื่อที่จะไปพัฒนาเครื่องจักรใหม่ และเมื่อการพัฒนา การศึกษาไม่ทันเทคโนโลยี จึงทำให้เกิดคนว่างงาน และถ้าพัฒนาคนได้ทันกับ เทคโนโลยีคนก็จะได้มีงานทำ เพราะคนสามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ได้ และทำให้เทคโนโลยีพัฒนาตามขึ้นมาได้เช่นกัน และเมื่อเข้าสู่ยุคเทคโนโลยี พัฒนาอย่างก้าวกระโดด เทคโนโลยีกลับแข่งการศึกษา แต่คนยังตอบโจทย์เดิม ๆ จึงทำให้ปัจจุบันนี้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีปัญหาที่ไม่สามารถผลิตคนได้ตรงกับ ความต้องการใช้ได้ เพราะฉะนั้นจำเป็นต้องพัฒนาการศึกษาเพื่อที่จะทำ ให้คนสามารถเข้าใจและสามารถใช้ชีวิตในยุคใหม่ได้

ทั้งนี้ สามารถแบ่งช่วงเวลาของระบบการศึกษาที่พัฒนาตามความต้องการจากสังคม ได้เป็นยุคศตวรรษที่ 19 ในช่วงปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 1 เน้นการจัดการศึกษาเพื่อให้คนเป็นหุ่นยนต์ การจัดหลักสูตรมีเสถียรภาพ และเป็นเชิงเส้น และเมื่อถึงศตวรรษที่ 20 เน้นทำให้คนทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำงานเร็ว มากขึ้น การจัดการหลักสูตรจะจัดเพื่อให้คนมีคุณภาพเท่าเทียมกัน หน่วยงานหรือสถานประกอบการจะประกาศรับวุฒิที่ต้องการรับอย่างชัดเจน แต่ในยุคปัจจุบันนี้เป็นโลกแห่งความผันผวน การศึกษาเพื่อการพัฒนาสมรรถนะและการอยู่ร่วมกันในสังคม จะเห็นได้จาก OECD ได้มีแนวคิดให้ทั่วโลกจัดการศึกษาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาในปัจจุบันไม่ใช่ให้คนฉลาดขึ้น หรือทำให้คนเก่งขึ้น แต่เพื่อให้คนทุกประเทศทั่วโลกอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก ซึ่งเป็นโจทย์ที่ยาก และสิ่งที่เราต้องพัฒนา คือ หลักสูตรต้องมีความเป็นพลวัต มีความยืดหยุ่น และส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาสมรรถนะในแต่ละด้านของตัวเองที่ไม่เหมือนกันได้ พัฒนาเต็มสมรรถนะของตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ

สำหรับนวัตกรรมการประเมินของ PISA นั้น จะเป็นการประเมินที่จะเป็นประโยชน์ในการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งไม่ใช่แนวคิดแบบเดิมที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และติดอยู่กับหลักสูตรแกนกลางว่าให้ผู้เรียนต้องเรียนให้ครบตามวัตถุประสงค์ ซึ่งก็พบปัญหาว่าเมื่อเด็กเรียนฟิสิกส์และวิชาชีววิทยาแล้วไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ แต่ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 นั้นแต่ละคนมีทักษะที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งเป็นหน้าที่ของคุณครูที่จะมองให้เห็นว่าทักษะของเด็กในแต่ละคนนั้น สามารถนำมาพัฒนาและสามารถนำไปใช้ได้ และถ้าเด็กขาดทักษะด้านไหนก็สามารถเติมเต็มได้เช่นกัน ซึ่งทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ไม่ว่าจะเป็น ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) การแก้ปัญหา (Problem Solving) และความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีความค่า PISA ก็พยายามทำข้อสอบเพื่อวัดในสิ่งเหล่านี้

อย่างไรก็ตาม โจทย์ยากในวันนี้ คือ จะทำอะไรที่จะทำให้ระบบ การจัดการศึกษาสร้างสิ่งเหล่านี้ให้แก่เด็ก ในขณะที่ครูเองยังไม่เคยผ่าน การจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างสรรค์กระบวนการเพื่อให้ได้สิ่งเหล่านี้ ให้แก่เด็ก ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของหลักสูตร (Curriculum) การจัดการ เรียนการสอนในชั้นเรียน (Instruction) และการสอบ (Assessment) ทั้งนี้ การสอบ PISA ถือว่าเป็นการสอบที่ดี เปรียบได้กับการตรวจสุขภาพประจำปี คือเป็นการตรวจในองค์รวมทำให้เราเห็นประโยชน์ รวมทั้งถูกกำหนดไว้ ในการประเมินการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของ IMD และ WEF จึงจำเป็นต้องจัดการศึกษาให้ดีขึ้น และเมื่อเห็นความสำคัญตรงนี้ จำเป็นต้อง ดำเนินการเพื่อให้เรามีสุขภาพด้านการศึกษาที่ดีขึ้น ซึ่งต้องปรับใน 3 ส่วน ทั้งในด้านการปรับหลักสูตร (Curriculum) การจัดการกระบวนการเรียนการสอน ในชั้นเรียน (Instruction) และการวัดผลในทุกระดับทั้งการสอบย่อยในห้องเรียน การสอบกลางภาค และการสอบปลายภาค (Assessment) ซึ่งต้องสอดคล้องกัน ในขณะที่ ครู คือ คานงัดที่สำคัญของการจัดการศึกษา โดยผ่านกระบวนการ จัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างเด็กให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นการสร้างเด็กเพื่อให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

การประชุมสภาการศึกษาสวน (OEC Forum) ครั้งที่ 4

ยกกำลังสองโรงเรียนขนาดเล็กด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์ม และโรงเรียนช่วงชั้น

**ดร.อุษณีย์ ธโนศวรรย์ รองเลขาธิการ
สภาการศึกษา** กล่าวเปิดและชี้แจงวัตถุประสงค์
ของการประชุมว่า นโยบายที่สำคัญประการหนึ่ง
ของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งปรับเปลี่ยน
การบริหารจัดการระบบการศึกษาจาก one-size-fits-all
ไปสู่การตอบโจทย์การเรียนรู้และการพัฒนาราย
บุคคลมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ หากพูดถึงความเหลื่อมล้ำ

ทางการศึกษา “โรงเรียนขนาดเล็ก” ยังถือว่าเป็นโจทย์สำคัญ เนื่องจาก
จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและไม่สามารถ
จัดการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จเทียบเท่าโรงเรียนขนาดกลาง
และขนาดใหญ่ กระทรวงศึกษาธิการจึงต้องเร่งดำเนินการให้โรงเรียนเหล่านี้
มีคุณภาพมากขึ้น ซึ่งแนวทางการแก้ปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก มีหลากหลาย
แนวทาง ทั้งการยุบ การควบรวมโรงเรียน รวมถึง “โรงเรียนช่วงชั้น”
และในยุคที่เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทอย่างเข้มข้นกับการจัดการ
เรียนรู้ “ดิจิทัลแพลตฟอร์ม” จึงเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือที่สามารถช่วยลดปัญหา
ด้านการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็กได้

การบรรยาย เรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพ
โรงเรียนขนาดเล็กด้วยแนวคิดโรงเรียนช่วงชั้น
โดย ดร.สุภัทร จำปาทอง เลขาธิการสภาการศึกษา

จากสภาวะประชากรไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535-2545 จำนวนการเกิดของประชากรไทยลดลงคิดเป็นร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด และหลังจากปี 2555 เป็นต้นมา พบว่า อัตราการเกิดลดลงร้อยละ 5 นอกจากนี้ ยังพบว่าภาวะประชากรที่ลดลงดังกล่าว ส่งผลให้การจัดการศึกษาของประเทศไทยต้องมีการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ระดับปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐานต่อเนื่องไปจนถึงระดับอุดมศึกษา นอกจากนี้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 จำนวนผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานลดลง และเมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละระดับของประชากรไทย จะเห็นว่าในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีผู้สำเร็จการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 91 ทั้ง ๆ ที่เป็นการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งควรมีผู้สำเร็จการศึกษาคربร้อยละ 100 ส่วนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีผู้สำเร็จการศึกษาลดลงเหลือร้อยละ 74 แสดงให้เห็นว่ามีเด็กหล่นหาย (out of school student) โอกาสในการเข้าถึงการศึกษาในระดับมัธยมปลายลดลง อันเนื่องมาจากปัญหาความยากจน สถานะทางเศรษฐกิจและครอบครัวที่ทำให้เด็กต้องออกมาสู่ตลาดแรงงาน ในขณะที่สัดส่วนผู้เรียนจบการศึกษาระดับอุดมศึกษาเหลือเพียงร้อยละ 57 ซึ่งเป็นความสูญเสียทางการลงทุนและเป็นการสูญเสียทางโอกาสของเด็กด้วย ทั้งนี้ จากสภาวะการณ์ของจำนวนผู้เรียนที่เข้าสู่ระบบลดลง ทำให้จำนวนโรงเรียนทั้งหมดลดลงรวมถึงโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กจะลดลง แต่จาก

โรงเรียนทั่วประเทศประมาณ 30,000 แห่ง ยังคงมีจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน ซึ่งมีจำนวนนักเรียนต่อห้องส่วนใหญ่น้อยกว่า 10 คนทั้งประเทศประมาณ 15,000 แห่ง

ปัจจุบันโรงเรียนขนาดเล็กหลายแห่งไม่ผ่านการประเมินคุณภาพการศึกษาและประสบปัญหาในหลายด้าน ได้แก่

- 1) ด้านผู้เรียน: ผู้เรียนมีผลการทดสอบ O-NET ต่ำเมื่อเทียบกับโรงเรียนขนาดใหญ่ เนื่องจากทรัพยากรหรือสภาพทางกายภาพไม่เพียงพอ
- 2) ด้านครูและบุคลากร: ปัญหาครูไม่ครบชั้นเรียน ไม่ครบทุกสาขาวิชา ขาดผู้นำที่เข้มแข็ง เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมักเป็นผู้บริหารที่เข้าสู่ตำแหน่งใหม่และไม่มีประสบการณ์
- 3) ด้านการบริหารจัดการ: บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กยังมีไม่มากและการประสานงานกับหน่วยงานอื่นมีน้อย ขาดสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย
- 4) ด้านงบประมาณ: งบประมาณไม่เพียงพอเนื่องจากการจัดสรรงบประมาณพิจารณาจากจำนวนนักเรียน และมีต้นทุนการจัดการเรียนการสอนต่อหัวสูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ๆ

ปัญหาเหล่านี้เป็นสิ่งที่กระทรวงศึกษาธิการพยายามเร่งหาแนวทางแก้ปัญหาโดยตลอด ซึ่งตัวอย่างความสำเร็จของการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มีหลายวิธี อาทิ รูปแบบโรงเรียนเครือข่าย (แก่งจันทน์โมเดล) รูปแบบโรงเรียนศูนย์พักนอน รูปแบบกระบวนการ PILOT 4'S ห้องเรียนเคลื่อนที่บ้านดอยแอก เป็นต้น แต่วิธีหนึ่งที่พยายามผลักดันให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น คือ ระบบโรงเรียนช่วงชั้น ที่เป็นการกำหนดให้โรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในพื้นที่ 5-6 กิโลเมตร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่สามารถเดินทางได้โดยที่ไม่ยุ่งยากเกินไป สามารถทำงานด้วยกันได้ เช่น จากเดิมโรงเรียนจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ถึง 6 ก็เปลี่ยนมาจัดการเรียนการสอนเพียง 1 ช่วงชั้น คือ ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 3 และให้โรงเรียนใกล้เคียงเปิดสอนในช่วงชั้นที่ 2 ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ถึง 6 เป็นต้น ซึ่งการจัดการเรียนการสอนแบบนี้มีข้อดี คือ 1) โรงเรียนในพื้นที่นั้นจะสามารถควบคุมเด็กได้ในจุดเดียวกัน และสามารถส่งต่อเด็กได้ ไม่เกิดปัญหาการแย่งเด็กนักเรียนซึ่งกันและกัน ทำให้โดยภาพรวมแต่ละโรงเรียนจะมีจำนวนนักเรียนมากขึ้น 2) จำนวนชั้นเรียนที่ลดลงจะทำให้ผู้อำนวยการและครูบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ช่วยลดปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรและปัญหาการมีครูไม่ครบชั้นเรียน 3) ครูสามารถออกแบบการจัดการเรียนการสอนได้ง่ายขึ้น จำนวนนักเรียนต่อชั้นเรียนมีมากขึ้น สามารถดูแลนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน

อย่างไรก็ตาม การจัดการโรงเรียนช่วงชั้นอาจจะมีข้อจำกัด เช่น การเดินทางระหว่างโรงเรียน ต้องมีระบบโรงเรียนเครือข่ายเพื่อส่งต่อผู้เรียนจากช่วงชั้นหนึ่งไปอีกช่วงชั้นหนึ่ง จึงจะทำให้การจัดการเรียนการสอนมีความต่อเนื่อง หรือต้องมีระบบโรงเรียนพี่เลี้ยงเพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนแต่ละช่วงชั้น เป็นต้น ซึ่งการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กอาจไม่สามารถคำนึงถึงความคุ้มค่าได้ แต่ให้มองว่าเป็นโอกาสทางการศึกษาของเด็ก การศึกษาจะเปลี่ยนชีวิตและให้โอกาส ทั้งนี้ การศึกษาไม่ได้เป็นเพียงสิ่งเดียวที่เปลี่ยนชีวิตคนได้ เพราะสุดท้ายเด็กทุกคนมีศักยภาพที่แตกต่างกัน การวัดผลด้วยการสอบต่าง ๆ ไม่ได้บ่งชี้ถึงศักยภาพเด็กทุกคน ซึ่งนโยบายการศึกษาที่กำลังสอง มีการพูดถึงเกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาตามศักยภาพที่ตนถนัด ซึ่งวิธีที่จะพัฒนาตามศักยภาพเด็กแต่ละคนในประเทศไทยยังมีน้อย ดังนั้น ในอนาคตการจัดการศึกษาไทยต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปตามศักยภาพเด็ก เพิ่มการจัดการศึกษาเฉพาะทางให้มากขึ้น เพื่อตอบโจทย์การเรียนรู้และการพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล

การเสวนา เรื่อง ลดช่องว่างทางการศึกษาด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์ม

การเสวนาในหัวข้อนี้ เป็นการแลกเปลี่ยนแนวคิดในการลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยอาศัยดิจิทัลแพลตฟอร์มรูปแบบต่าง ๆ โดยวิทยากรผู้มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์จากภาคเอกชน เพื่อนำประสบการณ์และแนวคิดมาพัฒนาต่อยอดสู่การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ทั้งนี้ วิทยากร ประกอบด้วย

- ดร.วิริยะ ฤกษ์พาณิชย์ ผู้ก่อตั้ง www.eduzones.com
- ดร.นิภาพร กุลสมบูรณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา บริษัท ปีโก (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน)
- นายอนุสรณ์ ดำรงธรรม ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และการศึกษา บมจ.ทรู คอร์ปอเรชั่น
- รองศาสตราจารย์ ดร.อนิรุทธิ์ สติมัน อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผู้ดำเนินรายการ

ดร.วิริยะ ฤชชัยพาณิชย์ ได้นำเสนอถึงจุดเริ่มต้น

ของการก่อตั้งเว็บไซต์ การพัฒนาดิจิทัลแพลตฟอร์มต่าง ๆ รวมถึงแนวทางการนำดิจิทัลแพลตฟอร์มมาใช้ในการจัดการศึกษา ว่า จุดเริ่มต้นของการก่อตั้งเว็บไซต์ คือ การตั้งโจทย์จากปัญหาที่พบว่าประเทศไทยยังขาดโอกาส

ขาดแหล่งและสื่อการเรียนรู้ จนนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ที่จะนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษา จึงมีการจัดทำเว็บไซต์ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการเป็นสื่อกลางด้านการศึกษาในการพัฒนาคน และเพื่อให้เกิดดิจิทัลแพลตฟอร์มที่เป็นเครื่องมือสื่อกลางการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถพัฒนาทักษะสำคัญเป็นรายบุคคลได้ และจากการเห็นปัญหาของครูในการสอนเด็ก เช่น ครูแนะแนวมีปัญหาเรื่องการแนะแนว เพราะไม่มีเครื่องมือ จึงมีความคิดที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบ Active Learning โดยนำความรู้ทางวิชาการมาผนวกกับเทคโนโลยี ต่อยอดจนเกิดเป็นแอปพลิเคชันที่ชื่อ CBL Tool เป็นเครื่องมือที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนแบบ Creativity-based Learning โดยมุ่งหวังที่จะมีส่วนช่วยให้ครูได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอน ใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบันให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดกับการเรียนการสอน CBL Tool จะทำให้ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมกับการเรียนการสอนได้ตลอดเวลา เกิดความกระตือรือร้นในการเรียน และสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้ในทันทีระหว่างการเรียนการสอน

สำหรับแนวทางในการนำดิจิทัลแพลตฟอร์มมาช่วยในการพัฒนาและสนับสนุนการจัดการศึกษาตามนโยบายของรัฐบาลนั้น ความเป็นผู้นำดิจิทัลแพลตฟอร์มมาสอนครูแนะแนว เพื่อให้ครูแนะแนวมีข้อมูลที่ทันสมัย สามารถนำไปถ่ายทอดและแนะแนวให้เด็กได้ ซึ่งแพลตฟอร์มนั้นไม่ได้เป็นอะไรที่ใหญ่โตหรือทำได้ยาก แพลตฟอร์มที่จะนำมาใช้สำหรับครูแนะแนวหรือบุคลากรทางการศึกษาไม่จำเป็นต้องเป็นแพลตฟอร์มใหม่ เพียงแต่เราต้องกระตุ้นให้

ครูเข้าไปใช้แพลตฟอร์มที่มีอยู่เดิมและใช้เป็นประจำ เช่น Line, Facebook มาเพิ่มเติมองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้ครูสามารถเข้าไปค้นหาสิ่งใหม่ ๆ และใช้ประโยชน์จากแพลตฟอร์มนั้น ๆ ได้ นอกจากนี้ ยังมีอีกหนึ่งแพลตฟอร์มของภาครัฐที่น่าสนใจ คือ “DEEP” หรือ Digital Education Excellence Platform ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มที่ออกแบบโดยกระทรวงศึกษาธิการ เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ (Human Capital Excellence Center: HCEC) ซึ่ง DEEP จะเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูล Big data ของกระทรวงศึกษาธิการ อีกทั้งยังเป็นแพลตฟอร์มที่ช่วยสร้างการเรียนรู้ที่มีหลักสูตรต่าง ๆ รองรับโดยผู้เรียนสามารถเลือกหัวข้อเรียนตามสมรรถนะที่ต้องการพัฒนาได้ ซึ่งในอนาคตกระทรวงศึกษาธิการได้วางแผนให้ DEEP เป็นแพลตฟอร์มสำคัญ ที่นอกจากจะช่วยพัฒนาองค์ความรู้ให้นักเรียนและครูในระบบแล้วยังช่วยปรับเปลี่ยนระบบการเรียนการสอนของไทย ให้ผู้เรียนได้ทำการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองนอกห้องเรียน และนำมาวิเคราะห์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครู ที่จะรับหน้าที่ในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกทางการเรียน (Facilitator) อันจะเป็นส่วนหนึ่งในการปรับเปลี่ยน และเปิดกว้างให้การศึกษาไทยก้าวสู่การศึกษายุคใหม่ ส่งผลต่อการสร้างทุนมนุษย์ที่มีความเป็นเลิศในอนาคต

อย่างไรก็ตาม การที่จะนำเทคโนโลยีหรือดิจิทัลแพลตฟอร์มมาช่วยลดช่องว่างทางการศึกษาได้ ต้องเกิดจากการลงมือปฏิบัติจริง ภาครัฐต้องสนับสนุนงบประมาณโดยมีภาคเอกชนให้ความร่วมมือ นอกจากนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน และบุคลากรทางการศึกษาต้องให้ข้อเสนอแนะหรือเสียงสะท้อนอย่างตรงไปตรงมาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ซึ่ง social network จะเป็นอีกแพลตฟอร์มหนึ่งที่สำคัญในการสร้างการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา เกิดการต่อยอดความคิดสร้างสรรค์ แอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่จะมาช่วยลดช่องว่างของคุณภาพการศึกษาได้

ดร.นิภาพร กุลสมบุรณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา
บริษัท บีโก (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน) ได้นำเสนอว่า
บริษัท บีโก (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน) ได้ริเริ่มงาน
EDUCA ซึ่งเป็นงานมหกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนา
วิชาชีพครู EDUCA เน้นในเรื่องของการพัฒนาครู
โดยมุ่งเน้นพัฒนาจากครูผู้สอนมาเป็นผู้ออกแบบ
การเรียนรู้ ให้มีความรู้ ทักษะ และทักษะที่นำดิจิทัลเทคโนโลยีเข้ามาช่วย
ออกแบบพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ซึ่ง EDUCA มีการผลักดันดิจิทัล
เข้ามามีส่วนในการสร้างครูรุ่นใหม่ให้มีทักษะ โดยไม่ละเลยครูรุ่นเดิมที่อยู่ใน
ระบบที่จะพัฒนาทักษะเหล่านี้ไปด้วยกัน

ในการพัฒนาครู EDUCA ได้พัฒนาดิจิทัลแพลตฟอร์มในหลากหลาย
รูปแบบ เช่น เว็บไซต์ Facebook fanpage ที่มีคอนเทนต์หลากหลายประเด็น
ทั้งการเรียนการสอน เทคนิคการเรียนรู้ นโยบายทางการศึกษาทั้งของไทย
และต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมี Podcast ที่นำเสนอข่าวสารให้ครูได้ทราบ
ความเคลื่อนไหวทางการศึกษา รวมถึงการจัดการสัมภาษณ์ด้วยแอปพลิเคชัน
Zoom กับผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ อาทิ กุมารแพทย์ นักจิตวิทยา อาจารย์ครุศาสตร์
ศึกษาศาสตร์ เพื่อสื่อสารกับครูและช่วยเหลือครูทุกคนในการสร้างเด็กไปสู่
จุดมุ่งหมาย คือ สร้างเด็กให้เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม
เพื่อสังคมที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน สร้างให้เด็กเป็นผู้เรียนรู้เพื่อสร้างงาน
และคุณภาพชีวิตที่ดี รวมถึงการมีค่านิยมร่วมกัน เพื่อนำไปสู่เป้าหมาย
ของการจัดการศึกษาาร่วมกัน คือ มาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่ง EDUCA
เล็งเห็นว่าถ้าครูมีเป้าหมายดังกล่าวร่วมกัน จะทำให้สามารถเลือกเครื่องมือ
และดิจิทัลแพลตฟอร์มซึ่งจะขยายกำลังของความรู้ไปได้อย่างทั่วถึง และ
สามารถพัฒนาเด็กทุกคนตามศักยภาพที่มีสูงสุด มีความเป็นเลิศในแบบตัวเอง
ทั้งในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่

ทั้งนี้ แนวทางในการนำดิจิทัลแพลตฟอร์มมาดำเนินการตามนโยบายของรัฐ EDUCA มีการจัดตั้งหน่วยวิจัยและพัฒนาการสื่อสารองค์ความรู้ที่มุ่งศึกษา ค้นคว้า วิจัย คัดสรรและพัฒนาความรู้ด้านการศึกษาและพัฒนาวิชาชีพครูจากทั่วโลก ซึ่งจากการค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการศึกษาที่มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกันทั้งระบบให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืนและเกิดการปฏิรูปได้จริงนั้น ต้องเน้นสร้างสรรค์และสื่อสารองค์ความรู้ไปยังกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องและมีบทบาทหน้าที่สนับสนุนการพัฒนาและปฏิรูปทั้งระบบการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูใหญ่ ครู และครูของครู (ครุศาสตร์) โดยมีดิจิทัลแพลตฟอร์มเป็นเครื่องมือหรือกลยุทธ์ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ ซึ่งวิธีการที่จะออกแบบกิจกรรมใน EDUCA หรือแพลตฟอร์มของ EDUCA ต่าง ๆ คือ เลือกใช้แพลตฟอร์มที่มีอยู่เดิม อยู่ในความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย และตรงตามความต้องการเพื่อให้ผู้ใช้งานเข้าถึงและสะดวกมากที่สุด นอกจากนี้ EDUCA ยังเน้นการสื่อสารและสร้างความผูกพัน โดยความผูกพัน คือ การสร้างเครือข่ายที่จะสื่อสารกัน ซึ่งการสื่อสารไม่ใช่ทางเดียวแต่จะต้องมีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องซึ่งสอดคล้องกับนโยบายเกี่ยวกับการยกกำลังสอง ตั้งแต่เรื่องของการสร้าง engagement ร่วมฟัง ร่วมคิด และร่วมทำ

อย่างไรก็ตาม การที่จะทำแพลตฟอร์มใด ๆ ตามวิสัยทัศน์ที่มีจะต้องเข้าใจถึงระบบนิเวศทางการศึกษา (Education Ecosystem) ด้วยว่ามีความเกี่ยวข้องกันในหลาย ๆ เรื่อง การที่จะส่งผลถึงตัวเด็กได้ จะต้องผ่านไปในหลาย ๆ จุด เพราะฉะนั้นการศึกษาคือการลงทุนระยะยาว แต่ดิจิทัลแพลตฟอร์มจะช่วยขยายให้รวดเร็วและกว้างขวางยิ่งขึ้นหากใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

นายอนุสรณ์ ดำรงธรรม ผู้ช่วยผู้อำนวยการ
ฝ่ายวิชาการและการศึกษา บริษัท ทู
คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ได้นำเสนอการ
ลดช่องว่างทางการศึกษาด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์ม
ในมุมมองของภาคเอกชนว่า การศึกษาไม่ใช่
เรื่องของใครคนใดคนหนึ่ง ดังนั้น ไม่ว่าจะ

เป็นภาครัฐ เอกชน ครู หรือผู้อำนวยการสถานศึกษาทุกคน สามารถช่วยให้
การศึกษาของประเทศไทยพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น บริษัททูราฯ จึงเริ่มทำ
การศึกษาตั้งแต่ปี 2550 โดยโครงการแรกที่เริ่มทำ คือ โครงการทูลูกปัญญา
ซึ่งเป็นโครงการที่เริ่มต้นร่วมพัฒนาโรงเรียนกับโรงเรียน สพฐ. มีการมอบสื่อ
ของบริษัททูราฯ เช่น อินเทอร์เน็ต เคเบิลทีวี ให้แก่โรงเรียน จากนั้นมีการจัดทำ
ช่องทูลูกปัญญา เว็บไซต์ แมกกาซีน แอปพลิเคชัน ซึ่งสิ่งที่ทูราฯ ให้ความสำคัญ
คือ สื่อทุกอย่างต้องคิดให้ครบ 360 องศา เพราะอยากให้เด็กและบุคลากร
ทางการศึกษาสามารถเข้าถึงได้มากที่สุด บริษัททูราฯ ยังมีการสร้างวัฒนธรรม
การมีส่วนร่วมด้านการศึกษาผ่านโครงการผู้นำเพื่อการพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืน
จัดตั้งมูลนิธิสานอนาคตทางการศึกษา และโรงเรียนประชารัฐ โดยบริษัททูราฯ
มีพาร์ทเนอร์ที่เป็นบริษัทชั้นนำประมาณ 40 บริษัท ที่ร่วมมอบสื่อการเรียน
การสอน องค์ความรู้ การ coaching รวมถึงบุคลากรที่จะไปช่วยทำงาน
ด้านการศึกษาให้แก่โรงเรียน เรียกว่า school partner ซึ่งมีประมาณ 4 พัน
กว่าโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีการจัดทำรายการที่เน้นการให้ความรู้ด้านคุณธรรม
มีการทำสื่อการเรียนการสอนตั้งแต่อนุบาลถึงมัธยม จัดทำหลักสูตรเทคโนโลยี
ในการคำนวณ โรบोटิกส์ ดนตรี ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน เพื่อเป็นผู้นำ
ด้านนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์และเกิดระบบการเรียนการสอน
ยุคใหม่

จากสื่อการเรียนการสอน โครงการต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาในข้างต้น บริษัทฯ ได้นำมาต่อยอดในการจัดทำแพลตฟอร์มที่ชื่อว่า VLEARN ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการบริหารสถานศึกษา โดยแพลตฟอร์มประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ 1) Virtual classroom หรือห้องเรียนเสมือนจริงที่สามารถจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบเรียลไทม์ รวมถึงการจัดประชุมออนไลน์ 2) Education hub หรือศูนย์กลางการศึกษา ซึ่งใช้ในการสั่งงาน ส่งรายงาน ติดตามประเมินผล และมีคลังความรู้ คลังบทเรียน และคลังข้อสอบ 3) เครื่องมือในการบริหารสถานศึกษาและการเรียน ไม่ว่าจะเป็นแชท ห้องสมุดออนไลน์ ที่ครูหรือผู้ใช้งานสามารถนำความรู้ ข้อสอบ หรือสิ่งอื่น ๆ มาแขวนเป็นห้องเรียนส่วนตัวได้ ซึ่ง VLEARN จะเป็นแพลตฟอร์มที่เป็นตัวช่วยสำหรับผู้อำนวยการโรงเรียนในการจัดการสถานศึกษา และครูสามารถนำไปใช้กับการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โดยผู้ที่ต้องการใช้งานสามารถสมัครได้ฟรีไม่มีค่าใช้จ่าย นอกจากนี้บริษัทฯ ยังคำนึงถึงต้นทุนในการใช้แพลตฟอร์มของครูและผู้ใช้งาน เช่น ค่าอินเทอร์เน็ต หรือ data usage ระหว่างการใช้งานด้วยสัญญาณ 4G ทางบริษัทจึงไม่มีการเก็บค่าใช้จ่ายหรือเบิร์น data usage จากผู้ใช้แพลตฟอร์มของบริษัท เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกและลดค่าใช้จ่ายทางการศึกษา

สำหรับอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนดิจิทัลแพลตฟอร์มไปสู่ผู้ใช้งาน พบว่า ปัจจุบันอุปสรรคในการใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม ได้แก่ ครูได้รับการอบรมหรือพัฒนาด้านเทคโนโลยีดิจิทัลไม่ทั่วถึง กล่าวคือ เมื่อมีหลักสูตรการอบรมด้านเทคโนโลยีหรือดิจิทัลแพลตฟอร์ม โรงเรียนแต่ละแห่งมักส่งตัวแทนครูที่มีอายุน้อย ครูที่สอนเทคโนโลยีหรือสอนวิชาโสตทัศนศึกษา ไปอบรมเพียงไม่กี่คน แล้วจึงค่อยให้ครูที่ผ่านการอบรมมาถ่ายทอดให้แก่ผู้อำนวยการหรือครูประจำรายวิชาอื่นในภายหลัง อีกทั้งครูยังขาดการค้นคว้า เรียนรู้การใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มต่าง ๆ ที่ทันสมัย

ซึ่งมีข้อเสนอแนะว่า ครูทุกคนสามารถเรียนรู้การใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มไปพร้อม ๆ กันได้ ไม่เจาะจงเฉพาะครูในสายวิชาที่เกี่ยวข้อง โดยการเรียนรู้การใช้สามารถเริ่มจากตัวเอง จากการใช้แพลตฟอร์มง่าย ๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การมอบหมายงานหรือการให้การบ้านเด็กผ่านแอปพลิเคชันไลน์ การจัด Video Conference กลุ่มเล็ก ๆ เป็นต้น อีกทั้งครูผู้สอนยังสามารถติดตามความเคลื่อนไหวหรือเทรนด์การใช้เครื่องมือด้านการศึกษาและแพลตฟอร์มใหม่ ๆ ของทั่วโลกได้จากเว็บไซต์ www.Toptools4learning.com ซึ่งเป็นเว็บไซต์ในการจัดอันดับเครื่องมือและแพลตฟอร์ม ว่ามีแพลตฟอร์มใดเป็นที่นิยมของผู้ใช้งานในด้านการศึกษา และแพลตฟอร์มใดที่จะสามารถนำมาปรับใช้กับการจัดการเรียนการสอนได้

นอกจากเว็บไซต์ดังกล่าวแล้ว ยังมีอีกหนึ่งแพลตฟอร์มที่น่าสนใจคือ Massive Open Online Course หรือ MOOC เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จำนวนมาก เป็นแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ที่จัดระบบความรู้จนเป็นรายวิชาหรือหลักสูตร เพื่อให้ผู้สนใจเรียนรู้ได้อย่างมีทิศทางผ่านช่องทางออนไลน์ หน้าเว็บไซต์ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น การดูวิดีโอ การอ่าน Text / Infographic การทำแบบทดสอบ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่าน Discussion ต่าง ๆ และยังสามารถเชื่อมโยง Course Online เข้ากับเครื่องมือในด้านเทคโนโลยีการศึกษาต่าง ๆ ได้โดยแนวคิดการเรียน MOOC จะเน้นให้ผู้เรียนมีความสุขกับการเรียนรู้ จนเกิดปฏิสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน รวมถึงการให้ความสำคัญกับการ Keep Communication ระหว่างผู้สอนและนักเรียน ซึ่งมีการให้ข้อเสนอแนะแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน โดยการเปิดช่องทางการติดต่อสื่อสารในหลายช่องทางด้วยดิจิทัล นอกจากนี้ระบบการจัดการเรียนการสอนของไทยแบบ Classroom based ที่ยึดชั่วโมงการเรียนและมีรายวิชาที่ค่อนข้างมากเป็นสำคัญ อาจส่งผลให้เด็กขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่เด็กสนใจอีกด้วย

อย่างไรก็ดี แม้ว่าอุปสรรคของดิจิทัลแพลตฟอร์มจะมีค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะเป็นในฝั่งผู้บริหาร ครู เด็ก คนพัฒนาแพลตฟอร์ม รวมถึงยังไม่มีแพลตฟอร์มใดที่สามารถตอบโจทย์การเรียนการสอนได้ดีที่สุด แต่ถ้าหากครูผู้สอนสามารถเลือกและนำมาปรับใช้ได้อย่างเหมาะสม คำนึงถึงผลสัมฤทธิ์ที่จะเกิดกับผู้เรียน ผนวกกับการมีวิธีการจัดการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ดี ดิจิทัลแพลตฟอร์มต่าง ๆ ที่มีอยู่จะสามารถช่วยตอบโจทย์ครูและนักเรียนในยุควิถีใหม่ เกิดการพัฒนาได้ตรงจุดตามความต้องการของผู้เรียน และช่วยลดช่องว่างทางการศึกษาได้

การประชุมสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ 5

ยกกำลังสองครูยุคใหม่ ผ่านมุมมองของผู้ปกครอง เยาวชน และชุมชน

ดร.อุษณีย์ ธโนสวรรัย รองเลขาธิการสภาการศึกษา เป็นประธานเปิดการประชุมและกล่าวว่า เนื่องจากโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อีกทั้งเกิดอุบัติการณ์ที่ไม่ได้คาดหมายล่วงหน้า เช่น การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาหรือโควิด-19 การศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนไปด้วย การศึกษายกกำลังสอง คือ การปรับเปลี่ยนไปพร้อมกันทั้งระบบ ได้แก่ นักเรียน ครู ห้องเรียน สื่อการเรียนรู้ และโรงเรียน ครูเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการสร้างคนไปสู่ความเป็นเลิศ บทบาทของครูจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ครูยุคใหม่ต้องปรับตัวเพื่อก้าวให้ทันโลกและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ครูจะจัดการและเตรียมตัวกับสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างไร ครูจะพัฒนาตนเองโดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างไร ขณะเดียวกัน ครูต้องสร้างความเข้มแข็งให้กับนักเรียน สอนให้นักเรียนรู้เท่าทันกับสื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ “ใช้ให้เป็น และเกิดประโยชน์” อีกทั้ง ต้องสอนให้นักเรียนยึดถือคุณงามความดี เก่งได้ตามความถนัดและความสนใจของตน การประชุมครั้งนี้

เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นความต้องการครูยุคใหม่ในมุมมองของผู้ปกครอง เยาวชน และชุมชน ทั้งนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจะรวบรวมข้อเสนอแนะที่ได้นำไปใช้ประโยชน์ในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาการศึกษาของประเทศต่อไป

การบรรยายพิเศษ เรื่อง **แนวทางการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21** โดย **ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร**
กรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

ในฐานะผู้ปกครอง หากให้เลือกระหว่างโรงเรียนที่ทุ่มเททรัพยากรทั้งหมดมุ่งสอนให้บุตรหลานเป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจที่เกิดมาเป็นลูกของเรา กับโรงเรียนที่เน้นสอนให้เป็นคนเก่งได้คะแนนสูงทุกวิชา ในฐานะผู้ปกครองจะเลือกส่งบุตรหลานเข้าเรียนที่ใดก่อน ที่ประชุมตอบอย่างเป็นเอกฉันท์ว่า “เลือกโรงเรียนที่ 1” จะเห็นได้ว่าความดีเป็นเรื่องใหญ่ แต่ระบบการศึกษาของประเทศยังคงยกย่องหรือเน้นการเรียนการสอนให้เป็นคนเก่ง ดังนั้น จึงมีความพยายามปรับระบบการศึกษาให้มุ่งพัฒนาคนให้เป็นคนดีขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ในครรภ์มารดาไปจนตลอดชีวิต ตลอดหลายปีที่ผ่านมา มีความพยายามอย่างหนักที่จะปรับทัศนคติด้านนี้มาโดยตลอด ซึ่งสำเร็จเป็นรูปธรรมโดยได้ตราไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ระบุในมาตรา 54 วรรคสามว่า การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ครู มีหน้าที่ผลิตนักเรียนให้เป็นคนดี สามารถทำธุรกิจประกอบสัมมาชีพ พึ่งพาตนเองได้ โดยไม่ต้องขอความช่วยเหลือจากภาครัฐ เพื่อสังคมเจริญรุ่งเรือง จะเห็นได้จากพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562 ซึ่งเป้าหมายการปฏิรูปประเทศ คือ **มั่งคั่ง ยั่งยืน มั่นคง**

ครู ต้องสอนให้เด็กมีความพอเพียง มีฝีมือสร้างสรรค์จนประสบความสำเร็จ โดยรู้จักแบ่งปัน ตลอดจนสามารถแข่งขันได้ มิใช่มุ่งเน้นการแข่งขันโดยไม่สนใจคุณงามความดี ทั้งนี้ ต้องเริ่มสอนตั้งแต่อายุในครรภ์มารดา โดยมีพ่อแม่เป็นแบบอย่าง เพื่อให้เด็กซึมซับและปฏิบัติตาม ตั้งมั่นปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาอย่างต่อเนื่อง สนใจในวิกฤติปัญหา สามารถคิดวิเคราะห์หน้าปัญหาเป็นแนวทางในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นหนทางนำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหา รู้จักการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้อย่างเหมาะสม จนเกิดความเชี่ยวชาญตามความถนัดของตน อีกทั้งต้องรู้จักใช้และรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมเพื่อให้นุชนุชยและธรรมชาติคงอยู่พึ่งพาอาศัยกัน อย่างยั่งยืน มนุษยชาติจะดำรงอยู่ได้ด้วยทรัพยากร หากไร้ซึ่งทรัพยากรประเทศชาติจะคงอยู่ต่อไปไม่ได้ จึงต้องเรียนรู้ในการอนุรักษ์ใช้ทรัพยากรอย่างถูกต้อง ครุยุคใหม่ควรมีการวิจัยหาคำถามความรู้ สร้างสรรค์สิ่งใหม่อย่างสม่ำเสมอ ให้ทันกับสถานการณ์ และเทคโนโลยีปัจจุบัน เนื่องจากโลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องมีการค้นคว้าองค์ความรู้ใหม่ ๆ ทุก ๆ ไตรมาส เพื่อให้ทันกาลที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งไม่สามารถใช้วิธีการสอนแบบเดิม ๆ ได้อีกต่อไปแล้ว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมุ่งเน้นให้ประชาชนสามารถช่วยเหลือตนเองและชุมชน ไม่พึ่งบ้านเกิด จากสถานการณ์เกิดโรคระบาดโควิด-19 ทั่วโลก ทำให้ประชาชนได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง ธุรกิจหลายประเภทไม่สามารถดำเนินกิจการได้ แรงงานตกงานต้องกลับบ้านเกิดจำนวนมาก ซึ่งตรงกับทฤษฎีที่ว่า ประเทศใดที่พึ่งพาตลาดโลกสูง ประเทศนั้นย่อมมีความเสี่ยงสูง แต่ประเทศที่วางระบบการพึ่งพาตนเองภายในประเทศ

ย่อมมีความเสี่ยงต่ำไปด้วย ประเทศไทยกำลังถล่มตัวโดยพึ่งพายานนอกมากขึ้น รายได้ส่วนใหญ่มาจากการท่องเที่ยว แต่เมื่อเกิดโรคระบาดเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก ไม่สามารถมีรายได้จากนักท่องเที่ยวได้อีกต่อไป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จึงทรงโปรดเกล้าฯ พระราชทานที่ดินเปิดเป็นฟาร์มตัวอย่าง 30 แห่งทั่วประเทศ รับแรงงานตกงานเข้าฝึกงานให้รู้จักพึ่งพาตัวเองได้ สามารถทำกินได้ภายใน 1 เดือน สามารถนำไปฝากครอบครัวได้ใน 2 เดือน และมีเหลือนำไปแบ่งปันผู้ขาดโอกาสและชุมชนได้ภายใน 3 เดือน อีกทั้งพระองค์ฯ ทรงห่วงใยนักโทษที่จะได้รับพระราชทานอภัยโทษให้กลับเข้าสู่สังคม แต่กลับถูกรังเกียจหางานทำไม่ได้ จนต้องกระทำความผิดซ้ำและหนักขึ้นกว่าเดิมอีก เพื่อสร้างโอกาสให้ได้กลับมาอยู่ในสังคม พระองค์ฯ จึงมีพระราชดำริให้สร้างงาน ฝึกอาชีพ แก่นักโทษที่ใกล้พ้นโทษ เพื่อให้พ้นโทษเหล่านี้มีอาชีพเลี้ยงตัวได้ไม่ไปสร้างความเดือดร้อนให้สังคมต่อไป ดังปรากฏในภาพวาดฝีพระหัตถ์พระราชทาน “โคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง” เป็นพระราชดำริของพระเจ้าอยู่หัวฯ หากทุกพื้นที่มุ่งมั่นสร้างความเข้มแข็งในชุมชน อุดมสมบูรณ์ ร่วมกันพัฒนาอาชีพ ปลุกต้นไม้เพื่อสร้างความชุ่มชื้น รักษาทรัพยากรธรรมชาติ ประเทศจะไม่แห้งแล้ง ซึ่งเป็นสังคมที่น่าอยู่ที่สุดในโลก สร้างความมั่นคงและยั่งยืนแก่ชาติตลอดไป

นอกจากนี้ ครูมีหน้าที่ต้องจัดกระบวนการหาความรู้ให้นักเรียนสามารถค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมได้ เพราะโลกในปัจจุบันเอื้อต่อการสืบค้นข้อมูลได้สะดวกรวดเร็วมาก ด้วยเทคโนโลยีปัจจุบันเด็กสามารถหาข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลา ครูจึงเป็นผู้กระตุ้นชี้แนะให้เกิดการสืบค้นหาความรู้ สร้างแรงบันดาลใจ เป็นที่รักและเคารพ เป็นแบบอย่างในความกตัญญู มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ครูไม่จำเป็นต้องเก่งในทุกเรื่อง ในด้านที่ไม่ถนัดครูมีหน้าที่ชี้แนะพาไปพบผู้เชี่ยวชาญ หากครูสามารถเข้าถึงเด็กได้ เด็กจะเปิดใจและขอปรึกษาครูในทุกเรื่อง ทั้งนี้ ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละด้าน อาจไม่สามารถมาเป็นครูได้ด้วยข้อจำกัดของระเบียบกระทรวง

ศึกษาธิการ ดังนั้น โรงเรียนจึงควรมีความเป็นอิสระ เป็นเจ้าของหลักสูตร ตามบริบทของตนเอง สามารถกำหนดคุณสมบัติของครูและเลือกครูผู้สอนได้ด้วยตนเอง โรงเรียน นักเรียน ครู และผู้ปกครองมีอำนาจในการบริหารจัดการโรงเรียน โรงเรียนเป็นเจ้าของอำนาจในการตัดสินใจกำหนดเลือกมาตรฐานหลักสูตรและครูของโรงเรียนเอง เด็กทุกคนมีสิทธิเลือกเรียนได้ตามความถนัดของตน กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่ให้โอกาส โดยกำหนดวิชาบังคับไม่เกินร้อยละ 30 ส่วนร้อยละ 70 โรงเรียนกำหนดขึ้นเองตามความเหมาะสมกับภูมิสังคมของแต่ละโรงเรียน ผู้อำนวยการ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง มีสิทธิมีเสียงเท่าเทียมกัน ร่วมกันพิจารณาโดยใช้เหตุและผลเป็นหลัก

พ่อแม่เป็นครูคนแรก ลูกเรียนรู้จากพฤติกรรมของพ่อแม่ การลงทุนที่คุ้มค่าที่สุด คือ การลงทุนในช่วงอยู่ในครรภ์มารดาจนถึงอายุ 7 ปี ซึ่งได้ผลมากกว่าดำเนินการหลังจากนี้ถึง 10 เท่า การศึกษาเรียนรู้จากปัญหาที่เกิดขึ้น นำมาซึ่งหนทางแห่งการแก้ปัญหา นั่น ๆ จึงจะไปสู่ความเชี่ยวชาญตามความถนัด พ่อแม่ และครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก กล้าหาญในการทำความดี ทำดีให้เด็ก ๆ ดูเป็นแบบอย่าง ในขณะที่สังคมปัจจุบันเห็นความสำคัญของเงิน การศึกษายังสูงยิ่งทำให้คนเห็นแก่ตัว ทำงานหาเงินได้จำนวนมากในเมืองใหญ่แต่กลับอกตัญญูไม่ดูแลพ่อแม่ สังคมปัจจุบันเดินไปในการที่เห็นแก่วัตถุ เงินสำคัญกว่าความดี การเปิดให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนเพื่อหวังรายได้จึงไม่ใช่ทางแก้ปัญหาที่ถูกต้อง ดังนั้น การศึกษาต้องปลูกฝังให้คนกตัญญูตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา นามงคลชีวิต 38 ประการมาใช้เป็นหลักในชีวิตประจำวันอย่างสม่ำเสมอ ศีลธรรม และศิลปวัฒนธรรม จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต ดังบทร้อยกรองเรื่อง “หัวใจเมือง” ประพันธ์โดย นายถนอม อัครเศรณี ที่ว่า

เมืองใดไม่มีทหารหาญ

เมืองใดไร้จอมพารา

เมืองใดไม่มีพณิชเลิศ

เมืองใดไร้ศิลป์โสภณ

เมืองใดไม่มีกวีแก้ว

เมืองใดไร้นาริงาม

เมืองใดไม่มีดนตรีเลิศ

เมืองใดไร้ธรรมอำไพ

เมืองนั้นไม่นานเป็นข้า

เมืองนั้นไม่เข้าอับจน

เมืองนั้นย่อมเกิดขัดสน

เมืองนั้นไม่พ้นเสื่อมทรม

เมืองนั้นไม่แคล้วคนหยา

เมืองนั้นสิ้นความภูมิไ

เมืองนั้นไม่เพริศพิสมัย

เมืองนั้นบรลัยแค้นเอย

จากสถานการณ์ปัจจุบัน ควรสนับสนุนการจัดการศึกษาให้กับบุคคลใน 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) คนตกงานซึ่งจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นอีกจำนวนมาก จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต้องฝึกอบรมเพื่อสร้างอาชีพในระยะสั้น ระยะกลาง หรือสะสมในรูปแบบธนาคารหน่วยกิต โดยมุ่งเน้นให้มหาวิทยาลัยจัดหลักสูตรพิเศษ (Unconventional) ที่แตกต่างจากรูปแบบเดิมเพื่อรองรับคนตกงานเพิ่มในจำนวนมาก 2) ประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ เศรษฐกิจผู้สูงอายุ (silver economy) จะต้องฝึกอบรมผู้สูงอายุเหล่านี้อย่างไรให้เป็นภาระของสังคม ทั้งร่างกาย สมอง และจิตใจ การศึกษาต้องเข้ามามีส่วนช่วยลดปัญหาเหล่านี้ จะทำอย่างไรให้ฝึกอบรมผู้สูงอายุมาเป็นพลังของสังคมซึ่งเป็นการศึกษาที่ยากที่สุด ต้องเป็นการศึกษาแบบนอกรอบ โดยใช้โรงเรียนและมหาวิทยาลัยเข้ามาช่วยจัดการศึกษา 3) หญิงตั้งครรภ์ ทารกในครรภ์จนถึงวันที่เด็กมีความสามารถในการเรียนรู้ได้ดีกว่าวัยอื่น ๆ ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งต้องให้มารดาและเด็กมีความสมบูรณ์พร้อมทั้งสุขภาพร่างกาย สมอง และจิตใจ ได้รับสารอาหารที่ครบถ้วน แม่ต้องได้รับการพัฒนาตั้งแต่ก่อนตั้งครรภ์โดยอาศัยความร่วมมือกันทุกภาคส่วน เป็นหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาต้องนำ

เสนอนโยบายในการพัฒนามนุษย์เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปบูรณาการร่วมกันได้ และไม่ยึดติดกับรูปแบบและกรอบแนวความคิดแบบเดิม ๆ ไม่มีใครทราบดีว่าโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาหรือโควิด – 19 จะอยู่กับเราอีกนานเท่าใด ดังนั้น การศึกษาจะต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของมนุษย การศึกษาต้องสอนให้คนมีกิน มีใช้เพื่อนำไปขายเหมือนแต่ก่อน ทุกชาติต้องร่วมมือช่วยเหลือกันให้พ้นจากวิกฤติ ดังที่ต่างประเทศยกย่องว่ามนุษยชาติจะรอดได้หากปฏิบัติตามแนวพระราชดำริของพระมหากษัตริย์ไทย

การเสวนา เรื่อง **ครูยุคใหม่ในมุมมองของผู้ปกครอง** เยาวชนและชุมชน

การเสวนาในหัวข้อนี้ เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และมุมมองเกี่ยวกับครู โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความใกล้ชิดกับครู อันประกอบด้วยผู้ปกครอง เยาวชน และชุมชน เพื่อสะท้อนให้เห็นอีกแง่มุมหนึ่งเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูที่ผู้ปกครอง เยาวชน และชุมชนต้องการ อันจะนำไปสู่การพัฒนาครูในอนาคต โดยวิทยากร ประกอบด้วย

- นายอภิศักดิ์ เทพผดุงพร นายกสมาคมผู้ปกครองและครูสตรีวิทยา
- นายณัฐธีร์ โกศลพิศิษฐ์ ผู้ประกาศข่าวและพิธีกร
- นางสาวธนภรณ์ ลูประสงค์จิตร ประธานนักเรียนโรงเรียนเบญจมราชาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์
- นางสาวพิรดา ชูระเจน ครูโรงเรียนวัดโสมนัส เป็นผู้ดำเนินรายการ

นายณัฐธีร์ โกศลพิศิษฐ์ ผู้ประกาศข่าว พิธีกร และผู้ปกครอง กล่าวว่า ไม่ใช่เพียงในประเทศไทยเท่านั้นที่ต้องการครูยุคใหม่ สังคมโลกต้องการครูยุคใหม่ที่ปรับเปลี่ยนกระบวนการในการทำหน้าที่ รูปแบบการศึกษาของโลกมีการปรับเปลี่ยนไปจากเดิมมาก แต่รูปแบบการเรียนการสอนของไทยยังคงใช้รูปแบบเดิม คือ ครูสอนความรู้ กระบวนการเรียนการสอนแบบเดิมเป็นการให้ความรู้โดยผ่านกิจกรรมตามกรอบแนวคิดที่ครูกำหนดไว้ให้ เป้าหมายคือ การสอบเพื่อเข้ามหาวิทยาลัย หากครูยังคงใช้รูปแบบและกรอบเดิมอยู่ จะไม่สามารถสร้างคนรุ่นใหม่เพื่อมาขับเคลื่อนประเทศในอนาคตได้ นั่นหมายถึงเป็นการทำร้ายประเทศในทางอ้อม

ครูมีภาระที่ยิ่งใหญ่มาก และมีความมั่นคงสูง ครูส่วนใหญ่เลือกทำอาชีพนี้ด้วยใจรัก วิทยากรได้ทำงานด้านการศึกษามายาวนาน เป็นตัวเตอร์ตั้งแต่สมัยเป็นนิสิตจุฬาฯ เปิดโรงเรียนกวดวิชา จัดติวในระบบออนไลน์ จัดโครงการติวสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่เมื่อพิจารณาถึงเป้าหมายการศึกษาแล้ว การติวเป็นการให้ความรู้เพียงอย่างเดียวไม่ตอบโจทย์การศึกษาที่แท้จริง จึงเลิกการจัดติวเพื่อกวดวิชา ปรับเปลี่ยนรูปแบบเป็นการสร้างเพจใน Facebook ชื่อ “พอม้าน้ำและแม่หมึกริซลี” เพื่อกระตุ้นให้พ่อแม่ ผู้ปกครองปรับเปลี่ยนความคิด สร้างรูปแบบการเรียนรู้ที่ควรจะเป็นในยุคปัจจุบัน จากการได้มีโอกาสเข้าไปศึกษาโรงเรียนต้นแบบที่จัดการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ มีความหลากหลายทั่วประเทศ (รายการ Hi! school) การเรียนการสอนที่แตกต่างจากโรงเรียนทั่วไปมักเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิด

ได้ลงมือปฏิบัติ การสอนแบบใหม่ที่ตอบโจทย์แนวคิดของเด็กยุคใหม่ จึงต้องให้เด็กรู้จักคิดและทำ โดยพร้อมที่จะล้มเหลวและแก้ไข เมื่อล้มเหลวเร็ว จะแข็งแกร่งได้ไว หากล้มเหลวไม่เป็นก็จะเข้มแข็งไม่ได้

ครูยุคใหม่ คือครูที่ไม่ยึดติดกับกรอบแนวคิดแบบเดิม เมื่ออยู่หน้าห้องเรียน ไม่ได้มีหน้าที่สอนความรู้เพียงอย่างเดียว แต่เพื่อถามให้เด็กรู้จักคิด และรู้จักค้นคว้าข้อมูล ครูไม่จำเป็นต้องรู้ในทุก ๆ ด้าน เพราะเด็กยุคใหม่สามารถค้นหาข้อมูลได้อย่างรวดเร็วในทุก ๆ เรื่อง โทรศัพท์มือถือจะกลายเป็นสื่อการเรียนการสอนที่จำเป็นในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพื่อโต้ตอบข้อซักถามให้ความคิดเห็นกับครูในชั้นเรียน ดังนั้น การใช้โทรศัพท์มือถือในชั้นเรียน หากใช้ในทางที่เหมาะสมก็สามารถทำได้ ครูยุคใหม่จึงต้องปรับตัวมาก และต้องช่วยดึงเพื่อนครูให้ร่วมกันปรับเปลี่ยน เพื่อการเรียนรู้แบบที่ควรจะเป็นในปัจจุบัน

ปัจจุบัน ข้อมูลเนื้อหาอยู่มากมายและเข้าถึงได้สะดวก โดยข้อมูลดังกล่าวมีทั้งจริงและเท็จปะปนกันอยู่ ครูยุคใหม่ไม่จำเป็นต้องท่องเนื้อหาจากตำราทุกเล่มในห้องสมุด ครูไม่จำเป็นต้องตอบคำถามนักเรียนได้ทุกเรื่อง แต่ครูยุคใหม่ต้องสามารถนำพาให้นักเรียนค้นหาคำตอบของข้อคำถามได้ถูกต้องเหมาะสมในทุกเรื่อง ดังนั้น ครูไม่จำเป็นต้องรู้ทุกเรื่อง แต่จำเป็นต้องรู้จักการใช้เครื่องมือ และใช้เทคโนโลยีให้เป็น เพราะเทคโนโลยี โดยเฉพาะ AI กำลังเข้ามาสอนแทนครู

นางสาวธนภรณ์ ลูประสงค์จิตร ประธานนักเรียนโรงเรียนเบญจมราชาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ กล่าวว่า ครูยุคใหม่ในความคิดคือ ครูที่สอนดี สอนดีทั้งในด้านวิชาการ และการเรียนรู้ภายนอกชั้นเรียน ยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนไปสูง เด็กสามารถรับรู้ข่าวสารสะดวกและหลากหลายมากขึ้น ด้วยความรวดเร็วของข่าวสารบางข่าวอาจเป็นเท็จหรือมีการบิดเบือน ครูจึงต้องสอนให้รู้จักวิเคราะห์แยกแยะในการรับข่าวสาร รู้เท่าทันสื่อโลกปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ครูจึงจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันกับความ

เปลี่ยนแปลง หากครูเปิดใจ เข้าใจ รับรู้ความต้องการของเด็ก เด็กจะรู้สึกว่าคุณครูเป็นพวกเดียวกัน กล้าที่จะเข้าไปปรึกษา ขอคำแนะนำกับครูได้ในทุก ๆ เรื่อง ส่งผลให้เด็กกล้าคิด กล้าตั้งคำถามมากขึ้น ครูยุคใหม่ควรมีวิธีการสอนที่บูรณาการกับสิ่งรอบตัวที่น่าสนใจขณะนั้น เช่น การนำเกมส์หรือแอปพลิเคชันกิจกรรมต่าง ๆ มาปรับใช้ในการเรียนการสอนโดยไม่ยึดการสอนแต่ในตำราเรียน หรือให้การบ้านจำนวนมาก เป็นการกระตุ้นให้เกิดห้องเรียนแห่งการเรียนรู้ อย่างแท้จริงและไม่น่าเบื่อ ห้องเรียนแห่งการเรียนรู้ คือ ทุกคนร่วมกัน ค้นหา ถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มิใช่ครูคือผู้สอนเพียงผู้เดียว ให้นักเรียนเป็นผู้รับเท่านั้น

นายอภิศักดิ์ เทพผดุงพร นายกสมาคมผู้ปกครองและครูสตรีวิทยา แสดงความคิดเห็นในมุมมองของชุมชนว่า ด้วยสังคมยุคแห่งการสื่อสาร ครูยุคใหม่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต้องปรับตัว ต้องมีใจรักในความเป็นครู ศึกษาหาความรู้เพื่อรู้ให้ทันเด็ก ต้องเตรียมตัวและตื่นตัวตลอดเวลา ครูต้องสร้างเด็กยุคใหม่ที่กำลังเข้าสู่สังคมโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เข้าใจเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น หากครูยังคงใช้การสอนแบบป้อนความรู้เพื่อมุ่งผลิตเด็กที่มีคุณลักษณะเหมือน ๆ กันตามกรอบที่ครูกำหนดไว้ จึงไม่ใช่แนวทางที่ถูกต้องสำหรับการเรียนในยุคปัจจุบันและอนาคตอีกต่อไป รูปแบบการจัดการเรียนการสอนต้องปรับเปลี่ยนจากรูปแบบเดิม ครูจึงต้องเตรียมพร้อมทั้งความรู้ ทั้งเครื่องมือให้ถูกต้องเหมาะสม และมีใจที่ทันสมัยตลอดเวลา

นางสาวพิรดา ธุระเจน อาจารย์โรงเรียนวัดโสมนัส กล่าวถึงครูยุคใหม่ว่าจะต้องให้ความสำคัญกับการเตรียมการสอน สร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้ทุกคนได้เรียนรู้ร่วมกัน มีความสุขในการเรียนร่วมกัน ค้นหาเรียนรู้ด้วยกัน ครูยุคใหม่ต้องเตรียมพร้อมตลอดเวลา มีความรู้ลึกในเรื่องที่จะสอน มีความใส่ใจความรู้รอบด้านที่เกี่ยวข้อง และให้แนวทางในการหาคำตอบได้ เนื่องจากครูไม่สามารถรู้และตอบได้ทุกเรื่อง หากไม่รู้หรือไม่มั่นใจควรเปิดโอกาส

ให้หาคำตอบร่วมกัน เพื่อให้ทราบถึงที่มาของคำตอบที่ถูกต้องแท้จริง เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น ไม่ใช่ท่องจำจากตำรา หรือเชื่อในข้อมูลที่ขาดความน่าเชื่อถือ ขาดเหตุและผล หน้าที่ครูไม่ได้มีเพียงการสอนหนังสือ ภาระงานของครูในแต่ละสถานศึกษามีความแตกต่างกัน บางสังกัด บางแห่งมีหน้าที่รับผิดชอบนอกเหนือจากการสอนจำนวนมาก ครูจำเป็นต้องสละเวลาส่วนตัวมาศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองเพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ

การประชุมสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ 6

ยกกำลังสองการจัดการเรียนการสอน ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิสาหกิจชุมชน

ดร.อุษณีย์ ธโนศวรรย์ รองเลขาธิการสภาการศึกษา

ประธานเปิดการประชุม กล่าวว่า ในปี พ.ศ. 2563 กระทรวง

ศึกษาธิการ ได้ประกาศนโยบายการศึกษายกกำลังสอง

ซึ่งเป็นทั้งทิศทาง แนวทาง เป้าหมาย ที่จะยกระดับ

การศึกษาไทยไปสู่ความเป็นเลิศ โดยประเด็นการจัดการ

เรียนการสอนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน

เป็นประเด็นสำคัญ เพราะเหตุว่า ภูมิปัญญาเป็นทั้งองค์ความรู้ ผู้ผลิตองค์ความรู้ ผู้ผลิตนวัตกรรม และเป็นจุดแข็งประการหนึ่งของประเทศไทย แต่ด้วยสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลง เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ความต้องการกำลังคนในตลาดแรงงานก็เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ทำให้เราสนใจว่าภูมิปัญญาของประเทศ วิสาหกิจชุมชน จะเชื่อมต่อกับวิทยาการยุคใหม่ และโลกยุคใหม่อย่างไร รวมทั้งจะสร้างสภาวะแวดล้อมการศึกษาที่จะเป็นตัวหนุนนำในการขับเคลื่อนและยกระดับการศึกษาได้อย่างไร

ในปัจจุบัน สมรรถนะของผู้เรียนไม่ได้หมายถึงนักเรียน/นักศึกษาเท่านั้น แต่ยังหมายถึงประชากรทุกคนในประเทศ จะเห็นได้ว่า 10 ปีที่ผ่านมา สิ่งต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านสังคม เทคโนโลยี มุมมองต่าง ๆ ส่งผลให้สมรรถนะการทำงานเปลี่ยนแปลงไป สมรรถนะและความสามารถของบุคคลจึงเป็นเรื่องสำคัญในการประกอบอาชีพ การจัดการเรียนการสอนจึงต้องเน้นการพัฒนาสมรรถนะเพื่อการดำรงชีวิตและการปฏิบัติงานและความสามารถในการปรับตัวมากขึ้น จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วนี้เอง ทำให้บางอาชีพหายไป รวมทั้งวิธีการทำงานเปลี่ยนไป

แผนการปฏิรูปประเทศด้านสังคมที่นำไปสู่การพัฒนาการศึกษา ในประเด็น ปฏิรูปที่ 5: การมีส่วนร่วม การเรียนรู้ การรับรู้ และการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม ให้ผู้เรียนเป็นผู้มีทักษะการดำรงชีวิต ประกอบกับในศตวรรษที่ 21 มีเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับการทำงาน การแก้ปัญหา และการดำรงชีวิต

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ถือได้ว่าเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติ นโยบาย “ยกกำลังสองการศึกษาไทยสู่ความเป็นเลิศ” ของกระทรวงศึกษาธิการ เน้นว่า องค์ความรู้ในศตวรรษที่ 21 เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมถึงความต้องการของตลาดงานก็เปลี่ยนแปลงไป แต่ระบบการศึกษาไทยยังปรับตัวได้ไม่เร็วพอ ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการ จึงประกาศนำพาการศึกษาไทยสู่ยุคใหม่ เตรียมพร้อมสร้างทุนมนุษย์ (Human Capital) ให้ประเทศไทยมุ่งสู่ความเป็นเลิศและยั่งยืนโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการศึกษา จากเดิมที่ทำให้เด็กไทยมีความรู้และความคิดแบบ fixed mindset เป็นการศึกษาที่จะช่วยให้เกิดระบบความคิดแบบ growth mindset โดยก้าวข้ามระบบการศึกษา ไปสู่การสร้างระบบนิเวศของการศึกษาหรือ Education Ecosystem ซึ่งคุณภาพสำคัญกว่า ปริมาณ เพิ่มศักยภาพนักเรียนรายบุคคล พัฒนาครูให้ทันโลก ปันผู้บริหารสู่ CEO โรงเรียน เพื่อความเป็นเลิศ เพื่อสร้างระบบนิเวศทางการศึกษาให้สมบูรณ์ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในฐานะหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในการกำหนดนโยบายและวางแผนการศึกษาของชาติ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการยกระดับการศึกษาไทยเพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของประเทศ และกล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชุมชน เป็นการนำภูมิปัญญาชาวบ้าน และวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต แบบดั้งเดิม เป็นสิ่งที่มีความหมาย มีความหมายและคุณค่าต่อการดำรงอยู่ร่วมกันที่จะช่วยให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขและสร้าง

ความสมดุล ทำให้ผู้คนดำรงตนและปรับเปลี่ยนได้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง และผลกระทบอันเกิดจากสังคมภายนอก การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและ วิสาหกิจชุมชนมาส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนจะเป็นประโยชน์ ต่อการพัฒนาชุมชนและการศึกษา และสร้างความสมดุลระหว่างคนในสังคม และธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน เปลี่ยนแปลงปรับปรุงได้อย่างเหมาะสมทันต่อ ความเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างรวดเร็ว

การบรรยาย เรื่อง การสร้างระบบนิเวศทางการ
ศึกษา (Education Ecosystem) เพื่อยกระดับ
คุณภาพการศึกษา

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.วรกรณ์ สามโกเศศ
ประธานกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

คำว่า Education รากศัพท์ มาจากภาษาละติน “Educere = To draw out” “Teach” มาจากภาษาอังกฤษโบราณ แปลว่า “show, present, point out, demonstrate” ในภาษาญี่ปุ่น school = gakuen (garden of learning) ในภาษาเยอรมัน kindergarten = garden for the children ในภาษากรีกโบราณ school = leisure (การหาความสุขจากเวลาที่ว่าง)

การศึกษาจึงเป็นการดึงสิ่งที่อยู่ในตัวคนออกมา ดึงศักยภาพออกมา ให้เกิดประโยชน์กับคนอื่น การศึกษาเป็นการดึงศักยภาพออกมา เป็นเรื่องความสุข มีความสุข สร้างความพร้อม สร้างให้คนมีคุณภาพมากขึ้น ให้ความสุขกับคน คนเป็นครูทำสิ่งที่ เป็นประโยชน์ เพราะมีผลกระทบที่สูงมาก

คำว่า Education Ecosystem คือ ระบบนิเวศทางการศึกษา คำว่า Ecosystem หมายความว่า ระบบชีววิทยาที่มีปฏิริยาซึ่งกันและกัน จนอยู่ร่วมกันได้ทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต มีปฏิริยาซึ่งกันและกัน เช่น ป่า ก็มี Ecosystem ใบไม้ร่วงทับถมเป็นปุ๋ย สัตว์มากิน เมื่อสัตว์ตายก็เป็นปุ๋ย ให้ต้นไม้ เป็นวงจรวนเวียนไป Ecosystem จึงเป็นระบบที่มีปฏิริยาซึ่งกัน และกันต่อปัจจัยทั้งหลายที่อยู่ในที่นั้น

ในเรื่องการศึกษา คนเข้าใจคำว่า Learning Environment คือ ระบบสิ่งแวดล้อมทางการศึกษา บางครั้ง คนก็เอาคำว่า Education Ecosystem ไปปนกับ Learning Environment ถือว่าเป็นสิ่งเดียวกัน เพราะคำว่า Ecosystem เป็นคำใหม่ คนได้นำระบบชีววิทยามาใช้ เมื่อประมาณ 40 ปีที่ผ่านมา เพราะฉะนั้น คำแรกที่อยู่จักกันในวงการการศึกษา คือคำว่า Learning Environment ซึ่งคือ ห้องเรียนนั่นเอง สมัยก่อน ห้องเรียนเป็น สิ่งที่สำคัญในการเรียนรู้ เพราะสมัยโบราณความรู้มาจากครู และระบบ ที่เราเรียนในปัจจุบันนี้ ห้องเรียนที่จัดเป็นระดับชั้นจัดตามอายุ จัดตารางสอน ที่เรียนเหมือนกัน เริ่มจากเยอรมันตั้งแต่ 300 ปีมาแล้ว และแพร่หลายมากขึ้น ในอเมริกา เมื่อประมาณ 200 กว่าปีมาแล้ว และกลายเป็นระบบที่สืบทอด มาทุกวันนี้ เป็นการสร้างมนุษย์ที่มีคุณภาพมานาน แต่ปัจจุบันนี้การศึกษา ระบบดังกล่าวกำลังจะมีปัญหา เด็กเริ่มออกมาระบายถึงสิ่งที่อัดอั้นตันใจ เพราะต้องมาเรียนเหมือนกันในขณะที่คนมีสติปัญญาไม่เท่ากัน การรับรู้ ไม่เท่ากัน แต่ต้องมาอยู่ในห้องเดียวกัน เวลาเดียวกัน เรียนสิ่งเดียวกัน ตามตารางที่กำหนดไว้ เมื่อ 300 ปีที่แล้ว เด็กเริ่มรู้สึกละอายเพราะสังคม ภายนอกเปลี่ยน แต่สิ่งเดียวที่คงเหมือนเดิมตลอดระยะเวลา 300 ปี คือ ห้องเรียน โรงเรียนก็ยังไม่เปลี่ยนรูปแบบการสอน สมัยก่อนโรงเรียนแห่งหนึ่ง สอนการเพาะเห็ด 30 กว่าปีผ่านมารุ่นลูกรุ่นหลานไปเรียนก็ยังเพาะเห็ด ปัจจุบันก็ยังสอนการเพาะเห็ด ซึ่งการสอนเพาะเห็ดเช่นเดิมนั้นกระทำได้แต่ต้องมีแรงมูที่แตกต่างไปจากเดิม

ส่วนคำว่า Education Ecosystem หมายความว่า ระบบนิเวศทางการศึกษา ส่วนประกอบของ Ecosystem นั้น ตั้งแต่คือ โรงเรียน เทคโนโลยี (อาทิ Facebook, Line) และชุมชน บทบาทของชุมชนมิได้เป็นแค่เพียงทำให้เกิดการศึกษา แต่ยังเป็นตัวช่วยให้เด็กด้วย ถ้าชุมชนนั้นเป็นชุมชนที่ปลอดภัย เด็กที่เติบโตขึ้นมาเชื่อว่าจะต้องแตกต่างจากเด็กที่เติบโตในชุมชนที่มีอบายมุขแน่นอน นิเวศของชุมชนแตกต่าง ครอบครัวก็แตกต่าง จากประสบการณ์ที่อยู่ในวงการการศึกษาเกือบ 50 ปี เห็นชัดเจนว่าครอบครัวและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อเด็กอย่างมาก อาทิ โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ เป็นโรงเรียนที่ตั้งใจผลิตเด็กให้เป็นนักวิทยาศาสตร์ชั้นเลิศของประเทศไทย เด็กที่เรียนมักเป็นลูกหลานของคนที่มียาชีพแพทย์ วิศวกร และเด็กเหล่านั้น จบออกไปก็ไปเป็นแพทย์ วิศวกร ไม่ได้ไปเป็นนักวิทยาศาสตร์ตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียน ถ้าครอบครัวเอาใจใส่และมีฐานะ ลูกก็มีโอกาสเรียนไปในทิศทางที่เป็นแบบพ่อแม่ เด็กเลียนแบบพ่อแม่โดยไม่รู้ตัว เด็กที่พ่อแม่ใช้ความรุนแรงในครอบครัว เด็กก็จะสืบทอดความรุนแรง สังคมไทยเป็นสังคมที่ขาดวินัย มีแนวคิดต่าง ๆ ตีมาก แต่เมื่อนำไปทำนโยบายกลับไม่สามารถประสบความสำเร็จเพราะว่าขาดปัจจัยสำคัญ นั่นคือวินัย ฉะนั้นเมื่อมีระบบนิเวศแล้ว ต้องมีเงื่อนไขของการยกระดับคุณภาพด้วย

ปัจจัยการยกระดับคุณภาพการศึกษา มี 3 ส่วน คือ

1. ระบบนิเวศทางการศึกษา (Education Ecosystem) คือ ระบบของปัจจัยแวดล้อม ซึ่งมีอิทธิพลต่อเด็กอย่างมาก ประกอบด้วย

- โรงเรียน ครู ครูใหญ่ สิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ครูใหญ่หรือผู้อำนวยการ ปัจจุบันมักไม่ได้ทำหน้าที่สอน แต่ทำหน้าที่บริหาร โรงเรียน เด็กใช้เวลาอยู่ในโรงเรียนเพียงร้อยละ 25 ส่วนเวลาที่เหลืออยู่ในสังคม ดังนั้น เวลาที่อยู่ในโรงเรียนนั้นมีน้อยแต่มิอิทธิพลทางความคิดสูง และในโรงเรียนไม่ใช่เฉพาะแค่ครู เพื่อนก็เป็นสิ่งแวดล้อมเช่นกัน โรงเรียนที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น

เช่น โรงเรียนสาธิต เด็กเหล่านี้จะกล้าพูด กล้าแสดงออก เด็กส่วนใหญ่จึงมีศักยภาพมากกว่าเด็กทั่วไป

- ห้องเรียน หมายถึง คุณภาพของครูที่สอน ระบบการศึกษาในปัจจุบันต้องเปลี่ยนจาก Content Based เป็น Competency Based การเรียนแบบ Content Based คือ การทำหลักสูตรเพื่อให้เด็กได้รับความรู้แต่ไม่ได้บอกว่าจะใช้ความรู้นั้นทำอะไร ตัวอย่างเช่น การเรียนภาษาอังกฤษ เน้นเรื่องไวยากรณ์ แต่ไม่ได้สอนการพูด เพราะไม่ได้เน้น Competency หากหลักสูตรเปลี่ยนจาก Content Based เป็น Competency Based เหมือนหลายประเทศในโลก จะทำให้คนที่จบการศึกษาออกมาพร้อมที่จะทำงานได้เลย จากการสำรวจของ TDRI พบว่า คนไทยในชนบทจำนวนไม่น้อยที่ส่งลูกเรียนไม่จบภาคบังคับ เพราะพ่อแม่รู้สึกว่ายานออกมาแล้วทำงานไม่ได้ จึงไม่เห็นความจำเป็นในการเรียน และให้ออกมาช่วยทำงานก่อน จึงค่อยไปเรียนต่อ ระบบการศึกษานอกโรงเรียน ในตลาดแรงงานของไทยที่ทำงานในโรงงานจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประมาณร้อยละ 70 ในบางประเทศ อาทิ เวียดนาม ให้ความสำคัญมากในเรื่องของวินัย ดูได้จากผู้ที่ขับขีรถจักรยานยนต์ใส่หมวกนิรภัยทุกคน แสดงให้เห็นถึงการเคารพกฎหมายอย่างเข้มงวด
- เทคโนโลยี ห้องสมุด ระบบการเรียนรู้ยุคใหม่ด้วยแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น Wikipedia, Google, Yahoo แพลตฟอร์ม (พีพียอนด์ สถานที่ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์) ชุมชน (วัฒนธรรมประเพณี ปราชญ์ในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น) การใช้ภูมิปัญญามาทำให้เกิดการต่อยอดได้

2. เงื่อนไขของการยกระดับคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย
- ครูมีคุณภาพ หมายถึง มีจิตวิทยาของความเป็นครู มีความรู้ดี มีเทคนิคในการสร้างการเรียนรู้ และได้รับความไว้วางใจจากเด็ก มีความรักความเข้าใจ มีอุดมการณ์ มีความรับผิดชอบ เห็นคุณค่าของเด็กทุกคนและพัฒนาให้มีมูลค่ามากกว่าเดิม
 - ทุกคนต้องมี Mindset ว่าโลกเปลี่ยนแปลงไปแล้วและเราต้องปรับเปลี่ยนอย่างไร และต้องมี Supple mind คือการโอนอ่อนพร้อมปรับตัวตามสิ่งเกิดขึ้น และมี Agility คือ คล่องแคล่วมีความง่ายต่อการปรับเปลี่ยน มีจิตใจที่ปรับตัวตามสภาพที่เปลี่ยนแปลง ครูต้องมีทักษะและความรู้มีความสามารถในการสอนแบบ Hybrid คือทั้ง Online และ Offline นอกจากนี้ Education Technology ก็เป็นเรื่องสำคัญ ต้องมีความรู้ในการใช้ E-Learning มิใช่เพียงการถ่ายทอดบทเรียนมาในห้องเรียน แต่ต้องสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองนอกห้องเรียนได้ด้วย
 - โรงเรียน บ้าน และชุมชนมีอุปกรณ์การเรียนรู้สมัยใหม่
 - ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ และมีความมุ่งมั่นอย่างสูง
 - การสนับสนุนจากผู้ปกครอง เรื่องอุปกรณ์การเรียนรู้และความสามารถในการแนะนำการเรียนรู้แบบ Distance Learning (ออนไลน์ ทวี วิทย์) แก่ผู้เรียนรู้

สรุป ระบบนิเวศทางการศึกษามี Interaction ระหว่างปัจจัยหลายอย่าง และมีปฏิริยาระหว่างกัน ไม่ว่าจะเป็น ชุมชนมีส่วนร่วมสำคัญในการสร้าง แหล่งเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ของชุมชน ปรากฏชาวบ้าน ภูมิปัญญา และสามารถที่จะสร้างให้คนในชุมชนเข้าถึงได้ ต้องสร้างความเชื่อมโยงระหว่างครู และโรงเรียนให้ได้อย่างดี สามารถสร้างให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีต่อพ่อแม่ได้ และสุดท้ายคำถามในการปรับระบบการศึกษาให้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลง ในปัจจุบัน 3 ประเด็น

- 1) ภายใต้ New Normal ของการเรียนรู้แบบทางไกล ความเหลื่อมล้ำของการได้รับคุณภาพการศึกษาที่ดีจะมีมากยิ่งขึ้น การใช้ออนไลน์มากเท่าใดยิ่งต้องใช้อุปกรณ์และเครื่องมือมากยิ่งขึ้นไปด้วย ภาครัฐและสังคมจะมีแนวทางแก้ไขแนวโน้มนี้อย่างไร ?
- 2) ระบบนิเวศทางการศึกษาจะอิงเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าและมีราคาแพงมากขึ้นทุกขณะ สังคมไทยจะรักษาคุณภาพการศึกษาไว้ในระดับที่ต้องการได้อย่างไร ?
- 3) ระบบนิเวศทางการศึกษาที่ดีไม่จำเป็นว่าจะนำไปสู่การมีคุณภาพการศึกษาที่ดี เพราะจำต้องมีเงื่อนไขของการยกระดับคุณภาพเป็นหัวใจสำคัญ และยังมีเงื่อนไขใดอีกบ้างที่ควรพิจารณาต่อไป ?

การเสวนา เรื่อง การจัดการศึกษาโดยชุมชน เพื่อชุมชน สู่การมีงานทำ

การเสวนาในหัวข้อนี้ เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยภาคส่วนอื่นที่มีใช้หน่วยงานภาครัฐ และเป้าหมายสำคัญในการจัดการศึกษา คือ การมีงานทำ ในมุมมองของภาคเอกชนเพื่อให้เห็นว่าแนวคิดและเป้าหมายการจัดการศึกษาในปัจจุบันมีความแตกต่างหลากหลาย ขึ้นอยู่กับบริบทและความต้องการของพื้นที่โดยวิทยากร ประกอบด้วย

- นางเตือนใจ ดีเทศน์ ที่ปรึกษาและผู้ก่อตั้งมูลนิธิพัฒนาชุมชนในเขตภูเขา
- นายพรวิทย์ พัชรินทร์ตนะกุล รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์
- นางสาวปาริสา สัทธินทรีย์ ประธานสภาผู้แทนนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นางเตือนใจ ดีเทศน์ แสดงความคิดเห็นว่า จากประสบการณ์ในการทำกิจกรรมเพื่อสังคมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 เริ่มทำงานออกค่ายพัฒนากับชุมชน ชาวเขาหลายเชื้อชาติและหลายแห่ง พบว่า สังคมไทยเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม และชุมชนสามารถบริหารจัดการตนเองเพื่อชุมชนได้ อาทิ ป่าชุมชนน้ำบุญเรือง ซึ่งมีประวัติยาวนานและมีความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศ เป็นหนึ่งเดียวของประเทศไทยที่เป็นป่าชุ่มน้ำทางภาคเหนือ ถือว่าเป็นความสำเร็จของประชาชนที่อยู่กับธรรมชาติ พบว่านี่เป็นสิ่งที่ธรรมชาติมอบให้มากกว่า 100 ปี โดยประชาชนช่วยกันดูแลเป็นต้นแบบในการขยายไปพื้นที่อื่น และควรจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ โดยมีเยาวชนในพื้นที่เป็นคนถ่ายทอด

เมื่อปี 2557 รัฐบาลมีนโยบายพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ซึ่งป่าบุญเรืองกลายเป็นพื้นที่หนึ่งในเป้าหมายของรัฐบาล แต่ชาวชุมชนบุญเรืองได้ยื่นหยัดที่จะอนุรักษ์ รักษาป่าชุ่มน้ำให้พ้นจากภัยคุกคาม ปกป้องพื้นที่ป่าชุ่มน้ำที่สำคัญและเป็นผืนใหญ่ที่สุดของกลุ่มน้ำอิงไว้ได้โดยรัฐบาลยอมถอย ทำให้ผืนป่าชุ่มน้ำบ้านบุญเรืองยังคงทำหน้าที่เป็นแหล่งความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งพืช สัตว์นานาชนิด เป็นแหล่งกักเก็บน้ำตามธรรมชาติ เป็นแหล่งแก้มลิงป้องกันภัยพิบัติน้ำท่วม แหล่งอาหารปลอดภัย แหล่งพลังงาน และยังมีบทบาทในการเป็นแหล่งเก็บกักคาร์บอนที่ช่วยบรรเทาภาวะโลกร้อน

พื้นที่ป่าชุมชนบุญเรืองมีศักยภาพ 2 ประการ คือ 1) ด้านระบบนิเวศ ซึ่งมีอัตลักษณ์ มีความโดดเด่นและความหลากหลายทางชีวภาพ และ 2) การต่อสู้ของประชาชนเพื่อให้ป่าดำรงคงอยู่มาอย่างยาวนานกว่า 300 ปี ถือเป็นสิ่งที่น่าสนใจระดับโลก จึงถือเป็นจุดเริ่มต้นของการป้องกันป่าผืนอื่น ๆ อีก 24 แห่ง อีกทั้งยังเป็นภูมิคุ้มกันไม่ให้ป่าแห่งนี้ถูกทำลายในอนาคต ภายใต้ตอนสัญญาแรมซาร์ การที่ป่าเป็น 1 ใน 10 ที่ได้รับเลือกให้ได้รางวัลไม่ใช่ง่าย ชาวบ้านสามารถนำรางวัลที่ได้ไปอ้างอิงในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่จะเข้ามากระทบต่อพื้นที่ป่าได้

จากความสำเร็จบนความพยายามของชุมชน ภาควิชาขายสนับสนุนจึงนำเสนอชุมชนเพื่อขอรับการพิจารณารางวัลเอเคเตอร์ประจำปี 2563 ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ซึ่งจะมอบให้แก่ชุมชนท้องถิ่นและโครงการของกลุ่มชาติพันธุ์พื้นเมืองที่มุ่งขับเคลื่อนหาทางออกและสร้างนวัตกรรมการพัฒนาอย่างยั่งยืนบนฐานของธรรมชาติ โดยได้เสนอชุมชนเข้ารับการพิจารณา ซึ่งมีชุมชนที่ได้รับการเสนอชื่อถึงเกือบ 600 แห่งจาก 120 ประเทศทั่วโลก โดยคณะกรรมการที่ปรึกษาทางเทคนิคได้ตัดสินใจเลือกกลุ่มอนุรักษ์ป่าบ้านบุญเรืองให้เป็น 1 ใน 10 ชุมชน/องค์กรที่ได้รับรางวัลดังกล่าว

ด้วยความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ สำนักงานเลขาธิการ
สภาการศึกษาควรส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนวิชาธรรมชาติวิทยา
ซึ่งควรเริ่มสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาเพื่อให้รู้พื้นฐานที่ไต่ศักยภาพตามธรรมชาติ
มีระบบนิเวศอย่างไร และควรนำหลักสูตรศีลธรรม กลับมาบรรจุไว้โดยใช้หลัก
ศาสนาธรรมทุกศาสนาที่เป็นสากล เพื่อช่วยกล่อมเกลাজิตใจเยาวชน ให้เป็น ผู้รู้ ตื่น
เบิกบาน ไม่นั่นวัตถุนิยม ซึ่งภูมิปัญญาแต่ละพื้นที่มีระบบนิเวศ มีวัฒนธรรม
ใช้ชีวิตอย่างกลมกลืนกับธรรมชาติ ทุกคนรู้จักรากเหง้าของตนเอง ควรให้
นักเรียนนักศึกษาได้ศึกษาดูงาน เยี่ยมชมการจัดการของชุมชน เพื่อเข้าใจวิถีชีวิต
อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย และเหมาะสมกับยุคโควิดมากที่สุด เพื่อนำมา
สร้างนวัตกรรมให้เหมาะสมกับยุคการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี
ประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีภูมิปัญญาท้องถิ่นมากมายหลายแขนง
ทั้งเกษตรกรรม ศิลปกรรม ประมง ฯลฯ ซึ่งมีประโยชน์กับการเรียนรู้
กระทรวงศึกษาธิการควรจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสมในแต่ละท้องถิ่น
เพื่อเป็นการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเพื่อชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดี
สู่การมีงานทำ

นายพรวิทย์ พัชรินทร์ตนะกุล กล่าวว่า
สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ ก่อตั้ง
โดย บริษัท ซีพีออล จำกัด (มหาชน) มีวัตถุประสงค์
เพื่อพัฒนาคนตามความต้องการของตลาด
แรงงาน ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรายได้ที่ผ่านมา
พบว่า นักศึกษาที่จบออกมา ทำงานไม่เป็น
เป็นปัญหากับผู้ใช้งานอย่างมาก และเมื่อเข้ามาทำงานต้องสอนงาน
ก่อนจึงจะทำงานเป็น เด็กในปัจจุบันมีความอดทนอดกลั้นค่อนข้างต่ำ
พบปัญหาเพียงเล็กน้อยก็ลาออก การฝึกพนักงานให้ทำงานเป็นต้องจ่ายเงิน
เดือน ซึ่งเป็นต้นทุนในการพัฒนาคน ดังนั้นสถาบันจึงมีปรัชญาในการพัฒนาคน
ให้เก่งขึ้น เป้าหมายของสถาบันคือ “พัฒนาคน”

การพัฒนาคนนั้น จะต้องรู้ว่าพัฒนาอะไร พัฒนาอย่างไร โดยทั่วไปคือ เรียนหนังสือเพื่อให้จบและรับปริญญา แต่ขาดความตระหนักว่าเรียนจบแล้วสามารถใช้ความรู้ในการทำงานได้หรือไม่ สถาบันจึงได้หรือร่วมกับเครือข่ายผู้ใช้บัณฑิต เพื่อให้ทราบความต้องการของผู้ประกอบการ/ผู้ใช้แรงงานพบว่าองค์กรหลายแห่งขาดคน บัณฑิตตกงานเพราะทักษะไม่ตรงกับความต้องการ ทางสถาบันจึงจำเป็นต้องสำรวจความต้องการตลาดแรงงานว่าต้องการบัณฑิตมีคุณสมบัติและคุณลักษณะอย่างไร ดังนั้น หลักสูตรทุกหลักสูตรต้องสอบถามความต้องการจากผู้ใช้บัณฑิต การจัดหลักสูตรของสถาบันเป็นการจัดหลักสูตรที่ให้ผู้บัณฑิตมีคุณสมบัติเบื้องต้นพร้อมที่จะทำงานได้ทันที อาทิ หลักสูตรบริหารอสังหาริมทรัพย์ ทรัพยากรและอาคาร นักศึกษาจะต้องทำงานเกี่ยวกับการบริหารหมู่บ้าน คอนโด ฯลฯ ซึ่งพนักงานของนิติบุคคลจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อาศัย ต้องดูแลระบบสาธารณูปโภค ต้องรู้เรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ต้องมีความสามารถในการสื่อสาร เป็นต้น

ในปัจจุบัน การมีความรู้อย่างเดียวไม่เพียงพอ ผู้สอนต้องปรับกระบวนการสอน ความรู้ในปัจจุบันเด็กเรียนรู้ได้เองจากอินเทอร์เน็ต การสอนต้องไม่ใช่เพื่อการจดจำ แต่ต้องให้ได้สัมผัสสถานการณ์จริงและมีประสบการณ์ โดยทำไปเรียนไป สิ่งในห้องเรียนไม่มี คือ ประสบการณ์และทักษะ

หลักสูตรของสถาบันได้นำห้องเรียนกับการทำงานมารวมกันฝึกฝนเด็กให้มีทักษะ เป็นที่มาของ work based learning เรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง ดังนั้น ทุกหลักสูตรต้องปฏิบัติงานจริงในเวลา 4 ปี ระดับปริญญาตรีใช้เวลาร้อยละ 40-50 ในการปฏิบัติงานจริง คิดเป็นร้อยละ 20-25 ของหน่วยกิต ส่วนใหญ่ร้อยละ 90 ของนักศึกษาที่ไปฝึกงานจะถูกจองตัว

จากผู้ประกอบการ นักศึกษาที่จบจากสถาบันจะได้รับการขัดเกลาพฤติกรรม เพราะได้ฝึกการสื่อสารกับผู้ร่วมงานและผู้เกี่ยวข้อง นักศึกษาจะได้รับการฝึกปฏิบัติงานทุกระดับตั้งแต่ระดับธุรการจนถึงระดับผู้จัดการ ในช่วงการเรียนระยะแรกจะมีนักศึกษาส่วนหนึ่งอยากลาออกเพราะเหนื่อย สถาบันจึงได้เชิญผู้ประกอบการมาสร้างความเข้าใจร่วมกันว่าเป็นวิถีทางสร้างคน การประเมินดูจากงานที่ทำ การแสดงความคิดเห็น การนำเสนอ ความอดทน การมีวินัย การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งจำเป็นต้องฝึกจากการทำงานจริง

สิ่งที่สถาบันจะพัฒนาเด็ก มี 3 ทักษะ คือ professional skill, social skill, และ life skill ทำงานเป็น รู้เรื่องงานที่ทำ คบหาคนเป็น ทำงานเป็นทีมได้ ดูแลสุขภาพ รู้โภชนาการ การใช้เงินให้เป็น เมื่อฝึกงานแล้วให้เด็กกลับมาเล่าประสบการณ์และการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในที่ทำงานให้เพื่อน ๆ ฟัง การจัดการศึกษาต้องมีเป้าหมายว่าจบแล้วทำงานได้และที่สำคัญต้องมีนวัตกรรม

นางสาวปาริสา สัทธินทรีย์ กล่าวถึงมุมมองเด็กรุ่นใหม่ว่า อุปสรรคในการพัฒนาการศึกษาไทย มี 2 ประเด็น คือ Creative Thinking และ Inspiration เพราะเด็กขาดการคิดนอกกรอบ และขาดแรงบันดาลใจในการทำสิ่งต่าง ๆ เด็กถูกสอนในรูปแบบที่ถูกตีกรอบและไม่ได้รับการสอนให้คิดสร้างสรรค์ จึงวิจารณ์มากกว่าการวิพากษ์เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหา ในความเป็นจริงเด็กไม่ได้ทอดทิ้งชุมชน

ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีชมรมศิลปวัฒนธรรมของภาคต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่าเด็กในปัจจุบันยังรู้สึกผูกพันและมีส่วนร่วมับชุมชน

ในประเทศญี่ปุ่น ประชาชนและเด็กมี Creative Thinking สูงมาก เช่น ขนมชื่อดังของญี่ปุ่น คือ โมจิ ได้มีการปรับรูปแบบการทำที่หลากหลาย มีการนำมาทำเป็นไอศกรีมโมจิ ทำมาสดแตกต่างกัน มีความพยายาม คิดสร้างสรรค์ไม่หยุด ทำให้ประเทศญี่ปุ่นไปได้ไกลมากจากการคิด นวัตกรรมและสร้างสรรค์ เด็กไทยรุ่นใหม่ซึ่งได้รับความรู้ใหม่ ๆ ก้าวทันโลก ควรกลับมาพัฒนาสินค้า OTOP ของไทย และสานต่อสิ่งดี ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน

อีกประเด็นหนึ่งคือ Social Enterprise ควบคู่กับ Social Innovation นอกจากสร้างนวัตกรรมแล้วจะสร้างให้เป็นวิสาหกิจและ สร้างรายได้อย่างไร เด็กยังคิดว่าเป็นสิ่งที่จับต้องได้ยาก เพราะเป็นเรื่อง ที่ใหม่มากในสังคมไทยและเด็กยังไม่ได้รับการสอน หลายคนยังคิด ว่าการทำ Social Enterprise หรือการทำธุรกิจทางสังคมจะสร้างผลกำไร อย่างไร เพราะทุกคนมองแค่ทำงานหาเข้ากินค่าแต่ยังขาดความตระหนัก ว่าจะทำอะไรให้สังคมบ้าง ยกตัวอย่างการทำ Social Enterprise เช่น แบรินด์วนิดา เป็นแบรนด์ทางภาคใต้ที่เกิดจากแรงบันดาลใจของหญิง คนหนึ่งในชุมชน 3 จังหวัดชายแดนใต้ที่สูญเสียหัวหน้าครอบครัว ทำให้เกิด ความคิดที่จะทำอะไรให้กับชุมชน จึงผลิตสินค้าที่เป็นการรวมกลุ่ม แม่บ้านทางภาคใต้ที่สูญเสียหัวหน้าครอบครัวให้มีอาชีพและมีรายได้ ขยายผลไปหลาย ๆ กลุ่มแม่บ้านใน 3 จังหวัดชายแดนใต้

ประเทศไทยมีของดีมากมายที่ถูกนำไปใช้แล้วอย่างไม่รู้ตัว คือ Glocalization หรือ การคืนถิ่นโลกาภิวัตน์ เช่น ญี่ปุ่นทำเบหมิกิ่งสำเร็จรูป รสต้มยำกุ้ง ซึ่งปรับปรุงให้มีรสชาติกลมกล่อมและมีกุ้งเป็นตัว ทำให้ได้รับ ความนิยมทั้งในและนอกประเทศ เป็นจุดเด่นที่ถูกหยิบนำไปใช้โดยคนต่างชาติ สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ ความเป็นชาตินิยม คือ ต้องสนับสนุนคนใน ประเทศ เมื่อผลิตสินค้าแบรนด์ไทยออกมาคนไทยควรช่วยกันสนับสนุนถึง

แม้ว่าคุณภาพยังไม่ถึงระดับที่ต้องการ หากไม่ได้รับการสนับสนุนจากคนในชาติกันเองสินค้านั้นจะคงอยู่ไม่ได้ ซึ่งต่างจากชาติอื่นที่ผลิตสินค้าออกมาช่วงแรกคุณภาพยังไม่ดีเท่าที่ควรแต่คนในชาติสนับสนุนจนมีกำไรและทำให้เกิดการพัฒนา ถ้าการศึกษาสามารถสร้าง Creative Thinking และ Inspiration ให้เด็กกล้าคิดกล้าทำ โดยอาจารย์ต้องส่งเสริมให้เด็กคิดเองได้ โดยวิพากษ์ปัญหาและเกิดแรงบันดาลใจ ผลักดันหาแนวทางแก้ไขได้ด้วยตนเอง เด็กยุคนี้เข้าใจโลกและมีศักยภาพ หากได้รับการสอนและส่งเสริมให้เกิด Creative Thinking จะทำให้สังคมไทยอยู่รอด

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ที่ได้จากการประชุม

ในบทนี้จะเป็นการวิเคราะห์ประเด็นและข้อคิดเห็นที่ได้จากการประชุม เพื่อนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายทางการศึกษาที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย โดยการประชุมสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ภายใต้วหัวข้อ การศึกษายกกำลังสอง เป็นการนำนโยบาย “การศึกษายกกำลังสอง” มาศึกษา วิเคราะห์ แยกแยะ และสังเคราะห์ เพื่อค้นหาแนวทางในการขับเคลื่อนและปัจจัยที่จะผลักดันให้นโยบายประสบความสำเร็จ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาร่วมคิด ร่วมเสนอแนะ ร่วมให้ความคิดเห็นผ่านการประชุม OEC Forum

นโยบายการศึกษายกกำลังสอง ถือเป็นนโยบายที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพทางการศึกษาไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศเป็นประเด็นหลัก แต่ก็ยังให้ความสำคัญของความเท่าเทียมทางการศึกษาที่จะไม่ทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลัง ให้เด็กทุกคนเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์ประเด็นทางการศึกษาภายใต้นโยบายการศึกษายกกำลังสองแล้ว จะพบว่า มีประเด็นทางการศึกษาบางประเด็นที่เป็นประเด็นที่น่าสนใจ และสอดคล้องกับแนวโน้มและทิศทางการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล และตอบสนองกับความแตกต่างหลากหลายในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะความแตกต่างหลากหลายของผู้เรียน จำนวน 5 ประเด็น ดังนี้

- 1) **การพัฒนาผู้เรียน** โดยเน้นให้มีการจัดการศึกษาที่หลากหลายให้สามารถส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างเต็มที่
- 2) **ระบบการศึกษา**ที่ “เข้าใจ Supply ตอบโจทย์ Demand” ของประเทศ ส่งเสริมขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ
- 3) **ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา**รูปแบบต่าง ๆ และการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ
- 4) **การปรับตัวของครู** ให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของโลก และเข้าใจและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน
- 5) **การจัดการศึกษา**ที่เชื่อมโยงกับชุมชนและสามารถสร้างคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการให้กับผู้เรียน

อย่างไรก็ตาม บริบทสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการขับเคลื่อนหรือความสำเร็จของนโยบายต่าง ๆ ในปัจจุบัน คือ ผลกระทบจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ก่อให้เกิดนวัตกรรมต่าง ๆ ทั้งนี้ หากผู้จัดการศึกษาไม่สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ แล้ว ย่อมไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้พร้อมสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันได้เช่นเดียวกัน การจัดประชุมสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จึงเริ่มต้นด้วยการปูพื้นความรู้ในเรื่องความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีก่อน จึงเกิดเป็นการประชุม จำนวน 6 หัวข้อที่ได้กล่าวมาแล้ว

หลังจากการประชุมเสร็จสิ้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้รวบรวมผลการอภิปราย ข้อเสนอ แนวคิดที่เป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาการศึกษาในแต่ละการประชุม โดยมีสรุป ดังนี้

สรุปผลจากการอภิปรายทั่วไป และข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะจากการประชุมสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ 1 AI นวัตกรรมพลิกโลกการศึกษา

ไม่มีการอภิปรายระหว่างการประชุม

สรุปผลจากการอภิปรายทั่วไป และข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะจากการประชุมสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ 2 ยกกำลังสองศักยภาพผู้เรียน ผ่านการประเมินที่หลากหลาย

1. หากทำสิ่งใดด้วยใจรัก ตามความถนัด และความสนใจของตนเองแล้ว ความถูกต้องย่อมเกิดขึ้นเอง เพราะเมื่อมีใจรักในสิ่งนั้นจริง ๆ แล้ว ย่อมทุ่มเททุกอย่าง แต่หากไม่ได้ค้นพบตนเองอย่างแท้จริง ทำตามเพื่อนไป เช่น ไม่รู้ว่าตัวเองชอบอะไร ถนัดอะไร หรือสนใจทางด้านไหน จึงเรียนตามเพื่อนให้จบ ๆ ไป เป็นการทำโดยขาดความรักและความถนัดที่แท้จริง เป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะนั่นคือความสูญเสียค่าทางการศึกษา

2. ปัจจุบันการศึกษาของไทยมีต้นทางที่เหมือนกันและมีปลายทางเท่ากัน ทุกคนเริ่มต้นที่จุดเดียวกันและจบที่เส้นชัยเดียวกัน โดยใช้เวลาเท่ากัน เป็นสิ่งที่อันตรายมาก เช่น เด็กคนหนึ่งถนัดคณิตศาสตร์มาก ๆ เขาอาจเรียนวิชาคณิตศาสตร์สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จบได้ในขณะที่เขาเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เท่านั้น และในขณะเดียวกันเด็กที่ไม่ถนัดในวิชาคณิตศาสตร์เลย เขาอาจใช้เวลาเรียนคณิตศาสตร์สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซ้ำกว่าเด็กคนอื่น ๆ ซึ่งอาจสำเร็จวิชาคณิตศาสตร์สำหรับประถมศึกษาปีที่ 6 เมื่อเขาอายุได้ 15 ปี ก็เป็นไปได้ การศึกษาจึงจะต้องปรับเปลี่ยนให้มีความยืดหยุ่นตามศักยภาพของแต่ละบุคคลด้วย

3. พ่อแม่ควรทำหน้าที่เป็นครูคนแรกของลูกอย่างแท้จริง ควรมีการจัดการศึกษาให้กับพ่อแม่ด้วย เพื่อปรับทัศนคติของพ่อแม่ในการเป็นผู้ร่วมสร้างการศึกษาไปพร้อมกับคุณครู เพราะช่วงวัยทองของชีวิตนั้นอยู่ระหว่างแรกเกิดถึง 7 ปี และเมื่อเด็กค้นพบตนเอง มีความฝัน และวางเป้าหมายในอาชีพที่ตนเองรัก พ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรทำหน้าที่เป็นผู้ให้การสนับสนุน ส่งเสริมอย่างเต็มที่ เพื่อให้เขาได้ทำในสิ่งที่ตนรัก ถนัด และสนใจ หากสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ขัดกับศีลธรรมอันดี

4. แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ (Career Based Education) เพื่อให้สอดคล้องกับแนวโน้มหลัง COVID-19 ดังนี้

- 1) วิเคราะห์แนวคิดพหุปัญญา เพื่อออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสม โดยกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้เพื่อการมีงานทำในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา
- 2) หลักสูตรเพื่อการมีงานทำ มีการกำหนดมาตรฐาน และตัวชี้วัดในแต่ละระดับที่มุ่งพัฒนาทักษะการมีงานทำในอนาคตที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และผู้ปกครอง
- 3) การประเมินคุณลักษณะการมีงานทำ มีระบบการประเมิน วัดแววทักษะอาชีพ การประเมินเพื่อรับรองทักษะอาชีพ สำหรับกลุ่มผู้เรียนที่ประกอบอาชีพระหว่างเรียน

ทั้งนี้ กลุ่มผู้เรียนอาจไม่เฉพาะผู้ที่อยู่ในระบบการศึกษาเท่านั้น แต่ผู้ที่อยู่นอกระบบการศึกษาสามารถลงทะเบียนผ่านระบบออนไลน์ เพื่อเรียนรู้ พัฒนา และประเมินเพื่อรับรองทักษะอาชีพ หรือรับรองคุณวุฒิได้

5. การจัดการศึกษาในรูปแบบพหุปัญญาที่มีการพูดถึงมาเป็นเวลานาน ไม่ประสบความสำเร็จ อาจมีสาเหตุมาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เน้น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งเป็นทางด้านวิชาการมากกว่าการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ หรือการฝึกฝนปฏิบัติในด้านการดำรงชีวิต การแก้ไขปัญหา การปรับตัว ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ตลอดจนการพัฒนานักเรียนให้ตรงกับความสามารถและความถนัด นอกจากนี้ยังมีการทดสอบต่าง ๆ ที่เป็นการประเมินผล ในเชิงตัวเลขอีกมากมาย เช่น O-NET A-NET ฯลฯ จึงควรปรับจำนวนชั่วโมง และจำนวนคะแนนในการวัดผลให้มีความสมดุลระหว่างการพัฒนาสมองทั้งซีกซ้ายและซีกขวา

6. ระบบงานแนะแนวของโรงเรียนที่เข้มแข็งและสามารถดำเนินการ ได้อย่างครอบคลุม จะช่วยให้ผู้เรียนค้นพบความถนัดและความสนใจของตนเอง ได้เร็วและง่ายขึ้น ทำให้ผู้เรียนมีเป้าหมายในการเรียนรู้และสามารถทุ่มเทพัฒนา ตนเองได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม โดยโรงเรียนต้องจัดการศึกษาที่หลากหลาย มีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ขณะเดียวกันผู้สอนก็ต้องพัฒนาทักษะการสอนที่นอกเหนือจากตำราด้วยเช่นกัน

7. การประเมินมีความสำคัญมาก โดยต้องเป็นการประเมินเพื่อการพัฒนา และเป็นการประเมินที่หลากหลาย โดยเปิดโอกาสให้ครูเป็นผู้ออกแบบ การประเมินร่วมกับผู้เรียนอย่างอิสระ เป็นการสังเกตและประเมินควบคู่ระหว่าง การทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสะท้อนผลนำไปสู่การปรับแผนกิจกรรมเป็นระยะ

สรุปผลจากการอภิปรายทั่วไป และข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะจากการประชุม สภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ 3 ยกกำลังสองสมรรถนะ การศึกษาของประเทศ ผ่านมุมมองดัชนีชี้วัดความสามารถทางการศึกษา นานาชาติ

1. การศึกษา คือ การฝึกให้คนรู้จักคิด มีความฉลาดรอบรู้ และต่อยอดความคิดเพื่อที่จะเจริญก้าวหน้า เนื่องจากมีองค์ความรู้ใหม่เกิดขึ้น และมีศาสตร์ใหม่ ๆ เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งการเข้าใจบริบทความเป็นไปของโลก เพื่อบ่มเพาะวิธีคิดให้เด็กได้เติบโตและสามารถประกอบอาชีพที่เด็กต้องการได้

2. การศึกษา คือ การบ่มเพาะและการสร้างจิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้ ซึ่งครูต้องมีบทบาทที่สำคัญ ที่จะสร้างจิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต คุณครูจึงเป็นจุดสำคัญหรือคือคาน้ำตั่งสำคัญในทุกกระบวนที่จะเปลี่ยนแปลงการศึกษา หรือการเปลี่ยนแปลงทุนมนุษย์ในอนาคต

3. การสร้างศักยภาพไทย กำลังเผชิญความท้าทายที่เปลี่ยนไปหลังยุคโควิด-19 ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ (AI) หุ่นยนต์ ระบบอัตโนมัติ สังคมผู้สูงอายุ ปัญหาความเหลื่อมล้ำ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงการลงทุนพัฒนาประเทศ การยกระดับศักยภาพคนไทยทุกช่วงวัยและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นหัวใจสำคัญของยุทธศาสตร์แห่งอนาคต

4. ปัจจุบันประเทศไทยยังขาดนักวิเคราะห์ข้อมูลและนักวิทยาศาสตร์ (Data Analysts and Scientists) อยู่เป็นจำนวนมาก ไม่เพียงพอต่อความต้องการของภาคเอกชน

5. ความมองข้ามปัญหาการศึกษาของไทยและมุ่งสู่การมองอนาคตหันมาทุ่มเทวางระบบการศึกษาสร้างเด็กรุ่นใหม่ที่มีทักษะคิดเชิงวิพากษ์ (critical thinking) สามารถวิเคราะห์ครอบคลุมทุกมิติชีวิต ต้องปรับหลักสูตรการเรียนการสอนส่งเสริมทุนมนุษย์ (human capital) เพื่อผลิตกำลังคนให้ตรงกับทิศทางการพัฒนาประเทศและความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคตและทุกภาคธุรกิจ

6. ทักษะการแก้ปัญหา เป็นทักษะที่จำเป็นและสำคัญในสถานการณ์ปัจจุบันนี้ ซึ่งทักษะเหล่านี้ต้องมีการฝึกคิดมาตั้งแต่เด็ก ไม่ว่าจะเป็นด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล เพื่อสร้างและฝึกเด็กให้รู้จักคิด และสามารถแก้ปัญหาได้ในสถานการณ์ที่จำเป็น เช่น สถานการณ์โควิด

7. ผลประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (PISA) ที่สะท้อนถึงกระบวนการเรียนการสอนของแต่ละประเทศ ซึ่งผลประเมิน PISA ของไทยที่อยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาโดยตลอด เพราะกระบวนการเรียนการสอนของไทยไม่ได้เป็นการฝึกให้เด็กอ่านสังเคราะห์ คัดวิเคราะห์ได้ แต่เป็นการฝึกให้เด็กท่องจำ และสอนตามเนื้อหาบทเรียนเป็นหลัก ไม่ได้สอนให้เด็กเข้าใจหลักการของเรื่องนั้น ๆ แล้วสามารถบูรณาการปรับใช้ให้เหมาะสมได้

8. การปรับการเรียนการสอนของครูในยุค Digital ครูต้องทำห้องเรียนให้น่าสนใจ มีความสำคัญไม่สามารถหาได้จากที่อื่น และเข้าใจว่าการเรียน online เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ โดยเห็นว่าการเรียนมีความสำคัญ และการเรียนรู้เป็นเครื่องมือของความฉลาด และต้องเปลี่ยน Mindset ว่าต้องจัดการศึกษาเพื่อเปลี่ยนวิธีคิดด้วยจิตใจ รวมทั้งการมี Growth mindset ที่ดี นอกจากนี้ การสอนของครูต้องไม่น่าเบื่อ ครูมีความเข้าใจเด็ก และสร้างนวัตกรรม (Innovative) ให้แก่เด็ก ครูต้องสอนแบบที่มีความเป็นเอกลักษณ์ (Identity) ของตนเอง เป็นคุณครูที่เข้าใจความต้องการของเด็ก และพัฒนาการของเด็ก

9. ควรมีการวางแผนและจัดลำดับความสำคัญในการกำหนดเป้าหมายเพื่อการยกระดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็น 1) การปรับหลักสูตรการเรียนการสอน การปรับวิธีการเรียนการสอนของครู รวมถึงการวัดและประเมินผลเพื่อให้เด็กเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ และเพื่อยกระดับผลการทดสอบ PISA 2) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก และ 3) การสร้าง Platform การเรียนรู้ให้กับครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ และลดช่องว่างระหว่างคนเก่งและคนไม่เก่ง

10. ครูควรเปลี่ยนบทบาทจากการยืนสอนหน้าชั้น เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกให้นักเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กคิดต่อ และแสดงสมรรถนะในด้านนั้น ครูต้องเข้าใจแก่นของการพัฒนาสมรรถนะเด็ก เพื่อให้เด็กฉายแววออกมาเพื่อพัฒนาสมรรถนะเด็กได้ต่อไป ควรให้รางวัลแก่คุณครู เพื่อเป็นการยกระดับครู และสร้างเครือข่ายในการพัฒนาครูต่อไป

11. ความสำคัญของตัวชี้วัดในระดับนานาชาติ ไม่ได้เป็นแค่ปลายทางความสำเร็จของการศึกษา แต่เป็นการใช้เพื่อตรวจวัดสภาพปัจจุบัน ตรวจเช็คสภาพการศึกษาและพัฒนาต่อไป สิ่งสำคัญคือ ปัจจัยที่จะช่วยกันสร้างสรรค์ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และในหลายหน่วยงานเพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกันต่อไป

12. ควรเพิ่มงบประมาณเพื่อสนับสนุนทุนวิจัยเพิ่มเติม ประมาณ 1.5-2 เปอร์เซ็นต์ของ GDP รวมทั้งมีการวิจัยพัฒนาการศึกษาในทุกระดับ โดยเฉพาะในเรื่อง KPI ที่มีการประเมินใช้ในการจัดลำดับ ส่งผลไปยังอันดับในระดับนานาชาติ และควรมีการศึกษาดัชนีชี้วัดอย่างชัดเจนเพื่อการพัฒนาการศึกษาในทุกระดับอย่างจริงจังและต่อเนื่อง รวมทั้งควรกำหนดให้วิชาภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 2 ของทุกระดับการศึกษา

13. โรงเรียนไทยต้องปรับเปลี่ยนหลักสูตรที่มุ่งเน้นสมรรถนะ ไม่ใช่ความรู้ ครูต้องปรับกระบวนการเรียนการสอน อำนวยความสะดวก สร้างสถานการณ์จำลองเหตุการณ์ให้เด็กได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหาได้ ไม่ใช่สอนตามโจทย์คณิตศาสตร์และให้สูตรเด็กไปท่องจำเพื่อทำข้อสอบ PISA และจำเป็นต้องประเมินนโยบายการศึกษาว่าทำให้เกิดคุณภาพดีขึ้นจริงหรือไม่ เพราะผลคะแนน PISA คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ปีที่ผ่านมา ไม่ได้ต่ำลงแต่ก็ไม่ได้ดีขึ้น

สรุปผลจากการอภิปรายทั่วไป และข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะจากการประชุม สภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ 4 ยกกำลังสองโรงเรียน ขนาดเล็กด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์มและโรงเรียนช่วงชั้น

1. เนื่องจากในการใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มต่าง ๆ มีความจำเป็นต้องใช้สัญญาณอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายของโรงเรียน ดังนั้นรัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่ สัญญาณอินเทอร์เน็ต หรือ Wifi ฟรีให้แก่สถานศึกษา หรือกำหนดให้เอกชนที่ประมูลคลื่นความถี่ได้ให้เข้ามารับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการจัดสรรคลื่นความถี่แก่โรงเรียนให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั้งในเมือง นอกเมือง และพื้นที่ห่างไกล เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับการศึกษา และเพื่อให้การใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์บรรลุลตามเป้าหมาย

2. ครู นับเป็นหัวใจสำคัญของการนำดิจิทัลแพลตฟอร์มมาใช้ในการศึกษา แต่ปัจจุบันครูยังมีปัญหาในการใช้เทคโนโลยี ดังนั้น ทางครุศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ทั่วประเทศต้องเตรียมครูให้เก่งพร้อมใช้งาน โดยสร้างครูร่วมกันภายใต้มุมมองที่ว่า การศึกษา คือ การพัฒนาร่วมกันไม่ใช่การแข่งขัน

3. ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ครูจึงต้องการตัวเตอรที่จะสามารถให้คำแนะนำ coaching ในเรื่องดังกล่าว จึงควรมีการจัดหา Master teacher หรือครูที่มีความเชี่ยวชาญทางเทคโนโลยี มาถ่ายทอดและแบ่งปันความรู้ร่วมกันให้แก่ครูที่ยังมีปัญหาในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งวิธีการนี้ประสบความสำเร็จในประเทศฟินแลนด์และสิงคโปร์ เพื่อสร้างครูรุ่นใหม่และพัฒนาครูที่อยู่ในระบบให้มีสมรรถนะในเรื่องเทคโนโลยีได้อย่างรวดเร็ว ก้าวทันเด็กรุ่นใหม่ และสามารถจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้เด็กสามารถพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่

4. เห็นด้วยกับการจัดตั้งศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ (Human Capital Excellence Center: HCEC) ของกระทรวงศึกษาธิการ เนื่องจากการดำเนินงานของ HCEC มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนารายบุคคล เพื่อความเป็นเลิศ (Excellence Individual Development Plan: EIDP)

ซึ่งมีกระบวนการพัฒนาผ่านแพลตฟอร์มด้านการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ (Digital Excellence Education Platform: DEEP) ซึ่งครูสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพและความถนัด ทำให้ภาครัฐได้ครูที่เก่งและมีความถนัดเฉพาะทาง นอกจากนี้ยังเป็นการกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันการสร้างแพลตฟอร์มใหม่ ๆ จากภาคเอกชน และมีการใช้ massive online เพิ่มมากขึ้น

สรุปผลจากการอภิปรายทั่วไป และข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะจากการประชุมสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ 5 ยกกำลังสองครูยุคใหม่ผ่านมุมมองของผู้ปกครอง เยาวชน และชุมชน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ควรเสนอให้ปรับเปลี่ยนรูปแบบและระบบเพื่อลดภาระงานของครูที่ไม่จำเป็น เช่น การประเมินครู การจัดทำเอกสารต่าง ๆ เพื่อให้ครูมีเวลาอยู่กับนักเรียนในชั้นเรียน ค้นคว้าเรียนรู้ร่วมกันกับเด็กมากขึ้น มีเวลาศึกษาค้นคว้าความรู้เพื่อพัฒนาตนเองมากขึ้น การรายงานผลการประเมินครูไม่จำเป็นต้องเป็นรูปแบบของเอกสารรายงาน เพราะผลลัพธ์ของการดำเนินงานเชิงประจักษ์ที่ตัวของนักเรียนอยู่แล้ว

การศึกษาไทยแม้จะมีการปฏิรูปหลายครั้งหลายครา แต่ปัญหาที่ยังคงวนเวียนอยู่เช่นเดิม ทั้งนี้ เนื่องจากผู้บริหารระดับสูงไม่เห็นความสำคัญของเป้าหมายการศึกษาอย่างจริงจัง หรือแก้ไขปัญหามิตรงจุด มุ่งเน้นการปรับโครงสร้างบริหารจัดการเพื่อความก้าวหน้าของตนเองและคณะ แม้จะกำหนดนโยบายเป็นภาษาที่สวยหรูแต่ผลลัพธ์คุณภาพของเด็กกลับต่ำ ในสมัยหนึ่งกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษาโดยใช้วิธีเปลี่ยนชื่อโรงเรียนให้พ้องกับโรงเรียนที่มีชื่อเสียง เสมือนว่าหากชื่อเหมือนกันแล้วคุณภาพจะเหมือนกันด้วย ยกตัวอย่างเช่น โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย มีโรงเรียนน้องมากถึง 11 แห่งทั่วประเทศ โดยไม่มีนโยบายให้โรงเรียนเหล่านี้ต้องช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันหรือไม่อย่างไร ส่งผลให้แม้ชื่อเดียวกัน แต่ไม่รู้จักกัน ต่างแยกการบริหารจัดการ ไม่ข้องเกี่ยวซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ ได้มีการเปลี่ยนชื่อโรงเรียนในลักษณะ

เช่นนี้อีกหลายโรงเรียนทั่วประเทศ ซึ่งทางโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยเองมีความเห็นว่า หากใช้ชื่อเดียวกันแล้วนั้น ก็ควรจะดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงดำเนินการให้ความช่วยเหลือดูแลในลักษณะโรงเรียนพี่โรงเรียนน้อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 เป็นต้นมา โดยไม่รอคำสั่งหรือแนวทางจากกระทรวงศึกษาธิการ จะเห็นได้ว่า นโยบายของส่วนกลางที่ส่งลงมายังโรงเรียนให้ถือปฏิบัติมีจำนวนมาก และปรับเปลี่ยนไปตามผู้บริหารสูงสุดในขณะนั้น ขาดการติดตามและให้ความรู้ความเข้าใจกับผู้ปฏิบัติงานจริง จึงควรให้มีการปฏิรูปกระบวนการจัดการของกระทรวงศึกษาธิการเป็นอันดับแรก

หลักสูตรการศึกษา ควรมีการปรับให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน และชุมชน โดยกำหนดวิชาบังคับไม่เกินร้อยละ 30 หลักสูตรสถานศึกษาตามท้องถิ่นร้อยละ 70 ซึ่งควรระบุรายละเอียดเป็นรายวิชา ๆ ละกี่คาบเรียน และกำหนดให้มีคาบว่าง เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กมีเวลากับตัวเอง และครอบครัวมากยิ่งขึ้น มีใช้อยู่กับตำราในห้องเรียน ควรเสริมให้มีประสบการณ์ และได้อยู่ในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อเตรียมสู่การทำงานในอนาคต ในโรงเรียนตัวอย่าง มีการจัดการเรียนการสอนในเฉพาะวิชาที่จำเป็น 3 วิชา คือ สอนคณิตศาสตร์เพราะเป็นพื้นฐานของความคิด สอนภาษาไทยเพราะเป็นพื้นฐานของชาติ และสอนภาษาอังกฤษเพราะเป็นพื้นฐานการเรียนรู้โลกกว้าง ส่วนวิชาที่เหลือสามารถจัดเป็นรูปแบบบูรณาการกับกลุ่มสาระวิชา เชื่อมโยงข้อมูลที่สนใจเข้าสู่สาระวิชาให้เด็กเรียนรู้จากการลงมือทำ โดยผ่านประสบการณ์ชีวิตในชุมชนของตนเองและโลกภายนอก

ผู้ปกครองทุกคนต้องการให้บุตรหลานของตนเป็นคนดี ในครอบครัวที่มีทุนทรัพย์จะให้ลูกเรียนพิเศษเสริมเพื่อให้ได้คะแนนดีหรือเรียนต่อในโรงเรียนชื่อดัง แต่ในทางกลับกันครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีมักตั้งใจส่งลูกไปศึกษาต่างประเทศกลับไม่เห็นความสำคัญของการเรียนพิเศษ ค่านิยมการเรียนพิเศษกลับกลายเป็นการโอ้อวดในหมู่ผู้ปกครอง การเรียนพิเศษเป็นการเพิ่มเติมเนื้อหาในทางทฤษฎีเท่านั้น ไม่ได้สอนแนวทางการใช้ชีวิตใน

อนาคตหรือแม้แต่คุณธรรมให้แก่เด็ก การเรียนปกติของเด็กไทยมีชั่วโมงเรียนที่มากแต่ผลสัมฤทธิ์กลับตรงกันข้าม การนำข้อดีของต่างประเทศมาปรับใช้ควรใช้ในทางที่ถูกต้อง มิใช่การเรียนดีแต่นำความรู้ที่ได้มาใช้ในการที่ผิดอาศัยความได้เปรียบกดขี่เอาเปรียบคนที่รู้น้อยกว่า

บทบาทหน้าที่ของครูต่อนักเรียนและชุมชน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และครูจะมีต่อไปในอนาคต คือ ความรักและเอาใจใส่ของครูที่มีต่อนักเรียน เป็นหน้าที่ที่แทนพ่อแม่และช่วยพัฒนาบุคลากรของประเทศไปในทางที่ดี การเอาใจใส่นักเรียนมีหลายมิติ จากเดิม ครูมีหน้าที่ดูแลบังคับบัญชานักเรียน โดยมีไม้เรียวเป็นเครื่องมือในการควบคุมดูแล แต่ในปัจจุบัน นักเรียนมีสิทธิและเสรีภาพทำให้ครูไม่สามารถใช้การตีควบคุมนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยได้ จึงต้องปรับกระบวนการใหม่ที่จะทำให้นักเรียนและครูเป็นพวกเดียวกันให้ได้ เมื่อครูสามารถเข้าถึงนักเรียน การเชื่อฟังและศรัทธาในตัวครูจึงจะเกิดขึ้น เมื่อครูแนะนำสิ่งที่ดีเด็กก็จะเชื่อหมดหัวใจ ครูที่ดี เอาใจใส่ และเข้าถึงจิตใจของนักเรียน แม้ผ่านไประยะเวลานานเพียงใดก็ยังคงเป็นที่เคารพและอยู่ในใจเด็กเสมอไป ซึ่งควรจะเป็นคุณสมบัตินี้ที่พึงประสงค์ของครูข้อหนึ่ง อีกทั้งครูจำเป็นต้องรับฟังความคิดเห็นและความร่วมมือจากชุมชนด้วย ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีทรัพยากรมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ชุมชนมีโอกาสมามีส่วนร่วมมาก มีโอกาสในการสนับสนุนหรือให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่เรียนดีอีกด้วย

เด็กยุคใหม่ มีความกล้า กล้าคิด กล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าที่จะเห็นต่าง และต้องการเสรีภาพมากขึ้น **ครู** หรือไม่เข้าใจในความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย มักจะเป็นผู้ที่เด็กไม่กล้าเข้าปรึกษา หรือมีปฏิสัมพันธ์ด้วย ส่งผลให้ครูผู้นั้นไม่มีโอกาสได้รับรู้ถึงทัศนคติของเด็กที่มีต่อตน เกิดเป็นปัญหาช่องว่างระหว่างครูกับนักเรียน เด็กจะพูดคุยถึงปัญหากันเอง จนไปถึงนำปัญหาเหล่านั้นลงในสื่อสังคมออนไลน์ โดยไม่ใช้วิธีร่วมกันแก้ไขปัญหาทั้ง 2 ฝ่าย เพราะขาดการสื่อสารกันระหว่างครูกับนักเรียน

ครูผู้นั้นจะไม่มีโอกาสได้รู้ถึงปัญหาและได้ปรับตัว ควรหาหนทางให้ครูเหล่านี้ได้
รับรู้และเข้าใจปัญหา โดยเปิดโอกาสให้ครูได้ปรับตัวเข้ากับเด็กให้ได้ อย่างไรก็ตาม
ถึงแม้ครูบางท่านจะดู แต่หากมีความเข้าใจ เข้าถึงใจ เปิดใจรับฟัง ให้เวลา
เรียนรู้ในตัวเด็ก ก็จะช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียนได้

บทบาทหน้าที่ที่แท้จริงของครู คือ การดูแลเอาใจใส่ เป็นที่ปรึกษา
ที่ดี เปิดใจรับฟังนักเรียน มีความผูกพันที่ดีต่อกัน นักเรียนหลายคนสบายใจ
ที่จะปรึกษาครูมากกว่าพ่อแม่ของตนเอง นักเรียนต้องการครูที่เป็นเสมือน
เพื่อนร่วมคิด Life Coach ที่รัก หวังดี เป็นที่พึ่ง ให้คำแนะนำให้เดินไปในทางที่
ถูกต้องเหมาะสม ครูต้องเป็นคนกลางระหว่างนักเรียนและนโยบายจากส่วนกลาง
เพื่อสนองการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นผู้อำนวยความสะดวก อำนวยการเรียนรู้
(facilitator) ให้การสนับสนุน ให้เวลากับเด็ก รับฟังความคิดเห็นของเด็ก เรียนรู้
เด็กให้มากขึ้น สรรหาผู้รู้มาให้ความรู้และเรียนรู้ไปพร้อมกับเด็ก ช่วยผลักดันให้
คำแนะนำโดยอาศัยประสบการณ์ของครูเป็นข้อมูลแนวทางให้เด็กได้เกิดแนวคิด
และคิดได้ด้วยตนเอง ไม่ใช่การนำแนวคิดของครูเป็นตัวตั้งแล้วบังคับให้ทำตาม
คำสั่ง ครูไม่จำเป็นต้องรู้และตอบคำถามนักเรียนได้ทุก ๆ เรื่อง แต่ครูต้องรู้จัก
นำพานักเรียนให้ได้คำตอบของปัญหาที่ถูกต้องเหมาะสม การเรียนรู้ร่วมกัน
คือการไม่ปิดกัน เปิดใจซึ่งกันและกัน การงานต่าง ๆ ย่อมประสบผลสำเร็จได้

ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ ครูมีความใกล้ชิดดูแลเปรียบเสมือน
เป็นญาติสนิท เพราะการใส่ใจและสนิทสนมกับเด็ก ทำให้เด็กเกิดความสนใจ
และใฝ่รู้ในวิชาที่ครูผู้นั้นสอนมากขึ้น จึงควรส่งเสริมให้เกิดเป็นวัฒนธรรมที่ดี
ในโรงเรียน และส่งเสริมการใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่ใช่รอฟังที่ครูบอกเท่านั้น
ครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูจะนำมาซึ่งความรักและเอาใจใส่ในนักเรียน
มากกว่าความเป็นวิชาการของครู ครูไม่ควรมือคดกับนักเรียน เด็กต้องรู้จัก
คิดวิเคราะห์ แยกแยะ เข้าใจในสิ่งที่ครูสอน เข้าใจในความหวังดี ด้วยรูปแบบ
การเลี้ยงดูเด็กในปัจจุบัน ผู้ปกครองหวังพึ่งพาโรงเรียนเป็นอย่างมาก แต่
โรงเรียนกลับไม่มีอำนาจในการดูแลเด็กเท่าที่ควร จึงจำเป็นต้องหาวิธีการปรับให้

เด็กนักเรียน ครู และผู้ปกครองมีความสมดุลระหว่างกัน ปัญหาของครูที่เกิดขึ้นในขณะนี้ เป็นผลมาจากครูไม่มีใจและจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างแท้จริง ตลอดจนระบบระหว่างผู้มอบนโยบายและผู้ปฏิบัติงานที่ไม่สอดคล้องกัน ผู้ซึ่งไม่ได้รับทราบข้อมูลและปัญหาที่แท้จริงจากผู้ปฏิบัติงาน การศึกษาจะเกิดขึ้นได้ต้องกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ซักถาม การศึกษาเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายร่วมกัน ครอบครัวควรส่งเสริมให้เด็กกล้าตั้งคำถาม พ่อแม่ควรกระตุ้นให้เด็กสามารถสรุปเรื่องราวเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันได้ ผีการบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ โดยผ่านกระบวนการคิด สรุปประเด็น วิเคราะห์ และสังเคราะห์ได้ตั้งแต่ในวัยเด็ก

อาชีพในฝันของเด็กเปลี่ยนไปจากเดิม ปัจจุบันมีอาชีพใหม่ ๆ ที่แตกต่างไปจากยุคของครูอย่างมาก ครูยุคใหม่จึงต้องเปิดโลกทัศน์ให้กว้างขึ้น พุดคุยเรียนรู้ให้เท่าทันเด็ก เพราะอาชีพเป็นการสร้างอนาคตที่ดีให้กับเด็ก เพื่อให้เป็นประชากรที่มีคุณค่า สร้างสรรค์สิ่งที่ดีให้กับสังคม มีความสุขในการทำ สามารถเลี้ยงดูตัวเองได้ ครูไม่ควรเข้าไปตัดสินว่าอาชีพนั้นไม่ดีด้วยเหตุที่ครูยังไม่รู้ไม่เข้าใจ หรือในสมัยครูไม่มี ครูควรให้แนวทางแนะนำ ไม่ปิดกัน ยอมรับความแตกต่าง ร่วมกันศึกษาหาตัวอย่างผู้ประสบความสำเร็จและไม่สำเร็จมาเปรียบเทียบ ให้เด็กรู้จักพิจารณาว่ามีวิธีคิดอย่างไร จึงจะประสบความสำเร็จได้ และเรียนรู้ว่าทุกอาชีพมิได้ประสบความสำเร็จได้ง่าย ๆ หรือเหมือนกันทุกคน แนวคิดและโลกยุคใหม่เปลี่ยนรูปแบบไปจากเดิมที่ครูเคยเป็นมาในวัยเด็กอย่างมาก ครูจึงต้องเรียนรู้และใช้ประโยชน์จากประสบการณ์ของครูในอดีต เป็นข้อมูลอีกด้านเติมเต็มให้กับเด็กต่อไป

การเรียนออนไลน์ จากสถานการณ์โรคระบาดในปีการศึกษา 2563 ทำให้โรงเรียนจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ ซึ่งทำให้ครูและเด็กต้องมีวินัย มีความรับผิดชอบมากกว่าการเรียนแบบปกติ พบว่าเด็กบางคนที่ไม่ใส่ใจเรียน อาจเปิดโปรแกรมไว้โดยไม่ได้เข้าเรียนจริง เพราะคิดว่าครูไม่สามารถติดตามได้ ปัญหาเมื่อกลับมาเรียนในชั้นเรียน

(on site) เมื่อครูสอนต่อเนื่องจากการเรียนออนไลน์ เด็กจึงไม่สามารถเข้าใจเนื้อหาที่ครูสอนได้เลย ดังนั้น ครูจะต้องหาวิธีการป้องกันแก้ไขปัญหาในการเรียนร่วมกันตั้งแต่ต้น ต้องสร้างวินัยให้กับเด็ก การที่เด็กขาดความสนใจในบางวิชา เนื่องจากไม่เห็นประโยชน์ในการเรียนวิชานั้น ๆ เกิดความเบื่อหน่าย วิชาเหล่านั้นไม่ตอบโจทย์ความต้องการของเด็ก ในขณะที่เด็กสามารถหาความรู้ได้หลากหลายมากขึ้น ครูมีหน้าที่สร้างความรู้ความเข้าใจให้เห็นข้อดีที่มีผลต่อชีวิต กระตุ้นให้เกิดความต้องการรู้ในสิ่งนั้น เมื่อมีความอยากรู้เด็กก็จะสนใจและตั้งใจเรียนรู้ด้วยตนเอง หากทำการโน้มน้าวแล้วปรากฏว่าไม่มีเด็กที่เห็นความสำคัญเลยทั่วทั้งประเทศ กระทรวงศึกษาธิการก็ควรที่จะพิจารณาว่าสมควรจะสอนวิชาดังกล่าวต่อไปหรือไม่อย่างไร จึงควรมีการประเมินเป็นระยะเพื่อความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการในปัจจุบัน

ครูควรใช้กระบวนการ PLC (Professional Learning Community: การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ) ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูด้วยกัน โดยปัจจุบันครูสามารถเข้าถึงสื่อมากมายไม่ว่าจะเป็นระบบ Line group, Facebook, Page ฯลฯ ซึ่งส่งผลเป็นรูปธรรมมากกว่าการจัดทำเป็นรูปเล่มรายงานเพื่อการขอวิทยฐานะ ที่เน้นความถูกต้องของระเบียบการจัดรูปแบบของเอกสารมากกว่าเนื้อหาและข้อเสนอของผลงาน สุดท้ายผลงานอาจไม่มีการนำไปใช้ประโยชน์เลย จึงควรปรับเปลี่ยนวิธีการให้ทันสมัยเพื่อเน้นเป้าหมายการพัฒนานักเรียนอย่างแท้จริง ส่วนกลางควรรับฟังข้อเสนอและปัญหาจากผู้ปฏิบัติให้มากยิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) มีหน้าที่พัฒนาครู และส่งเสริมให้ครูทุกคนมีวิทยฐานะที่สูงขึ้น มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่เพื่อเป็นขวัญกำลังใจ ใส่ใจในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน โดยให้ครูมีผลงานวิชาการเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ แต่พบปัญหาสำคัญหลายประการ เช่น ผลงานวิทยฐานะของครูไม่ช่วยแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพเด็ก

ครูต้องทำเอกสารมากมายแต่ผลลัพธ์กลับไม่เป็นประโยชน์กับเด็กเท่าที่ควร ตลอดจนติดขัดปัญหาเรื่องเกณฑ์การตัดสินของแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกัน ในรายละเอียดปลีกย่อย มีการปรับเปลี่ยนเกณฑ์บ่อยครั้ง ไม่คงที่ เพิ่มภาระงานให้ครูอย่างมาก ทั้งนี้ ส่วนกลางมีนโยบายให้มุ่งเน้นในเรื่องคุณภาพการศึกษาของเด็กโดยตรง และมีความพยายามปรับเกณฑ์ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่คุณครูผู้ปฏิบัติงาน

สรุปผลจากการอภิปรายทั่วไป และข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะจากการประชุม สภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ 6 ยกกำลังสอง การจัดการเรียนการสอนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิสาหกิจชุมชน

1. ชุมชนควรเพิ่มความสำคัญของการผลิตอาหาร และส่งเสริมให้เด็กมาช่วยพ่อแม่ สิ่งใดที่จะผลิตเพื่อใช้ในประเทศ ควรช่วยกันสนับสนุน เน้นการพึ่งตัวเองในระดับครอบครัวและชุมชน

2. โลกเปลี่ยนรวดเร็วมาก สิ่งที่เปลี่ยนคือพฤติกรรม โควิดทำให้ความตระหนักเรื่องสุขภาพสูงขึ้น ความตระหนักในสุขภาพอนามัย ผู้บริโภคเปลี่ยนพฤติกรรม ต้องปรับตัวว่าทุกอย่างอยู่บนโลกออนไลน์ ต้องไล่ตามเทคโนโลยีให้ทัน ต้องรู้จักกระบวนการขายตั้งแต่ต้นจนจบ ต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิด

3. ชุมชนจะปรับตัวให้อยู่อย่างยั่งยืนได้อย่างไร หาก AI เข้ามาจะปรับอย่างไร ต้องเพิ่มคุณภาพคนในชุมชน วยไม่ใช่ปัญหา ขอเพียงพร้อมจะปรับเปลี่ยน พัฒนาให้สามารถทำได้ด้วยตนเอง เพื่อให้อยู่ได้ด้วยตนเองและยั่งยืน

4. ต้องเตรียมตัวให้พร้อมโดยการเรียนรู้ การนำ AI มาช่วยทำงาน และสามารถทำงานร่วมกันได้ ต้องเร่งสร้างวิธีคิด เพราะเทคโนโลยีเปลี่ยนเร็วมากต้องปรับตัวให้ทัน มีความเข้าใจและยอมรับได้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากการประชุมสภาการศึกษาเสนาประจำปี ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

1. ข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่รองรับ การเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

1.1 ควรพัฒนาทักษะทางด้านดิจิทัลให้กับนักเรียนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความฉลาดรู้ดิจิทัล หรือ Digital Literacy ซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เด็กไทยสามารถเท่าทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และสามารถเลือกใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้อย่างเหมาะสม

1.2 ควรส่งเสริมให้ภาคเอกชน ซึ่งมีความรู้ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมมากกว่าภาครัฐ เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมจัดการเรียนการสอน เพื่อประยุกต์ใช้ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ให้เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียน การสอนเพิ่มมากขึ้น

1.3 ควรเร่งรัดผลิตกำลังคนที่มีความเชี่ยวชาญทางด้าน วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน และครูผู้สอนเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

1.4 ปรับเปลี่ยนระบบการศึกษาที่มีลักษณะแบบ Silo in Silo ที่แบ่งแยกการเรียนรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ออกจากกันอย่างเด็ดขาดระหว่าง สังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มาเป็นการศึกษาแบบพหุวิทยาการ ที่ผู้เรียน สามารถศึกษาความรู้ข้ามศาสตร์ได้ ซึ่งเป็นการศึกษาที่เหมาะสมกับโลก ในยุคปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและการประเมินการเรียนรู้ที่ตอบสนองความหลากหลายของผู้เรียน

2.1 สร้างแนวทาง/มาตรการส่งเสริมการให้ความรู้กับพ่อแม่ผู้ปกครอง อย่างกว้างขวาง ทัวถึง และครอบคลุม เพื่อให้สามารถค้นพบความถนัดหรือความสนใจของบุตรหลานในช่วงยุคทองของชีวิต (แรกเกิด – 7 ปี) เพื่อนำไปสู่การส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาศักยภาพให้ได้ตรงตามความต้องการและความแตกต่างอย่างหลากหลายของแต่ละบุคคล

2.2 กำหนดเป็นรายวิชาบังคับที่นิสิต/นักศึกษาครูต้องศึกษา และมีความรู้ และพัฒนา ฝึกรอบรู้ ให้ความรู้แก่ครูประจำการ เพื่อให้มีความรู้ และทักษะในการสังเกต ประเมิน วัดแนวความถนัดและความสนใจของผู้เรียน เพื่อส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาศักยภาพให้ได้ตรงตามความต้องการและความแตกต่างอย่างหลากหลายของแต่ละบุคคล

2.3 ปรับหลักสูตรการศึกษาทุกระดับการศึกษาให้มีความยืดหยุ่น ส่งเสริมกิจกรรมตามความรัก ความถนัด และความสนใจให้หลากหลาย และครอบคลุมความถนัดด้านต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นหาตนเอง และครูผู้สอนได้สังเกต ประเมิน ความสามารถที่หลากหลายของผู้เรียน ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มตามศักยภาพ

2.4 สร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการแนะแนวของโรงเรียน เพื่อให้ครูแนะแนวได้ทำหน้าที่เป็นแมวมองในการค้นหาผู้มีความสามารถพิเศษของผู้เรียน และให้ความรู้ แนวทางการพัฒนาตนเอง แนวทางการประกอบอาชีพ สำหรับเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่เข้าถึงได้ง่าย

2.5 ส่งเสริมการศึกษาวิจัยวิธีการประเมินที่หลากหลาย สำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับใช้ทั้งในการค้นหาผู้มีความสามารถพิเศษ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม การประเมินผู้มีความสามารถพิเศษด้านต่าง ๆ เป็นต้น

2.6 สนับสนุน ส่งเสริม โรงเรียนสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ
ด้านต่าง ๆ ที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกด้านอย่างทั่วถึง เพื่อรองรับผู้มีความ
สามารถพิเศษที่ได้รับการพัฒนาที่ถูกต้อง เหมาะสม และเต็มตามศักยภาพ

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาสมรรถนะด้านการศึกษา ของประเทศ

3.1 ควรจัดทำหลักสูตรให้พร้อมกับโลกใหม่ ปรับหลักสูตร
การศึกษาทุกระดับเพื่อให้สอดคล้องกับทักษะงานในอนาคตที่มุ่งเน้นสมรรถนะ
ไม่ใช่ความรู้ โดยหลักสูตรมีความเป็นพลวัต มีความยืดหยุ่น และส่งเสริม
ให้ผู้เรียนพัฒนาสมรรถนะในแต่ละด้านของตัวเองที่ไม่เหมือนกันได้พัฒนา
ตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ

3.2 ควรมีการพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครู เพื่อสร้าง
ครูให้มีทักษะการสอนการคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking in Teaching)
และพัฒนาครูให้เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เพื่อมุ่งสู่การสร้างคน
ที่มีทักษะในอนาคต

3.3 ควรส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน
เพื่อการวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนที่สอดคล้องกับความต้องการ
การทำงานในอนาคต รวมทั้งการปรับปรุงหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียน
การสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล

3.4 ควรส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน
โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เพื่อสร้างความคุ้นเคย
และยกระดับสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นกับ
การใช้ชีวิตในปัจจุบันและการทำงานในอนาคต รวมทั้งเร่งแก้ปัญหาการคิด
วิเคราะห์ และสังเคราะห์ของเด็กที่ต่ำอยู่ให้มีการพัฒนาที่ดีขึ้น

3.5 ควรส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนการสอนเพื่อสร้างความคุ้นเคยและยกระดับความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนยุคดิจิทัลที่เพิ่มขึ้น

4. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก

4.1 กระทรวงศึกษาธิการควรมีการกำหนดเป้าหมาย กระบวนการ และระยะเวลาในการดำเนินงานอย่างชัดเจนในการนำระบบโรงเรียนช่วงชั้นมาแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก มุ่งเน้นให้ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วม และการดำเนินการที่สอดคล้องกับบริบท และความเป็นไปได้ตามความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อคุณภาพของผู้เรียนเป็นหลัก

4.2 ควรมีการสนับสนุนปัจจัยทางการบริหารให้กับโรงเรียนขนาดเล็กแต่ละช่วงชั้นให้มีความพร้อม เพียงพอ และต่อเนื่อง

4.3 ควรมีระบบการพัฒนาครู ด้วยการจัดทำระบบ coaching หรือ Tutor teacher ด้านการนำเทคโนโลยีและดิจิทัลแพลตฟอร์มมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยนำครูเก่งมาเป็นพี่เลี้ยงให้แก่ครูทั่วไป เพื่อให้ครูมีสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล

4.4 ควรมีการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กมีความพร้อมตามพัฒนาการทั้งในด้านการควบคุมตนเองในการใช้เทคโนโลยีและความพร้อมในการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีที่เหมาะสมตามวัย

5. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาครู

5.1 ควรเสนอให้ปรับเปลี่ยนรูปแบบและระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาเพื่อลดภาระงานของครูที่ไม่จำเป็น เช่น การประเมินครู การจัดทำเอกสารต่าง ๆ เพื่อให้ครูมีเวลาอยู่กับนักเรียนในชั้นเรียน คำนึงว่าเรียนรู้ร่วมกันกับเด็กมากขึ้น มีเวลาศึกษาค้นคว้าความรู้เพื่อพัฒนาตนเองมากขึ้น

5.2 ควรปรับเปลี่ยนระบบและกระจายอำนาจการคัดเลือก/สรรหาครูให้สถานศึกษาและชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการสรรหา เพื่อให้ได้ครูที่ตรงต่อความต้องการของสถานศึกษาและชุมชนอย่างแท้จริง

5.3 ควรเร่งพัฒนาให้ครูมีสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้น สามารถจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อรองรับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

5.4 ควรเพิ่มอัตรากำลังของบุคลากรที่มาทำหน้าที่ต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา อาทิ ธุรการ การเงินและการพัสดุ นักจิตวิทยา เพื่อให้ครูมีสมาธิและทำหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนแต่เพียงอย่างเดียว

6. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองความต้องการของพื้นที่

6.1 ควรมีการสอนวิชาธรรมชาติวิทยาให้กับผู้เรียน เพื่อให้รู้รากเหง้าของตนเอง เรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตอย่างกลมกลืนกับธรรมชาติ และเรียนรู้ศักยภาพตามธรรมชาติในแต่ละพื้นที่

6.2 ควรส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบ work based learning ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง เป็นการนำห้องเรียนกับที่ทำงานมารวมกัน เนื่องจากปัจจุบันความรู้สามารถศึกษาได้อย่างต่อเนื่องหลากหลายช่องทาง แต่ประสบการณ์จำเป็นต้องฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง

6.3 ควรส่งเสริม Growth Mindset ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนทุกคน เพื่อให้ผู้เรียนเชื่อมั่นในตนเองและมีสำนึกในการพัฒนาตนเองตลอดเวลา ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน

6.4 ควรส่งเสริมหลักสูตรสถานศึกษาให้เกิดขึ้นควบคู่ไปกับการจัดแผนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาได้กรายบุคคล (Customized learning) ที่เน้นการเรียนรู้จากปัญหาและลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้การศึกษาตอบสนองทั้งความต้องการของผู้เรียนและความต้องการของพื้นที่

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.อำนาจ วิทยานวัติ
ดร.อุษณีย์ ธโนศวรรย์
ดร.พิรศักดิ์ รัตนะ
ดร.สวัสดิ์ ภูทอง
ดร.คมกฤษ จันทร์ขจร
นางศิริพร ศรีพันธุ์

เลขาธิการสภาการศึกษา
รองเลขาธิการสภาการศึกษา
รองเลขาธิการสภาการศึกษา
ที่ปรึกษาด้านระบบการศึกษา
ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา
ผู้อำนวยการ
สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา

สรุปผลการประชุม

นายวีระพงษ์ อุ่เจริญ

นางสาวทิพวรรณ พงศ์ภานุมาศไพศาล
นางสาวอุไรวรรณ พันธุ์สุจริต
นางณิขมล ดวงมัลย์
ดร.จุฬาร เหมวรรณวงศ์กุล
นางสาวรัตนวดี ภูพันธ์เจริญสุข

ผู้อำนวยการ
กลุ่มวิเคราะห์สถานการณ์ทางการศึกษา
นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ
นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ
นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

วิเคราะห์ สังเคราะห์ เรียบเรียง จัดทำรายงาน และบรรณาธิการ

นางศิริพร ศรีพันธุ์

ผู้อำนวยการ

สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา

นายวีระพงษ์ อุ่เจริญ

ผู้อำนวยการ

กลุ่มวิเคราะห์สภาวการณ์ทางการศึกษา

นางณิขกมล ดวงมัลย์

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

นางสาวชลธิชา มายอด

นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ

นางสาวอุมาพร พนมเขต

นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ

นางสาวณัฐกฤตา เปรมใจ

เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

กลุ่มวิเคราะห์สภาวการณ์ทางการศึกษา

สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

สิ่งพิมพ์ สกศ. อัดบที่ 86/2564
ISBN 978-616-270-350-8

